

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

บทการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะกล่าวตั้งแต่ประเภทและที่มาของข้อมูล ลักษณะความเป็นมา ความสำคัญของพื้นที่ศึกษา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันทั้งในสถานภาพทางกายภาพที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการโยกย้ายประชากร ลักษณะประชากรในคานโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนแรงงานและมิจงานทำเพื่อนำผลที่ได้ไปพิจารณาในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ต่อไป

ประเภทและที่มาของข้อมูล

การศึกษาเรื่องผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่นนี้ ได้จำแนกข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

1. ข้อมูลด้านกายภาพ
2. ข้อมูลด้านประชากร
3. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ แรงงาน และอุตสาหกรรม
4. ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในอนาคต

ข้อมูลด้านกายภาพได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ การแบ่งเขตการปกครอง ระบบการคมนาคม การใช้ที่ดิน แผนที่ในมาตราส่วนต่าง ๆ

ข้อมูลด้านประชากรได้แก่ จำนวนประชากร โครงสร้างประชากร การกระจายตัวของประชากร ความหนาแน่นของประชากร การเปลี่ยนแปลงประชากร การย้ายถิ่น

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ แรงงานและอุตสาหกรรมได้แก่ จำนวนสถานประกอบ

การธุรกิจ อุตสาหกรรม จำนวนแรงงานในประเภทต่าง ๆ ขนาดการจ้างงาน ค่าจ้าง และรายได้ ประชากรวัยแรงงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในอนาคตนั้นเป็นรายละเอียดของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะพัฒนาสงขลา - หาดใหญ่ให้เป็นเมืองหลักตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

ที่มาของข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ สำนักงานจังหวัดสงขลา กรมการปกครอง กรมแผนที่ทหารบก กรมทางหลวงแผ่นดิน สำนักงานขนส่งจังหวัดสงขลา สำนักผังเมือง สำนักงานสถิติแห่งชาติ เทศบาลเมืองสงขลาและเทศบาลเมืองหาดใหญ่ กรมแรงงาน กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรม ภาคใต้ สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนโยบายและแผนกระทรวงมหาดไทย กรมเจ้าท่า การนิคมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และนอกจากนี้ยังมีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหอสมุดและหน่วยงานต่าง ๆ อีกด้วย

ความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา

สงขลา เป็นเมืองโบราณทางใต้ของไทย ตั้งขึ้นราว พ.ศ. 700 เมืองเดิมของสงขลาชื่อว่า "เมืองสทิง" ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอสทิงพระในปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ส่งทัพมาตีเมืองสทิงได้สำเร็จและเผาเมืองเกาทัณฑ์ ต่อมาได้แต่งตั้งให้สุไloomานเป็นเจ้าเมือง สุไloomานเห็นว่ายากจะบูรณะเมืองเกาทัณฑ์จึงย้ายมาตั้งเมืองที่เขาแดง บริเวณปากอ่าวสงขลาฝั่งหัววันแรก มีถาวรฐานป้อมคูเมืองและทอรับ ซึ่งบริเวณนี้อยู่ในพื้นที่ตำบลหัวเขา อำเภอเมืองสงขลาในปัจจุบัน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2379 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เจ้าพระยาวิเชียรคีรี เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา และย้ายเมืองสงขลามาอยู่

ตั้งตะวันออก และในปี พ.ศ. 2385 ก็ได้มีการปักหลักเมืองสงขลา จึงเป็นเมืองนับเวลาจนถึง พ.ศ. 2523 ได้ 138 ปี เมืองสงขลาที่ย้ายมานี้ คือบริเวณตำบลบ่อยางหรือเขตเทศบาลเมืองสงขลาในปัจจุบัน ซึ่งมีหลักฐานป้อมเกาอยู่บริเวณสถานีตำรวจและกำแพงเมืองบางส่วนที่บริเวณเวรวันจำเกา¹

การที่เมืองสงขลา เป็นเมืองชายทะเลและตั้งอยู่บริเวณปากทะเลสาป จึงเป็นเมืองท่าสำคัญ มีประชาชนต่างชาติอาศัยอยู่เป็นอันมาก เช่น ชาวมลายู ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม และชาวจีน การใช้ภาษาจึงปะปนกัน แมแต่ชื่อเมืองซึ่งเดิมชื่อเมืองสทิงตอมมาเรียกกันเป็นสิงหลา หรือ สิงขร แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นสงขลาจนกระทั่งปัจจุบัน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมืองสงขลา จึงเป็นที่ตั้งของมณฑลนครศรีธรรมราช และต่อมาเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 สงขลา ก็เป็นที่ตั้งของภาค 9 และเมื่อกองทัพหลวงจะมีการยุบเลิกภาคไปแล้ว สงขลา ก็ยังคงเป็นศูนย์กลางการบริหาร และเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการหลายแห่งจนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับความเป็นมาของอำเภอหาดใหญ่ นั้น กล่าวกันว่า เดิมริมคลองอู่ตะเภา ซึ่งอยู่ที่ว่าการอำเภอในปัจจุบัน เป็นหาดทรายกว้างใหญ่ จึงเรียกว่า "หาดใหญ่"

และยังมีเรื่องอีกว่า บริเวณบ้านหาดใหญ่ปัจจุบันนี้ เคยมีคนมะหาดขนาดใหญ่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า "หาดใหญ่" ตามภาษาใต้ซึ่งนิยมลดทอนคำให้สั้นลง²

หาดใหญ่ปัจจุบัน เป็นชื่อรวมของบ้านโลกเสม็ดคูนและบ้านหาดใหญ่ เดิม

¹ กระจ่างมหาดไทย, สำนักผังเมือง, ข้อมูลย่อประกอบการวางผังเมืองรวมสงขลา - หาดใหญ่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง, 2520), หน้า 23 - 24.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 44 - 45.

บริเวณนี้มีผู้คนอาศัยน้อย พื้นที่เป็นเนินสูงและมีต้นเสม็ดชุกชุมอยู่มาก การคมนาคมก็ไม่ค่อยสะดวก ต่อมาเมื่อมีการตัด รถไฟมาถึง จึงมีประชากร เริ่มอพยพมาอยู่มากขึ้น

เดิมสถานีรถไฟที่ตั้งขึ้นอยู่ที่สถานีอุตะเกา แต่เนื่องจากเป็นที่ลุ่มและน้ำท่วมเป็นประจำ การรถไฟฯ จึงย้ายสถานีมาอยู่ที่ชุมทางหาคีใหญ่ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่ากิจการรถไฟมีบทบาทต่อความเจริญของเมืองหาคีใหญ่มาก

ต่อมาเมื่อผู้เลี้ยงเห็นว่า ชุมชนนี้จะคงเจริญต่อไปข้างหน้า จึงมีการจับจองและซื้อที่ดินจากรัฐฯ เป็นพื้นที่ใหญ่ ๖๖๖ ไร่ ๓ งาน ๓๖ ตารางวา ทำการตัดถนนและสร้างอาคารบ้านเรือนให้เขา ตัดที่ดินแบ่งขายทำให้ชุมชนหาคีใหญ่ก้าวหน้าขึ้นมาก จนกระทั่งราชการได้ยกฐานะเป็นอำเภอชื่อ อำเภอเหนือ และในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอหาคีใหญ่ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ก็ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอก

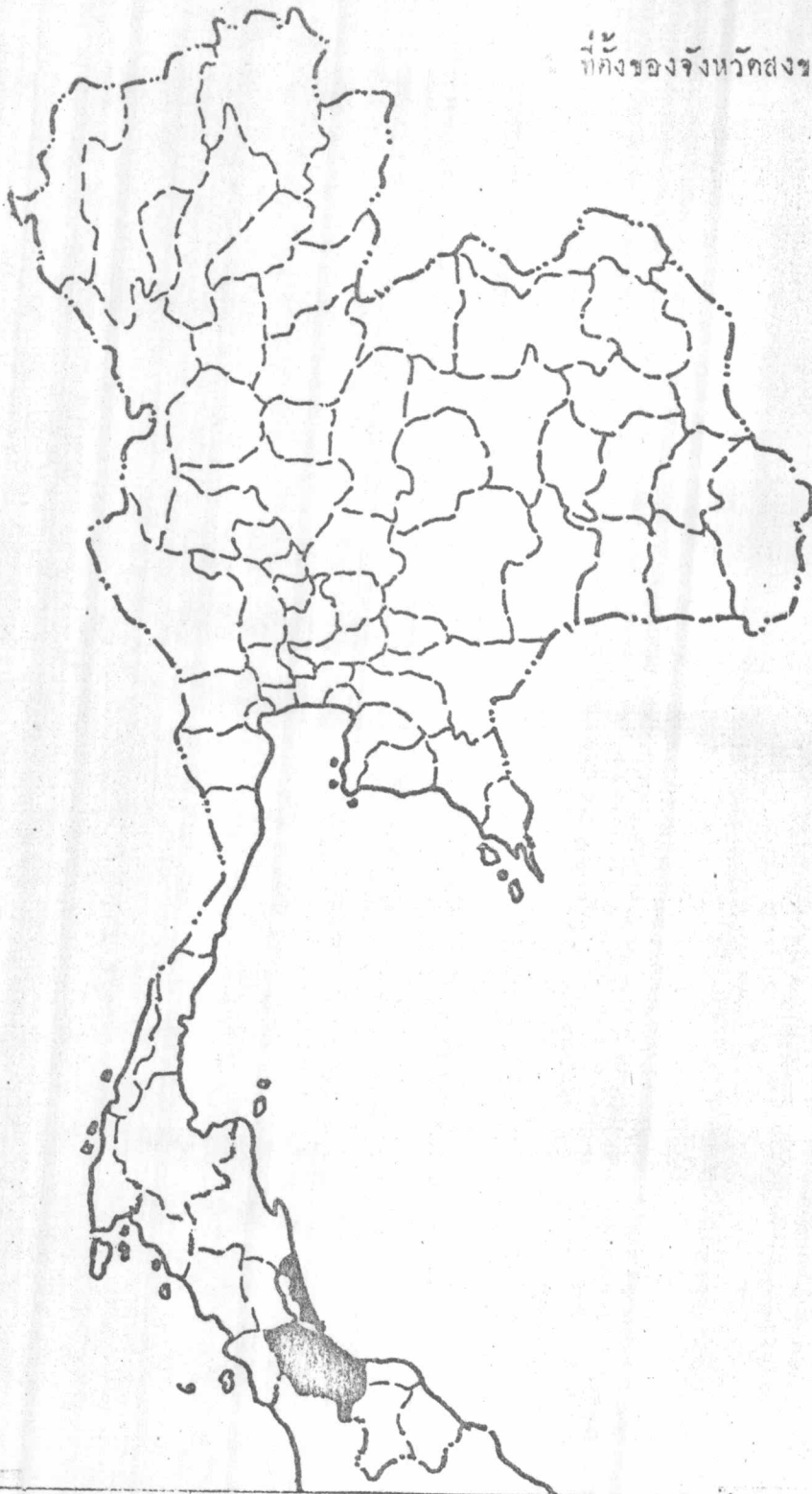
ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่บริเวณเส้นรุ้งที่ $100^{\circ} 37'$ ตะวันออก และเส้นแวงที่ 7° เหนือ ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ๙๔๗ กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ เลียบฝั่งตะวันตก ประมาณ ๑,๓๐๐ กิโลเมตร สายเลียบฝั่งตะวันออกประมาณ ๑,๑๒๕ กิโลเมตร และประมาณ ๗๒๕ กิโลเมตรทางทะเล (ดูแผนที่ ๑ ประกอบ)

อาณาเขตของจังหวัดสงขลา

ทิศเหนือ	จดจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง
ทิศตะวันออก	จดอ่าวไทย
ทิศใต้	จดจังหวัดยะลา ปัตตานี และประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล

ที่ตั้งของจังหวัดสงขลา

**ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น**

อ. หีบรักษา

อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์

นิสิต

นส. ภรณ์ สวัสดิ์รักษ์

A 935179

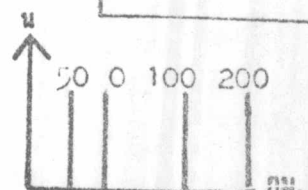
แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

1

การแบ่งเขตการปกครอง

ปัจจุบันจังหวัดสงขลาแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 114 ตำบล 892 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ (ดูแผนที่ 2, 3 และตารางที่ 1 ประกอบ)

1. อำเภอเมืองสงขลา	มี	17	ตำบล	130	หมู่บ้าน
2. อำเภอหาดใหญ่	มี	23	ตำบล	170	หมู่บ้าน
3. อำเภอสะเตกา	มี	5	ตำบล	47	หมู่บ้าน
4. อำเภอจะนะ	มี	13	ตำบล	122	หมู่บ้าน
5. อำเภอเทพา	มี	7	ตำบล	52	หมู่บ้าน
6. อำเภอนาทวี	มี	9	ตำบล	77	หมู่บ้าน
7. อำเภอสะบ้าย้อย	มี	8	ตำบล	52	หมู่บ้าน
8. อำเภอรักขภูมิ	มี	8	ตำบล	83	หมู่บ้าน
9. อำเภอสติงพระ	มี	11	ตำบล	80	หมู่บ้าน
10. อำเภอระโนด	มี	13	ตำบล	61	หมู่บ้าน

มีเทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง คือ

1. เทศบาลเมืองสงขลา มีพื้นที่ 6.7 ตารางกิโลเมตร
2. เทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีพื้นที่ 8.0 ตารางกิโลเมตร ต่อมาขยาย

เป็น 18.6 ตารางกิโลเมตร

3. เทศบาลตำบลสะเตกา มีพื้นที่ 47 ตารางกิโลเมตร

มีสุขาภิบาลจำนวน 14 แห่ง คือ

1. สุขาภิบาลบ้านพรุ มีพื้นที่ 1.1 ตารางกิโลเมตร อยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่
2. สุขาภิบาลพะตง มีพื้นที่ 0.63 ตารางกิโลเมตร อยู่ในท้องที่อำเภอหาดใหญ่
3. สุขาภิบาลพังลา มีพื้นที่ 5.3 ตารางกิโลเมตร อยู่ในท้องที่อำเภอสะเตกา
4. สุขาภิบาลปรึก มีพื้นที่ 4.8 ตารางกิโลเมตร อยู่ในท้องที่อำเภอสะเตกา

5. สุขาภิบาลปากังเบซาร์	มีพื้นที่	11.2 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอสะเตาะ
6. สุขาภิบาลนาทวี	มีพื้นที่	2.5 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอนาทวี
7. สุขาภิบาลจะนะ	มีพื้นที่	1.5 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอจะนะ
8. สุขาภิบาลเทพา	มีพื้นที่	2.0 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอเทพา
9. สุขาภิบาลสะบ้าย้อย	มีพื้นที่	0.6 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอสะบ้าย้อย
10. สุขาภิบาลนาดีทอง	มีพื้นที่	6.0 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอรัตนภูมิ
11. สุขาภิบาลควนเนียง	มีพื้นที่	2.0 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอรัตนภูมิ
12. สุขาภิบาลกำแพงเพชร	มีพื้นที่	4.8 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอรัตนภูมิ
13. สุขาภิบาลสทิงพระ	มีพื้นที่	1.8 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอสทิงพระ
14. สุขาภิบาลระโนด	มีพื้นที่	1.9 ตารางกิโลเมตร	อยู่ในท้องที่อำเภอระโนด ¹

อำเภอเมืองและอำเภอหาคีใหญ่มีลักษณะเป็นเมืองหลักของภาค เพราะอำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางทางด้านการบริหารของภาคใต้ มีระบบถนน ไฟฟ้า ประปา เกือบจะอยู่ในระดับมาตรฐาน ส่วนอำเภอหาคีใหญ่ปัจจุบันเป็นศูนย์กลางด้านการพาณิชย์ และบริการของภาคใต้ และมีระบบถนน ไฟฟ้า ประปา ในระดับมาตรฐาน และโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะมีขึ้นในเขตสองอำเภอนี้ตามแผนพัฒนาเมืองหลักของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็จะมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการที่จะสนับสนุนให้สงขลา - หาคีใหญ่เป็นเมืองหลักของภาคใต้ ซึ่งจะได้นำมาซึ่งรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ นี้ในภายหลัง

สำหรับอำเภออื่น ๆ ก็มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่อำเภอระโนด ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดและของภาคใต้ และหากได้รับการพัฒนาโครงการชลประทานทุ่งระโนด และระบบถนนแล้ว จะมีสภาพเป็นชุมชนศูนย์กลางการเกษตรของภาคใต้

¹สำนักงานจังหวัดสงขลา, แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2520 - 2524, (สงขลา : สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2520), หน้า 12 - 13.

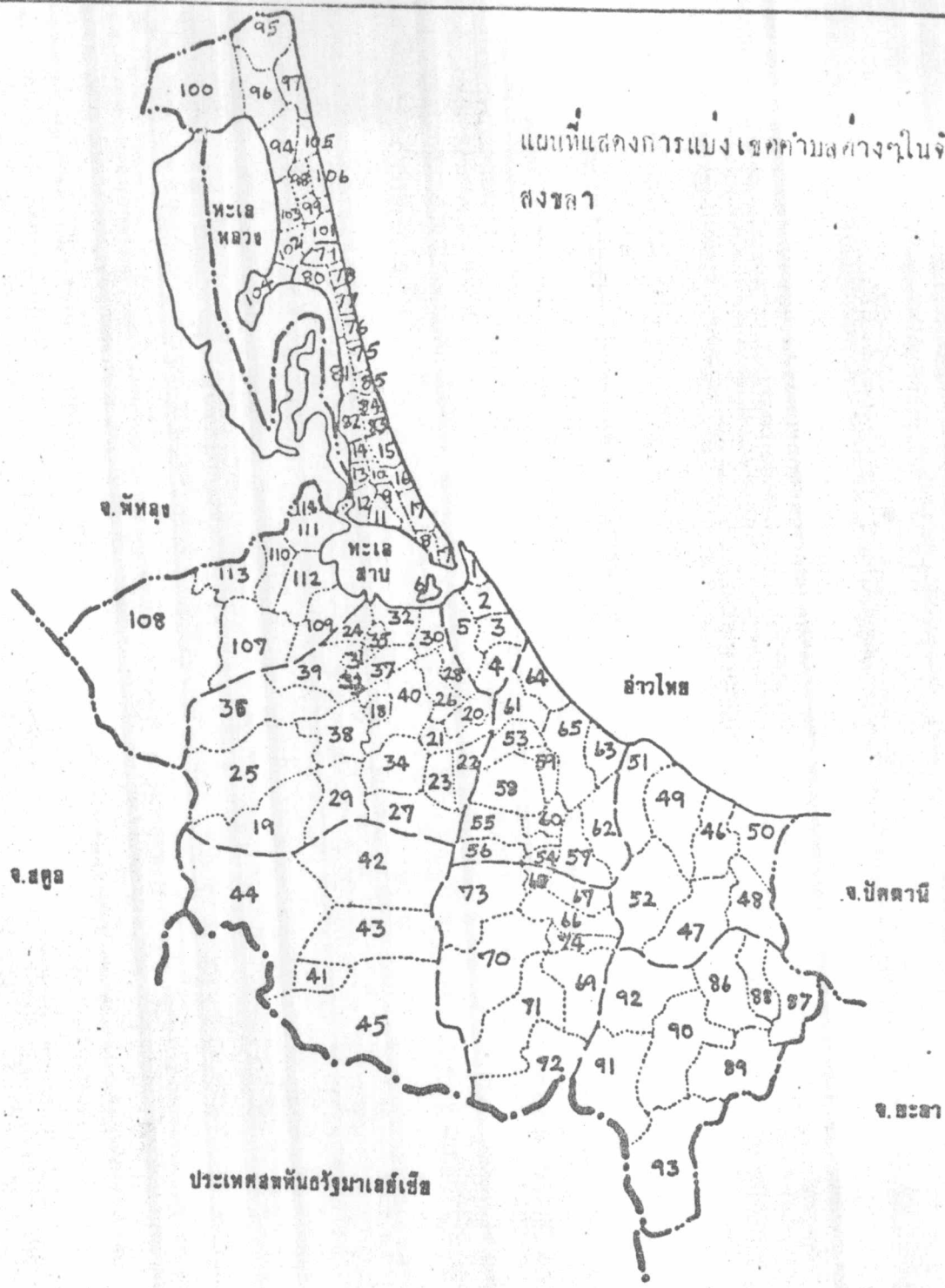
ตารางที่ 1 จำนวนตำบล หมู่บ้านในอำเภอต่าง ๆ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2520

อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1. อำเภอเมือง	17	130
2. อำเภอหาดใหญ่	23	170
3. อำเภอสะเดา	5	47
4. อำเภอจะนะ	13	122
5. อำเภอเทพา	7	52
6. อำเภอนาทวี	9	77
7. อำเภอสะบ้าย้อย	8	52
8. อำเภอรัตนบุรี	8	83
9. อำเภอสติงพระ	11	80
10. อำเภอระโนด	13	61
รวมจังหวัดสงขลา	114	892

ตารางที่ 2 พื้นที่ของสุขาภิบาลในอำเภอต่าง ๆ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2520

อำเภอ	สุขาภิบาล	พื้นที่สุขาภิบาล (กม. ²)
1. อำเภอหาดใหญ่	1.1 สุขาภิบาลบ้านพรุ	1.1
	1.2 สุขาภิบาลพะตง	0.63
2. อำเภอสะเตกา	2.1 สุขาภิบาลพังดา	5.3
	2.2 สุขาภิบาลปรึก	4.8
	2.3 สุขาภิบาลปากังเบซาร์	11.2
3. อำเภอนาทวี	3.1 สุขาภิบาลนาทวี	2.5
4. อำเภอจะนะ	4.1 สุขาภิบาลจะนะ	1.5
5. อำเภอเทพา	5.1 สุขาภิบาลเทพา	2.0
6. อำเภอสะบ้าย้อย	6.1 สุขาภิบาลสะบ้าย้อย	0.6
7. อำเภอรักขภูมิ	7.1 สุขาภิบาลนาสีทอง	6.0
	7.2 สุขาภิบาลควนเนียง	2.0
	7.3 สุขาภิบาลกำแพงเพชร	4.8
8. อำเภอสตงิ่งพระ	8.1 สุขาภิบาลสตงิ่งพระ	1.8
9. อำเภอรโนค	9.1 สุขาภิบาลรโนค	1.9

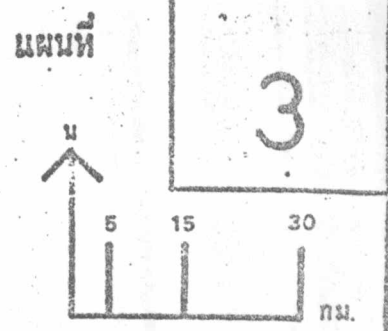
แผนที่แสดงการแบ่งเขตตำบลต่างๆในจังหวัด
สงขลา

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิสิต นล. ภาณี สวัสดิรักษ์ A 935179

แผนกภูมิเมือง บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการณมหาวิทยาลัย

316845663

คำอธิบายชื่อตำบลในแผนที่ 3

อำเภอเมือง

1. ต. ข่อยยาว ท.
2. ต. เขารูปช้าง
3. ต. เกาะแก้ว
4. ต. หุ้งหวัง
5. ต. พะวง
6. ต. เกาะยอ
7. ต. หัวเขา
8. ต. สหิงหม้อ
9. ต. ทนบ้านบ
10. ต. รำแดง
11. ต. ป่าซาด
12. ต. ป่ากรอ
13. ต. ชะแล
14. ต. บางเขี้ยค
15. ต. มวงงาม
16. ต. วัดขนุน
17. ต. ชิงโค

อำเภอหาคีใหญ่

18. ต. หาคีใหญ่ ท.
19. ต. คลองหอยโข่ง
20. ต. ทิจิตร
21. ต. นาหม่อม

22. ต. คลองหวัง

23. ต. หุ้งขม้น

24. ต. บางกล้า

25. ต. หุ้งคำเสา

26. ต. หุ้งใหญ่

27. ต. พะสิง ส.

28. ต. ท่าข้าม

29. ต. หุ้งลาน

30. ต. น้ำน้อย

31. ต. บ้านหาร

32. ต. คูเต่า

33. ต. คลองอุตะเกา

34. ต. บ้านพรุ ส.

35. ต. แมท่อม

36. ต. ฉลุง

37. ต. คลองแห

38. ต. คานดิ่ง

39. ต. ท่าช้าง

40. ต. คอหงษ์

อำเภอสะเคา

41. ต. สะเคา ท.

42. ต. พังดา ส.

43. ต. ปริก ส.

44. ต. หุ้งหม้อ ส.

45. ต. สำนักแก้ว

อำเภอเทพา

46. ต. เทพา ส.

47. ต. ลำไพล

48. ต. ทามวง

49. ต. เกาะสะบ้า

50. ต. ปากบาง

51. ต. สะกอม

52. ต. วังใหญ่

อำเภอจะนะ

53. ต. คลองเปี้ยะ

54. ต. ขุนตักทวย

55. ต. แด

56. ต. น้ำขาว

57. ต. ท่าหม้อไทร

58. ต. นาหวา

59. ต. ป่าชีว

60. ต. คู

61. ต. จะโหนด

62. ต. สะพานไม้แก่น

63. ต. สะท่อม

64. ต. นาทับ
65. ต. บานนา ส.

อำเภอนาทวี

66. ต. นาทวี ส.
67. ต. ฉาง
68. ต. นาทมอศรี
69. ต. สะทอน
70. ต. ปลักหนู
71. ต. ทับช้าง
72. ต. ประกอบ
73. ต. คลองทราย
74. ต. ทาประกู

อำเภอสิงพระ

75. ต. จะตั้งพระ ส.
76. ต. กระจังงา
77. ต. สนามชัย
78. ต. คีหลวง
79. ต. ชุมพล

80. ต. คลองรี
81. ต. กุซุก
82. ต. ทาหิน
83. ต. วัดจันทร์
84. ต. บอแดง
85. ต. บอคาน

อำเภอสะบายออย

86. ต. สะบายออย ส.
87. ต. บ้านโหนด
88. ต. เปียน
89. ต. จะแหน
90. ต. หุงพอ
91. ต. เขาแดง
92. ต. กูหา
93. ต. บาโหย

อำเภอระโนค

94. ต. ระโนค ส.
95. ต. คลองแดน

96. ต. บ้านใหม่
97. ต. ทาบอน
98. ต. พังยาง
99. ต. วัดสน
100. ต. ตะเคียวะ
101. ต. บอตรู
102. ต. เชียงแสน
103. ต. โรง
104. ต. เกาะใหญ่
105. ต. ปากแตระ
106. ต. ระวะ

อำเภอรัตถุมิ

107. ต. กำแพงเพชร ส.
108. ต. ทาชะมวง ส.
109. ต. บางเหริ่ง
110. ต. ควนรู
111. ต. ควนโศ
112. ต. รัตถุมิ ส.
113. ต. กูหาไต
114. ต. หวยดึก

อำเภอรัษฎา อำเภอสะเตกา และอำเภอสิงพระ มีลักษณะเป็นชุมชนแบบศูนย์กลางเกษตรรอง คือดินบริเวณนี้ใช้ทำการเกษตรได้ ฝนอยู่ในสภาพดี และมีการชลประทานพอสมควร ส่วนอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย มีลักษณะเป็นชุมชนแบบเกษตรพื้นฐาน คือ ลักษณะดินใช้ทำการเกษตรได้ มีแหล่งน้ำ และการชลประทานในระดับต่ำ มีลักษณะเป็นชุมชนที่ต้องอาศัยบริการจากศูนย์กลางเกษตรที่ใหญ่กว่า และในขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งชุมชนที่จะป้อนผลผลิตไปยังศูนย์กลางอุตสาหกรรมได้ เพราะพื้นที่ไม่ค่อยเหมาะกับการเกษตร และการคมนาคมค่อนข้างสะดวก¹

สภาพทางภูมิศาสตร์

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ส่วนทางตอนใต้และตะวันตกเป็นที่ราบสูง ป่าและภูเขาสูง และค่อย ๆ ลาดไปทางตะวันออกลงสู่ทะเลสาบสงขลา มีคลองลำโรงไหลผ่านภาคใหญ่ลงสู่ทะเลสาบสงขลา คลองเทพาและคลองนาทับไหลลงสู่อ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำนา ทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของเมืองสงขลาปัจจุบัน อยู่สูงกวาระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 4 เมตร

สภาพภูมิประเทศของอำเภอต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ (ดูแผนที่ 5 ประกอบ)

อำเภอเมือง พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบใช้ทำนา มีบางส่วนที่พื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นใช้ปลูกยางพาราและสวนผลไม้

อำเภอหาดใหญ่ พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนมากเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา บริเวณอื่นส่วนมากเป็นสวนยาง ที่ราบสูง ป่าไม้และภูเขา

อำเภอสะเตกา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงมีภูเขา ป่าไม้สลับกับสวนยางพารา

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14 - 15.

อำเภอเทพา พื้นที่ส่วนที่อยู่ชายทะเลด้านตะวันออกเป็นที่ราบ ไร่ทำนา ส่วนอื่น ๆ เป็นที่ราบสูง มีการปลูกสวนยาง และเป็นป่าไม้และภูเขา

อำเภอจะนะ พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นป่าและชายทะเล ตอนใต้เป็นที่ราบสูง ส่วนตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มไร่ทำนา

อำเภอนาทวี ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ป่าไม้ และภูเขา และมีสวนยาง และที่ราบขนาดเล็กอยู่บางที่ไร่ทำนา

อำเภอสตงพระและอำเภอระโนด พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ และยังมีมีการปลูกตาลโตนดด้วย

อำเภอสะบ้าย้อย พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนทางใต้และตะวันออกเป็นสวนยางสลบกับป่าไม้และภูเขา

อำเภอรักขภูมิ มีที่ราบที่ไร่ทำนาอยู่ทางตะวันออก นอกนั้นเป็นที่ราบสูง สวนยางพารา ป่าไม้ และภูเขา

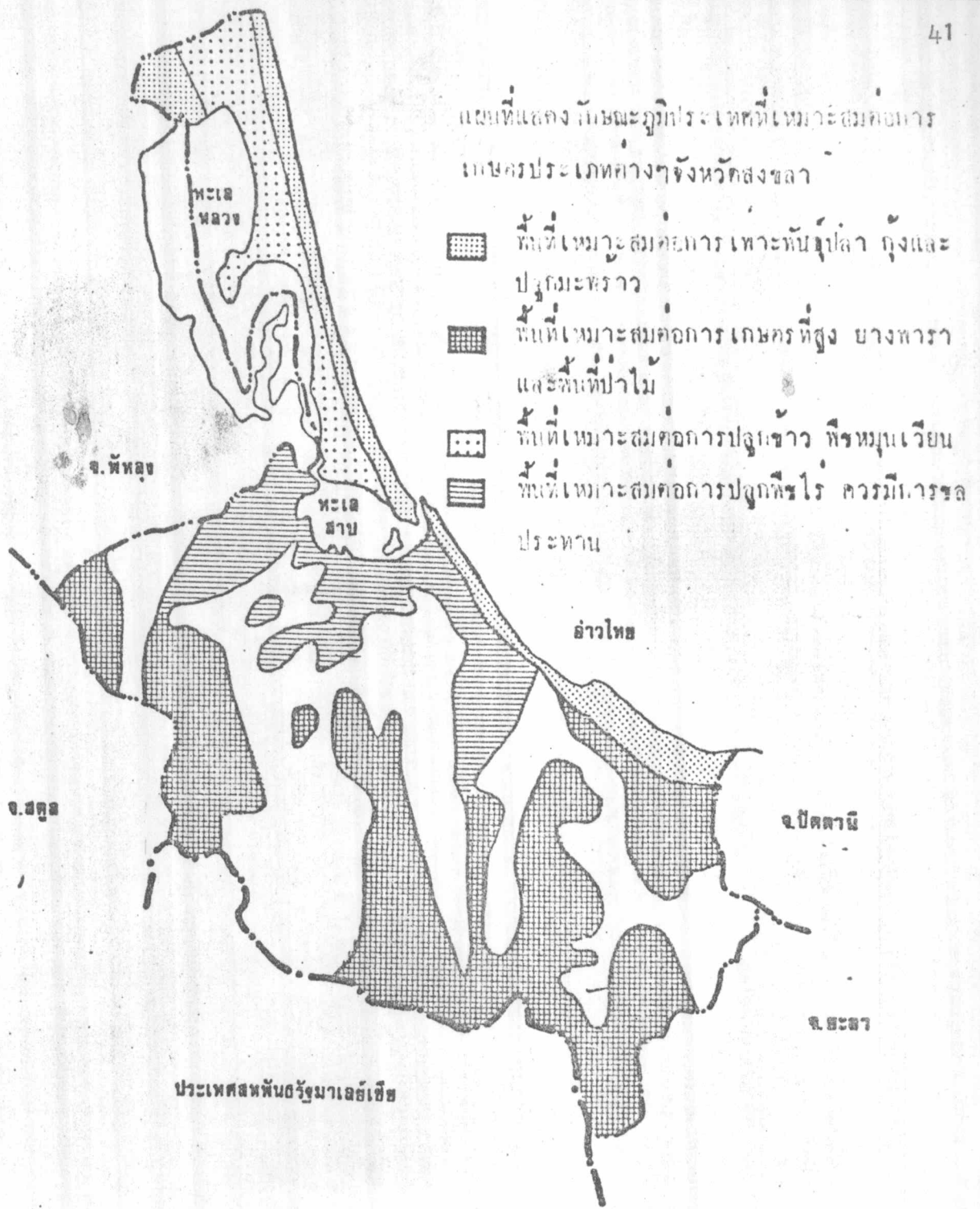
ภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาจัดว่ามีภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (tropical monsoon climate) แบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 2 ฤดู คือ ฤดูฝน และฤดูร้อน ฤดูฝนที่แท้จริงของจังหวัดสงขลาอยู่ในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยฝนตกชุกในเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และลดน้อยลงไปเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดประมาณ 27.6 องศาเซลเซียส สูงสุดประมาณ 36.5 องศาเซลเซียส และต่ำสุดประมาณ 19.1 องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดสงขลา คือ แร่ธาตุ ป่าไม้ สัตว์น้ำ

แผนที่แสดง ลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อการ
เกษตรประเภทต่างๆ จังหวัดสงขลา

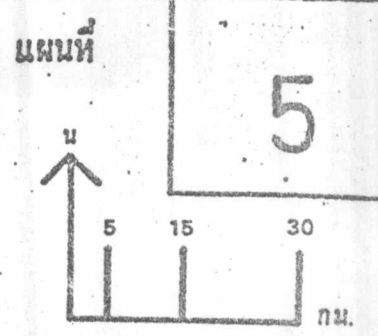

- พื้นที่เหมาะสมควรการเพาะพันธุ์ปาล์ม ทุ้งและ
ปลูกมะพร้าว
- พื้นที่เหมาะสมควรการเกษตรที่สูง ขางพารา
และพื้นที่ป่าไม้
- พื้นที่เหมาะสมควรการปลูกข้าว ทุ้งพุ่มเวียน
- พื้นที่เหมาะสมควรการปลูกพืชไร่ ธรรมไม้ยาง
ประทุน

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. จีปรักษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิสิต นส. ภานี สวัสดิรักษ์ A 935179

แผนกสังคมเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากทะเลโดยเฉพาะกุ้งและปลา และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

แรชาตุ

เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มากที่สุดของจังหวัด ที่สำคัญได้แก่ คีบูก วูลแฟรม แบริต์ และทรายแก้ว โดยคีบูกมีมากที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอจะนะ วูลแฟรมมีมากที่อำเภอสะเดา ทรายแก้วมีมากที่อำเภอเมืองและแบริต์มีมากที่อำเภอรักขุมิ และอำเภอจะนะ

ป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดของจังหวัดสงขลามีประมาณ 2,561.77 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 38 ป่าพื้นที่ประมาณ 1,907.80 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ที่มีได้แก่ไม้กระยาเลย ไม้กดมพลอ ไม้ตะเคียน ไม้ยาง ไม้สะหยา เป็นต้น

สัตว์น้ำ

ทรัพยากรสัตว์น้ำที่สำคัญได้แก่กุ้งและปลา สงขลามีทะเลสาบซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำโดยธรรมชาติที่สำคัญ ผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากทะเลสาบสงขลา ประมาณ 10,000 ตันต่อปี คิดแล้วเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่าปีละ 100 ล้านบาท และบริเวณป่าชายเลน (Mangrove forest) ในบริเวณทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งเพาะพันธุ์วางไข่และเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำ

สถานที่ท่องเที่ยว

ลักษณะภูมิประเทศและความงามตามธรรมชาติของจังหวัดสงขลา เป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญอีกอย่างหนึ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้สงขลา - หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของภาคใต้ มุ่งจะให้ให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังสงขลา - หาดใหญ่ มีทั้งผู้ที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับธุรกิจและการบันเทิงต่าง ๆ ในหาดใหญ่ และมุ่งไปชมธรรมชาติที่สวยงามต่าง ๆ ในจังหวัด ไคแก

1. หาดแหลมทราย แหลมสมิหรา ซึ่งมีชายหาดและป่าสนที่สวยงาม
 2. เกาะแสง ตั้งอยู่หลังโรงพยาบาลประสาท อำเภอเมืองสงขลา เป็นเขา
 เล็ก ๆ มีก้อนหินขนาดใหญ่ซึ่งมีเรื่องเล่ากันมาที่น่าสนใจ เกาะแสงนี้มีแนวหาดทรายติดต่อกัน
 ไปยังแหลมสมิหรา ยาวประมาณ 4 กิโลเมตร

3. เกาะหนู เกาะแมว

4. น้ำตกภาคโตน อยู่ในอำเภอรักขุมิ

5. น้ำตกบริพัตร อยู่ในอำเภอรักขุมิ

6. น้ำตกโตนงาช้าง อยู่ที่ตำบลดง อำเภอกาญหิใหญ่ อยู่ห่างจากตัวเมือง
 ราว 10 กิโลเมตร

7. น้ำตกไม้ไผ่ อยู่ในอำเภอสะบายอย

8. ถ้ำครกและถ้ำลอค อยู่ในอำเภอสะบายอย

9. เกาะยอ ซึ่งมีการทอดผ้าพื้นเมือง และสวนผลไม้ร่มรื่น

10. ทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นทะเลสาบเปิดขนาดใหญ่ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม

โดยเฉพาะปากทะเลสาบซึ่งติดต่อกับอ่าวไทยมีชายหาดซึ่งเป็สดานที่ท่องเที่ยวสำคัญได้
 แก่แหลมสนออน แหลมสมิหรา ภายในทะเลสาบมีเกาะที่สวยงาม เช่น เกาะยอ เกาะ
 หมาก เกาะนางคำ เกาะสี เกาะห้า และภายในทะเลสาบยังเป็นที่อยู่อาศัยของนก
 นางแอ่น และบริเวณทะเลสาบที่เป็นส่วนของทะเลน้อย เกาะใหญ่ และคูซุก เป็นที่อยู่
 อาศัยของนกน้ำจำนวนมาก และกรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและนกน้ำ
 ทะเลสาบนี้จึงเป็นแหล่งคึงคูกนกท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง นอกเหนือจากการ เป็น
 แหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำที่สำคัญ ดังนั้นโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะใช้ประโยชน์จากบริเวณ
 ทะเลสาบสงขลาเช่นโรงการทำเรือน้ำลึก โครงการนิคมอุตสาหกรรม จึงควรต้องมีการ
 พิจารณาที่จะไม่ให้เป็นการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา

ระบบลำนน้ำ

ระบบลำนน้ำที่สำคัญในจังหวัดสงขลา มีดังนี้ (ดูแผนที่ 6 ประกอบ)

1. คลองอุทะเภา ต้นน้ำเกิดจากภูเขาสันกาลาศิริในเขตตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตา ไหลผ่านอำเภอสะเตาตามตำบลต่าง ๆ ในอำเภอหาดใหญ่ ได้แก่ ตำบลพะตง หงุดาน บ้านพรุ ควนสง คลองอุทะเภา คลองแห บ้านทร ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่ตำบลบางกล้า ยาวประมาณ 90 กิโลเมตร
2. คลองวาด ต้นน้ำเกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช ในเขตอำเภอหาดใหญ่ ไหลไปทางตะวันออกเฉียงเหนือลงสู่คลองอุทะเภา ความยาวประมาณ 37 กิโลเมตร
3. แม่น้ำเทพาต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาศิริ ไหลไปทางทิศเหนือผ่านอำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา ไหลลงสู่อ่าวไทยที่ตำบลเทพา ความยาวประมาณ 80 กิโลเมตร
4. แม่น้ำนาทวี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาศิริ ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่านอำเภอนาทวี เข้าเขตอำเภอจะนะแล้วไปรวมกับคลองสะกอม ไหลลงสู่อ่าวไทยที่ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ ความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร
5. คลองรัศมี มีต้นน้ำเกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช ไหลมาทางตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านที่ตั้งอำเภอรัศมีไปถึงบ้านคอกข้าว แล้วไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่ย่านยาวหัก
6. คลองคำ ต้นน้ำเกิดจากทิวเขานครศรีธรรมราช ไหลมาทางตะวันออกเฉียงเหนือลงสู่คลองอุทะเภาใกล้กับอำเภอหาดใหญ่

สภาพโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

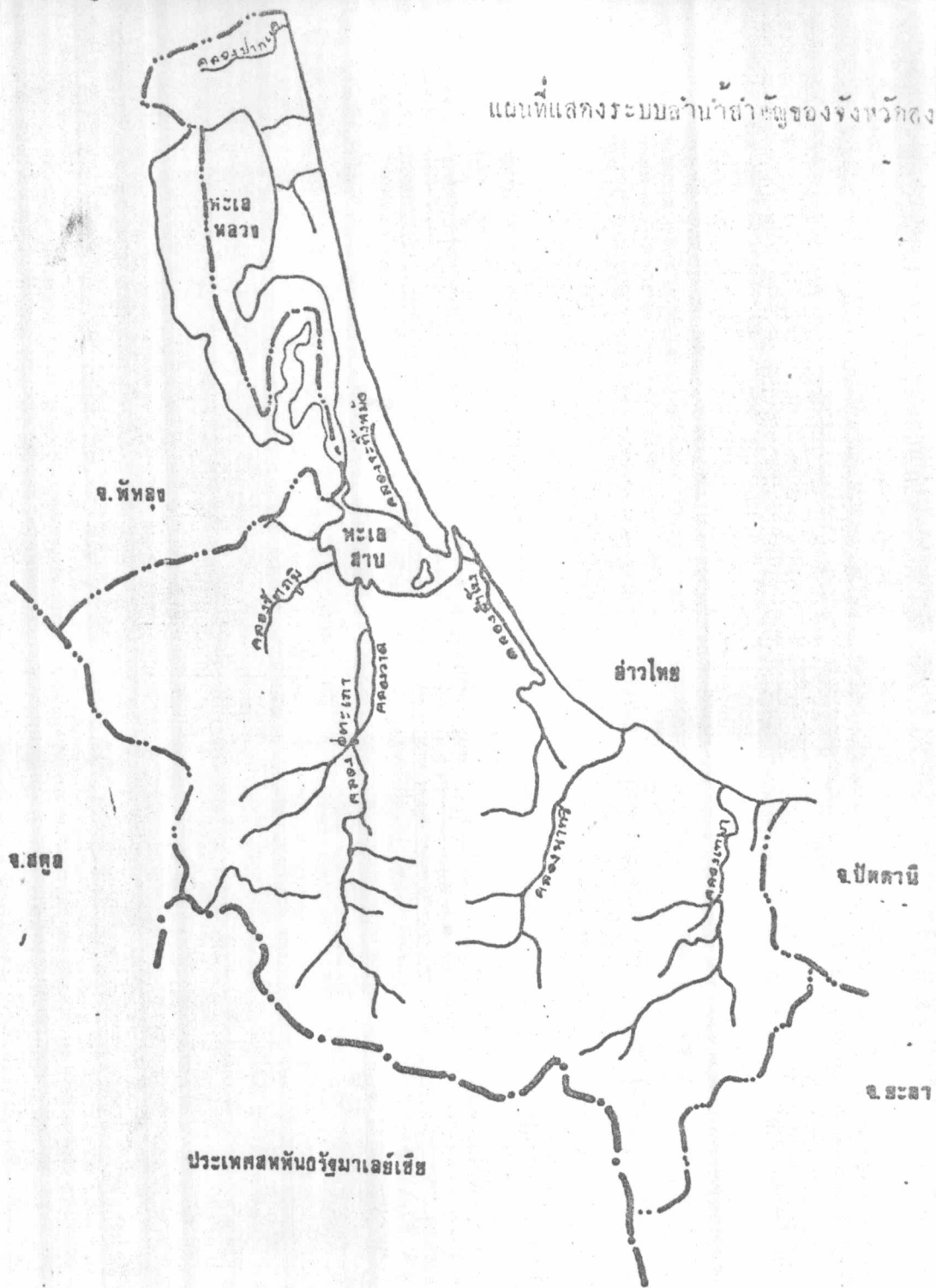
การคมนาคม (ดูแผนที่ 7,8 ประกอบ)

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

ทางบก

มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงชนบท และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดินผ่านทุกอำเภอ และส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ และยังมีรถประจำทางและรถรับจ้างติดต่อกันทุกอำเภอ ทางหลวงแผ่นดินสายต่าง ๆ มีดังนี้

แผนที่แสดงระบบลำน้ำสำคัญของจังหวัดสงขลา

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่ยืดต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภากรนี สวัสดิรักษ์

A 035179

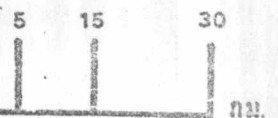
แผนกภูมิเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

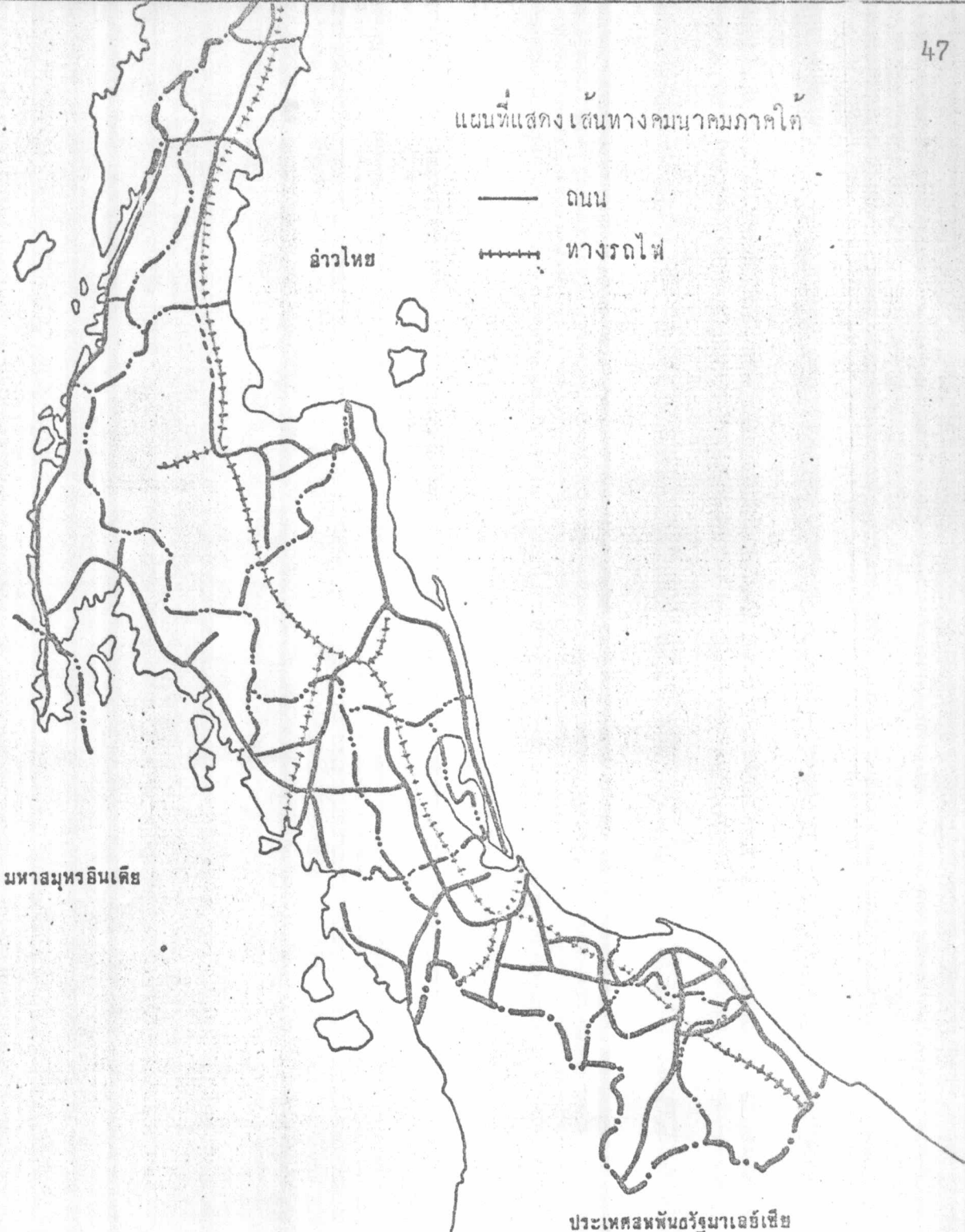
6

1. สายสงขลา - หาดใหญ่ (ทางหลวงแผ่นดินสาย 407) ระยะทาง 30 กิโลเมตร เริ่มจากเขตเทศบาลเมืองสงขลา มาตามถนนกาญจนวนิช จนถึงสามแยกคอกหงษ์ แล้วไปตามถนนเพชรเกษมถึงเขตอำเภอหาดใหญ่
2. สายสงขลา - รัตภูมิ (ทางหลวงแผ่นดินสาย 407 และ 4) ระยะทาง 64 กิโลเมตร เริ่มตนจากเส้นทางเดียวกับสงขลา - หาดใหญ่ ผ่านที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ไปถึงสามแยกท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ
3. สายสงขลา - สะเตาะ (ทางหลวงแผ่นดินสาย 407 และ 4) ระยะทาง 74 กิโลเมตร เริ่มตนจากเส้นทางเดียวกับสายสงขลา - หาดใหญ่ ผ่านสามแยกคอกหงษ์ กลองแงะ ไปถึงอำเภอสะเตาะ
4. สายสงขลา - ชายแดน : ปาดังเบซาร์และจังโกลน (ทางหลวงแผ่นดินสาย 407 และ 4) ระยะทาง 86 กิโลเมตร เริ่มตนเส้นทางเดียวกับสายสงขลา - หาดใหญ่ ไปถึงอำเภอสะเตาะและแยกไป 12 กิโลเมตร ถึงปาดังเบซาร์ และจากอำเภอสะเตาะไปทางใต้ 12 กิโลเมตร ถึงจังโกลน
5. สายสงขลา - จะนะ (ทางหลวงแผ่นดินสาย 408) ระยะทาง 37 กิโลเมตร เริ่มจากเขตเทศบาลเมืองสงขลา ผ่านสามแยกสำโรงไปทางซ้ายแล้วไปทางทิศใต้ตามถนนสงขลา - นาทวี ถึงกิโลเมตรที่ 37 แล้วแยกไปทางตะวันออกอีก 1 กิโลเมตร ถึงอำเภอจะนะ
6. สายสงขลา - นาทวี (ทางหลวงแผ่นดินสาย 408) ระยะทาง 56 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางสายสงขลา - จะนะ เลยไปบรรจบกับถนนสายกลองแงะ - บัตตานี ที่หน้าที่ว่าการอำเภอนาทวี
7. สายสงขลา - เทพา (ทางหลวงแผ่นดินสาย 408 และ 4085) ระยะทาง 95 กิโลเมตร เริ่มตนเส้นทางเดียวกับสายสงขลา - นาทวี เมื่อถึงนาทวีแยกซ้ายไปทางตะวันออกถึงลำไพลและแยกไปทางซ้ายอีก 11 กิโลเมตรถึงอำเภอเทพา
8. สายสงขลา - สะบ้าย้อย (ทางหลวงแผ่นดินสาย 408 และ 4085) ระยะทาง 98 กิโลเมตร เริ่มตนเส้นทางเดียวกับสายสงขลา - เทพา เมื่อถึงลำไพล

แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมภาคใต้

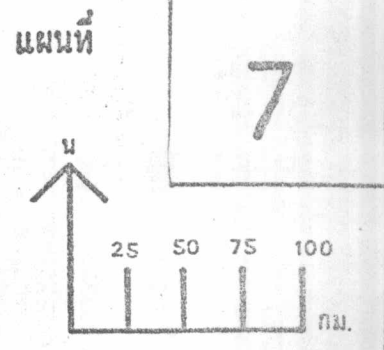
— ถนน
- - - - - ทางรถไฟ

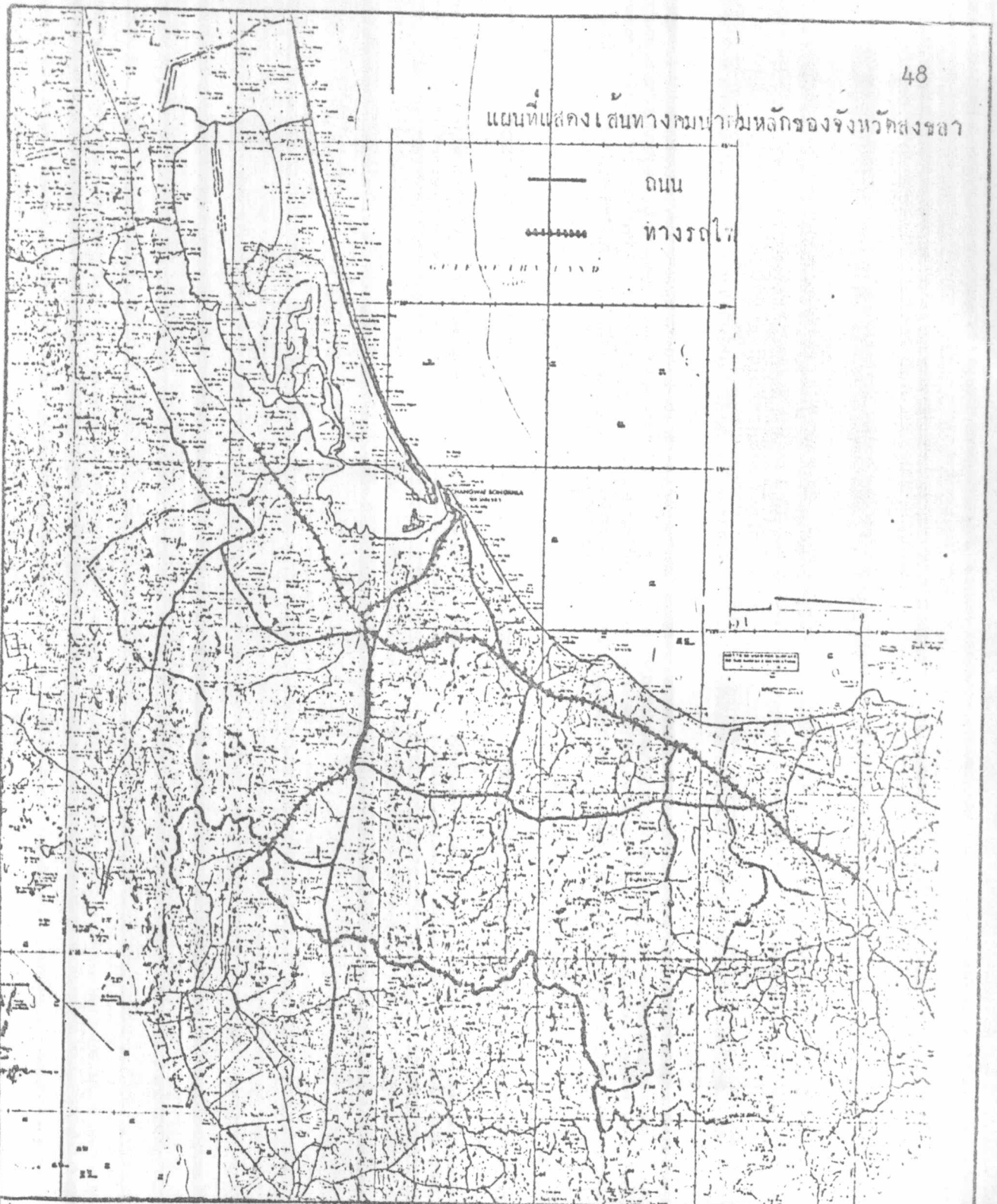
ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. ทวีรักษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นิสิต นส. ภาณี สวัสดิวัฑฒ์ A 035170

แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

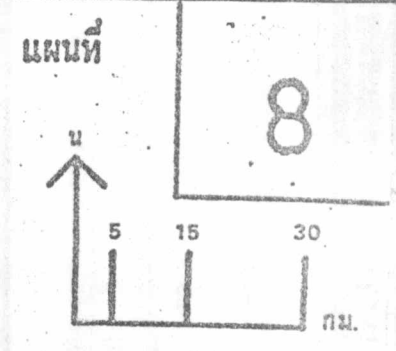
แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมหลักของจังหวัดสงขลา

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หับริษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิลิต นล. ภาณี สวัสดิ์รักษ์ A 935179

แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย ศึกษารวมมหาวิทยาลัย

แสดง เส้นทางคมนาคมใน
อำเภอเมืองและอำเภอ
หาดใหญ่

— ถนน
- - - - - ทางรถไฟ

อ.สิงหนะ

อ่าวไทย

ทะเลสาบสงขลา

อ.รัตภูมิ

จ.สตูล

อ.จะนะ

อ.สะเตา

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. ทับริक्षा
นิสิต

อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาวนี สวัสดิ์รักษ์

A 935179

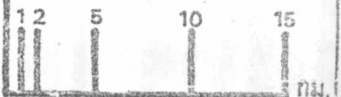
แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

9

แยกไปทางขวา 12 กิโลเมตร ถึงอำเภอสะบายน้อย

9. สายสงขลา - คลองแงะ - นาทวี (ทางหลวงแผ่นดินสาย 408, สาย 4 และ สาย 42) ระยะทาง 86 กิโลเมตร เริ่มถนนเส้นทางเดียวกับสายสงขลา - สะเตาะ แต่เมื่อถึงคลองแงะแยกซ้ายไปทางสายคลองแงะ - ปัตตานี และแยกเข้าอำเภอ นาทวี

10. สายสงขลา - สทิงพระ (ทางหลวงแผ่นดินสาย 4083) ระยะทาง 30 กิโลเมตร เริ่มถนนจากแหลมสนออนซอนข้ามสะพานขนเหล็กไปยังหัวเขาแดงเลี้ยวซ้ายตั้งแต่วัน ออกไปถึงอำเภอสทิงพระ

11. สายสงขลา - ระโนด (ทางหลวงแผ่นดินสาย 4083) ระยะทาง 70 กิโลเมตร เส้นทางเดียวกับสายสงขลา - สทิงพระ แต่เลยไปถึงอำเภอรโนด

สำหรับการคมนาคมในชนบทมีการติดต่อกันได้พอสมควรโดยทางหลวงชนบท แต่ยังมีปัญหาคือเส้นทางใช้ไม่ได้ทุกฤดูกาลและส่วนมากเป็นถนนลูกรัง เส้นทางหลวงชนบท ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่มีดังนี้

อำเภอเมืองสงขลา

1. สายม่วงงาม - ~~บาง~~เขียก - สะแด้ ระยะทาง 8 กิโลเมตร
2. สายบางเขียก - บ้านระดัง ระยะทาง 4 กิโลเมตร
3. สายสะแด้ - ปากรอด - ป่าซาด ระยะทาง 6 กิโลเมตร
4. สายกวนหิน - ควนซีเหล็ก - นาม่อง -
ของเขารามระยะทาง 15 กิโลเมตร
5. สายทุ่งหวัง - ทราบขาว ระยะทาง 5 กิโลเมตร
6. สายแคว - บ่ออิฐ ระยะทาง 5 กิโลเมตร
7. สายเขาหัวแดง - วัชรธรรมโฆษ ระยะทาง 12 กิโลเมตร

อำเภอหาคใหญ่

1. สายควนดิ่ง - บาทดี	ระยะทาง	15	กิโลเมตร
2. สายคลองแห - ภูเตา	ระยะทาง	12	กิโลเมตร
3. สายคลองหะ - นามอม	ระยะทาง	10	กิโลเมตร
4. สายควนหิน - ทาขาม - พิจิตร	ระยะทาง	25	กิโลเมตร
5. สายโปะหมอ - หุงงาน - วัคโพธิ์	ระยะทาง	9	กิโลเมตร
6. สายหุงลุง - หุงลาน - คองหอยโขง	ระยะทาง	25	กิโลเมตร
7. สายหุแระ - โตนงาข้าง	ระยะทาง	15	กิโลเมตร
8. สายสนามบิน - วังพา	ระยะทาง	15	กิโลเมตร
9. สายวัคควนดิ่ง - ทาขาง	ระยะทาง	11	กิโลเมตร

และจากข้อมูลรถโดยสารประจำทางในจังหวัดสงขลา ได้แสดงถึงเส้นทางเดินรถ ระยะทางในการเดินทางติดต่อระหว่างสงขลา - หาคใหญ่ กับพื้นที่อื่น ๆ ไว้ดังนี้คือ

ตารางที่ 3 เส้นทางเดินรถโดยสารจากภาคใหญ่ - สงขลา ไปยังที่ต่าง ๆ
แสดงถึงระยะทาง จำนวนเที่ยวต่อวัน จำนวนรถและอัตราค่า
โดยสารต่อเที่ยว พ.ศ.2521

เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)	จำนวน เที่ยวต่อวัน	จำนวนรถ	อัตรา ค่าโดยสาร บาท/เที่ยว
ก. ภายในจังหวัด				
1. ภาคใหญ่ - สงขลา	30	206	39	4.50
2. ภาคใหญ่ - สะเตา	50	156	34	7.50
3. ภาคใหญ่ - คลองแงะ	30	96	14	4.50
4. ภาคใหญ่ - นาทวี	60	30	20	9.00
5. ภาคใหญ่ - ควนเนียง	54	106	29	8.00
6. ควนเนียง - เขาพระ	38	26	7	5.50
7. สงขลา - นาทวี	57	48	13	9.00
8. สงขลา - จะนะ	39	36	7	6.00
9. สงขลา - ระโนด	74	90	33	11.00
10. สงขลา - สทิงพระ	34	42	10	5.00
ข. ระหว่างจังหวัดภาคใต้				
1. ภาคใหญ่ - สตูล	100	27	23	10.00
2. ภาคใหญ่ - โศภโพรี่	110	10	6	16.00
3. ภาคใหญ่ - บัตตานี	130	20	25	28.00
4. ภาคใหญ่ - ยะตานอก	178	4	6	21.00
5. ภาคใหญ่ - นราธิวาส	236	8	7	30.00
6. ภาคใหญ่ - ยะลา	140	4	6	22.00
7. ภาคใหญ่ - ตรัง	170	46	37	15.00

ตารางที่ 3 เส้นทางเดินรถโดยสารจากหาคใหญ่ - สงขลา ไปยังที่ต่าง ๆ
แสดงถึงระยะทาง จำนวนเที่ยวต่อวัน จำนวนรถและอัตราค่า
โดยสารต่อเที่ยว พ.ศ. 2521 (ต่อ)

เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)	จำนวน เที่ยวต่อวัน	จำนวนรถ	อัตรา ค่าโดยสาร บาท/เที่ยว
8. หาคใหญ่ - พัทลุง	112	40	14	10.00
9. หาคใหญ่ - ภูเก็ต	480	6	6	45.00
10. สงขลา - นครศรีธรรมราช	173	-	12	ไม่มีข้อมูล
<u>ก. ในเขตเทศบาล</u>				
1. เก่าเส็ง - ถนนชลเจริญ	7.5	206	20	0.75
2. รอบเมืองสงขลา	11	388	19	0.75
3. สะเคา - ปาดังเบซาร์	16	45	10	2.00
4. สะเคา - คานนอก	12	37	7	2.00

นอกจากนี้ภายในเขตเทศบาลเมืองหาคใหญ่และสงขลายังมีรถโดยสารสองแถวขนาดเล็กซึ่งจอดรับผู้โดยสารอยู่บริเวณตลาดสดเทศบาลไปยังตำบลต่าง ๆ ภายในอำเภอทั้งสองอีกด้วย

นอกจากรถโดยสารระหว่างอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ โกล้เคียงแล้ว ยังมีรถโดยสารธรรมดาและปรับอากาศเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ - หาคใหญ่ - สงขลา อยู่เป็นประจำทุกวัน

สำหรับการคมนาคมทางรถไฟนั้น อำเภอหาคใหญ่ได้ชื่อว่าเป็นสถานีชุมทางรถไฟที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ มีทางรถไฟติดต่อกับกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งสหพันธรัฐมาเลเซียด้วย

ทางเรือ

อำเภอเมืองสงขลาเป็นเมืองท่าที่สำคัญของภาคใต้ มีเรือเดินทะเลของบริษัทเดินเรือไทยรับส่งผู้โดยสารและสินค้าระหว่างกรุงเทพฯ - สงขลา และสงขลา - สิงคโปร์ โดยออกจากกรุงเทพฯ - สงขลา สัปดาห์ละ 2 เที่ยว ใช้เวลาเดินทาง 3 วัน และสงขลา - สิงคโปร์ เดือนละ 4 - 5 เที่ยว นอกจากนี้ยังมีเรือเดินชายฝั่งของบริษัทหะรินสุต รับส่งสินค้าระหว่างกรุงเทพฯ - สงขลา อีกสัปดาห์ละ 3 เที่ยว

ทางอากาศ

หาดใหญ่ นอกจากจะเป็นชุมทางรถยนต์และรถไฟที่สำคัญแล้ว ยังมีสนามบินซึ่งมีเครื่องบินโดยสารของบริษัทเดินอากาศไทยติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศมาเลเซีย ดังนี้คือ

1. หาดใหญ่ - กรุงเทพฯ
2. หาดใหญ่ - บัตตานี
3. หาดใหญ่ - ภูเก็ต
4. หาดใหญ่ - ตรัง
5. หาดใหญ่ - ปีนัง

ระยะทางของจังหวัดสงขลาจากกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ทางเรือ และทางหลวงแผ่นดินสรุปได้ดังนี้

ทางรถไฟ	974 กิโลเมตร
ทางหลวงแผ่นดิน	1,280 กิโลเมตร
ทางเรือ	725 กิโลเมตร

แม้ว่าสงขลา - หาดใหญ่ จะอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทางมาก แต่ก็มี การคมนาคมติดต่อกันได้สะดวกทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ และเมื่อพิจารณาถึงระบบการคมนาคมภายในจังหวัดสงขลาและระหว่างจังหวัดใกล้เคียงแล้ว จะเห็นว่าหาดใหญ่ และสงขลา มีลักษณะเป็นชุมทางการคมนาคมที่สำคัญและติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง

โคตะควกทั้งทางรถยนต์ ซึ่งมีรถประจำทางระหว่างอำเภอและจังหวัดหลายสาย และสามารถเดินทางโดยรถไฟมายังหาคีใหญ่โคตะควก ความสะดวกสบายในการเดินทางมายังพื้นที่สงขลา - หาคีใหญ่ นี้จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เอื้ออำนวยต่อการอพยพของประชากรและแรงงานมายังพื้นที่นี้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระยะทางและค่าโดยสารแล้วจะเห็นว่าการเดินทางของแรงงานที่จะมาทำงานในพื้นที่สงขลา - หาคีใหญ่ นั้นถือเป็นแรงงานที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอสงขลา - หาคีใหญ่แล้ว สามารถเดินทางมาทำงานในลักษณะไปกลับได้ภายในอำเภอ ซึ่งจากการสังเกตที่บริเวณตลาดสดเทศบาลเมืองหาคีใหญ่ ซึ่งเป็นชุมทางรถโดยสารระหว่างหาคีใหญ่กับตำบลรอบนอกในอำเภอจะเห็นว่าในเวลาเช้าและเย็นค่อนข้างจะมีผู้โดยสารมาก แต่ถาเป็นการเดินทางมาทำงานในลักษณะที่มาจากอำเภออื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น ๆ แล้ว น่าจะเป็นการย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่สงขลา - หาคีใหญ่มากกว่า เพราะแม้ว่าระบบการคมนาคมขนส่งจะติดต่อกันโคตะควก แต่ก็เป็นระยะทางไกลเกินกว่า 25 กิโลเมตร และอัตราค่าโดยสารต่อวันเกินกว่า 10 บาท ซึ่งเป็นภาระที่หนักสำหรับแรงงานซึ่งโคค่าจ้างขั้นต่ำ 45 บาทต่อวัน และส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มาจากภาคการเกษตรได้แก่แรงงานสวนยางและชาวนา เมื่อแรงงานเหล่านี้ย้ายเข้ามาทำงานท่าในพื้นที่สงขลา - หาคีใหญ่ ก็จะพักอาศัยอยู่ตามวัด และที่พักคนงานในโรงงานหรือในที่พักสร้างต่าง ๆ

การไฟฟ้า

เทศบาลเมืองหาคีใหญ่ซึ่งเป็นเขตเมืองหลักของภาคใต้ใช้ไฟฟ้าสัมปทาน ส่วนเขตเทศบาลเมืองสงขลาใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งทั้งสองแห่งมีปัญหาเรื่องไฟฟ้าตก ส่วนในเขตชนบทก็มีโครงการไฟฟ้าหมู่บ้านตัวอย่างเพื่อจ่ายไฟฟ้าให้แก่หมู่บ้านในเขตชนบทจำนวน 170 หมู่บ้าน

การชลประทาน

พื้นที่นาที่ได้รับการชลประทานของจังหวัดสงขลาปัจจุบันมีเพียง 88,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.22 ของพื้นที่นาทั้งหมด¹ และโครงการชลประทานที่สำคัญของจังหวัด

¹ โสภณ ชมชาญ, รายงานการวางแผนการใช้ที่ดินเบื้องต้น จังหวัดสงขลา, (กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน, 2519), หน้า 76.

ไคแก

1. โครงการคลองวาค ซึ่งพื้นที่ 2 ฝั่งคลองวาคในเขตอำเภอหาดใหญ่เป็นที่ราบติดต่อกันตั้งแต่ตำบลควนดงไปถึงคลองอุทะเกา เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ทางฝั่งซ้ายติดต่อกับที่ราบของคลองอุทะเกาไปถึงทะเลสาบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่นาที่อาศัยน้ำฝนและมีปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง โครงการนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ฝั่งงานฝายคลองวาคซึ่งสร้างฝายคอนกรีตในตำบลควนดง และระบบการส่งน้ำซึ่งมีคลองส่งน้ำ 2 สาย ยาวรวม 27.3 กิโลเมตร และมีคลองข่อยอีก 2 สาย รวมเป็นคลองส่งน้ำ 4 สายยาว 37.5 กิโลเมตร และมีพื้นที่ชลประทาน 30,000 ไร่

2. โครงการชะมวง อยู่ในท้องที่อำเภอรัตภูมิ มีการสร้างฝายคอนกรีตและคลองส่งน้ำเพื่อใช้สำหรับพื้นที่สองฝั่งรวม 32,000 ไร่ และเมื่อโครงการนี้ได้รับผลดี ก็มีโครงการชะมวงขยายจากตอนบนของโครงการมาจดที่เนินทั้งสองฝั่ง และขยายทางตอนใต้จากแนวทางรถไฟสายใต้มาถึงทะเลสาบ เป็นพื้นที่ชลประทานขยายรวม 43,300 ไร่ โดยมีคลองส่งน้ำรวม 5 สาย ยาว 57.5 กิโลเมตร

3. โครงการระโนด หุงระโนดเป็นเขตปลูกข้าวที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสงขลามีลักษณะเป็นที่ลุ่มกว้างใหญ่ โครงการระโนดประกอบด้วยงานส่วนใหญ่ 2 ส่วน คือ โรงสูบน้ำเพื่อสูบน้ำจากทะเลสาบเข้าคลองส่งสายใหญ่ และระบบการส่งน้ำโดยมีคลองส่งน้ำสายใหญ่ยาว 20 กิโลเมตร และคลองแยกอีกรวม 16 สายยาว 79 กิโลเมตร พื้นที่ชลประทานทั้งหมด 115,000 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ในจังหวัดสงขลา 110,000 ไร่

นอกจากโครงการชลประทาน 3 แห่งนี้แล้ว ยังมีโครงการชลประทานอื่น ๆ อีก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงการชลประทานในจังหวัดสงขลา

โครงการ	เนื้อที่ชลประทาน (ไร่)	ระยะเวลาก่อสร้าง		เนื้อที่สร้างเสร็จ แล้ว (ไร่)
		เริ่ม	เสร็จ	
1. ป่ากระวะ	30,000	2493	2498	30,000
2. ชะมวง	32,000	2498	2505	32,000
3. ปดักปลิง	20,000	2508	2508	20,000
4. ชะมวงขยาย	43,000	2512	2517	6,000
5. คลองวาค	30,000	2513	2519	-
6. ระโนด	110,000	2510	2519	-
รวม	265,300			88,000

ที่มา : กรมชลประทาน 2517

การใช้ที่ดิน

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ประมาณ 7,150 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ในการเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ เป็นพื้นที่ถือครองการเกษตร 2,739,309 ไร่ หรือร้อยละ 61 และเป็นพื้นที่ป่าไม้ 1,601,108 ไร่ หรือร้อยละ 36 อีกร้อยละ 3 หรือ 123,958 ไร่ เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ซึ่งจำแนกการใช้ที่ดินของจังหวัดได้ดังนี้

1. พื้นที่ทั้งหมด 4,464,375 ไร่
2. พื้นที่ป่าไม้ 1,601,108 ไร่
3. พื้นที่ถือครองการเกษตรได้แก่ 2,739,309 ไร่ ได้แก่

3.1 เนื้อที่นา	628,263 ไร่
3.2 เนื้อที่สวนยางพารา	1,215,128 ไร่
3.3 เนื้อที่ปลูกพืชไร่	313,590 ไร่
3.4 เนื้อที่ปลูกผลไม้	101,625 ไร่
3.5 เนื้อที่ปลูกผัก	19,676 ไร่
พื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ	123,958 ไร่

สำหรับการใช้ที่ดินในบริเวณชุมชนสำคัญของจังหวัดในพื้นที่ที่ศึกษาคือ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลา มีลักษณะสำคัญดังนี้

ชุมชนสงขลา

การใช้ที่ดินในชุมชนเทศบาลเมืองสงขลามีลักษณะผสม เพราะมีได้มีการวางโครงการมาก่อน แต่เกิดจากสภาวะและอิทธิพลทางเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณนี้คือย่านการค้า ส่วนมากจะรวมตัวกันและอยู่บริเวณใจกลางเมือง บริเวณย่านพักอาศัยส่วนมากเป็นย่านพักอาศัยความหนาแน่นน้อยและจะอยู่รอบ ๆ บริเวณย่านการค้า ส่วนบริเวณสถานที่ราชการจะอยู่บริเวณชายทะเลด้านทิศตะวันออกตั้งแต่เขาเก้าเส้งไปจนถึงแหลมสมิหรา และมีบริเวณสนามบินราชการอยู่ในเขตชุมชน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขยายตัวของเขตชุมชนและก่อให้เกิดปัญหาเสียงรบกวน นอกจากนั้นเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการศึกษาอุตสาหกรรม และการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งอยู่ในบริเวณชายทะเล

การใช้ที่ดินในเขตชุมชนเมืองสงขลา จำแนกตามประเภทการใช้ที่ดินเป็นสัดส่วนได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 5 แผนที่ 10 ประกอบ)

แผนที่ 10 กระจายที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๔

- บริเวณที่พักอาศัยทั่วไป
- บริเวณพาณิชย์กรรม
- บริเวณสถาบันการศึกษา
- สวนสาธารณะ
- บริเวณสถาบันราชการ
- บริเวณสวนสาธารณะ, สนามเด็กเล่น
- บริเวณอุตสาหกรรม
- บริเวณคลังสินค้า
- สาธารณูปการ

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. ศิริภษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นิสิต น.ล. ภาณี ลวัลศิริรักษ์ A 935179

ตารางที่ 5 การใช้ที่ดินชุมชนสงขลา 2519

บริเวณ (ในเขตวางผังเมืองรวม)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พักอาศัยหนาแน่นมากและการค้า	181.0	0.9
พักอาศัยหนาแน่นน้อย	2,627.0	12.7
สถาบันราชการ	1,942.0	9.4
สถานศึกษา	929.6	4.7
ศาสนสถาน	249.0	1.2
สาธารณูปการ	31.0	0.1
อุตสาหกรรม	324.0	1.6
คลังสินค้า	171.0	0.8
สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา	238.0	1.1
แม่น้ำ ลำคลอง บ่อ	50.0	0.3
ถนน ขอบ	613.0	3.0
ชุมชนกสิกรรม ที่ว่าง	13,277.2	64.2
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	20,672.8	100.0

ชุมชนหาคีใหญ่

การใช้ที่ดินในชุมชนหาคีใหญ่ส่วนมากเป็นบริเวณพักอาศัย และค่อนข้างจะเป็นระเบียบ เพราะมีการตัดถนนในรูปตาตาราง บริเวณศูนย์กลางชุมชนซึ่งเป็นย่านธุรกิจ การค้าอยู่ทางตะวันออกของสถานีรถไฟ บริเวณนี้เป็นทั้งย่านการค้าและพักอาศัยที่หนาแน่น และขยายมาถึงแนวคลองเตย และขยายไปตามแนวถนนเพชรเกษม จากแนวคลองอุทะภา ไปจนถึงบริเวณหน้าค่ายเสนาณรงค์ ซึ่งอยู่ริมถนนที่จะไปยังสงขลา การใช้ที่ดินนอกจากนี้

แผนที่ 11 การไรท์ทีปในเขตวางผังเมืองรวมภาคไทย พ.ศ. ๒๕๑๘

- บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย
- บริเวณพาณิชยกรรม
- บริเวณสถานบริการศึกษา
- ศาลากลาง
- บริเวณสถานีราชการ
- บริเวณสวนสาธารณะ, สนามเด็กเล่น
- บริเวณอุตสาหกรรม
- บริเวณคลังสินค้า
- สาธารณูปการ

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่วงชลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. ทวีรักษา อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิสิต น.ส. ภรณ์ ลวัลศิริรักษ์ A 935179

แผนกภูมิเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนใหญ่เป็นวัด และอุตสาหกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานบ่มยาง แม้ว่าหากใหญ่จะมีการตัดถนนเป็นระเบียบ แต่ขาดแผนการใช้ที่ดิน ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการบวมจากโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน การใช้ที่ดินอื่น ๆ ได้แก่การใช้เป็นสถานบริการศึกษาและสถานที่ราชการ แต่เป็นพื้นที่ไม่มาก ซึ่งจำแนกประเภทการใช้ที่ดินชุมชนขนาดใหญ่ได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 6, แผนที่ 11 ประกอบ)

ตารางที่ 6 การใช้ที่ดินชุมชนขนาดใหญ่ 2519

บริเวณ (ในเขตผังเมืองรวม)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พักอาศัยหนาแน่นมาก, พาณิชยกรรม	220.0	1.1
พักอาศัยหนาแน่นน้อย	979.0	4.7
สถาบันราชการ	579.0	2.7
สถานบริการศึกษา	718.0	3.4
ศาสนสถาน	209.0	1.0
สาธารณูปการ	121.0	0.6
อุตสาหกรรม	143.0	0.7
คลังสินค้า	62.0	0.3
สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, สนามกีฬา	32.0	0.2
แม่น้ำ คลอง บ่อ	513.0	2.4
ถนน ขยาย	343.0	1.6
ชุมชนกสิกรรม ที่ว่าง	17,075.4	81.3
รวมพื้นที่	20,994.4	100

การใช้ที่ดินทางเศรษฐกิจ (คูตารางที่ 7, แผนที่ 12 ประกอบ)

การใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลาเมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการเกษตรแล้ว จะเห็นว่าทางตอนเหนือได้แก่อำเภอสทิงพระและอำเภอระโนด มีพื้นที่ส่วนที่อยู่ทางตะวันตก ติดทะเลสาบ เป็นบริเวณที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวและเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด ส่วนพื้นที่ทางชายฝั่งคานอ่าวไทยเหมาะสมกับการเพาะพันธุ์ปลา กุ้ง และการปลูกมะพร้าว ซึ่งบริเวณนี้รวมถึงชายฝั่งคานอ่าวไทยของอำเภอเมือง อำเภอจะนะและอำเภอเทพาด้วย นอกจากนี้ในบริเวณทะเลสาบสงขลายังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและกุ้งอีกด้วย บริเวณที่เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ได้แก่ทางเหนือของอำเภอรักขุมิและอำเภอหาดใหญ่ ตลอดจนบริเวณทางตะวันออกของอำเภอเมืองที่เชื่อมต่อกับอำเภอจะนะก็เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ด้วย ซึ่งพืชไร่ที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ มันสำปะหลัง แดงโม มันเทศ สับปะรด และถั่ว ส่วนพื้นที่ทางใต้ของอำเภอเมือง อำเภอสะเดา บางส่วนของอำเภอนาทวี และที่ราบทาง ตะวันออกและตะวันตกของอำเภอหาดใหญ่เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ ยางพารา และไม่ยืนต้น สำหรับพื้นที่ที่เป็นป่าเขา ที่ราบสูงและมีการปลูกยางพาราได้แก่ทางตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอรักขุมิ ทางตะวันตกและทางใต้ของอำเภอสะเดา ทางใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอหาดใหญ่ ทางใต้ของอำเภอเทพา และพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งเป็นที่ราบสูงและภูเขา

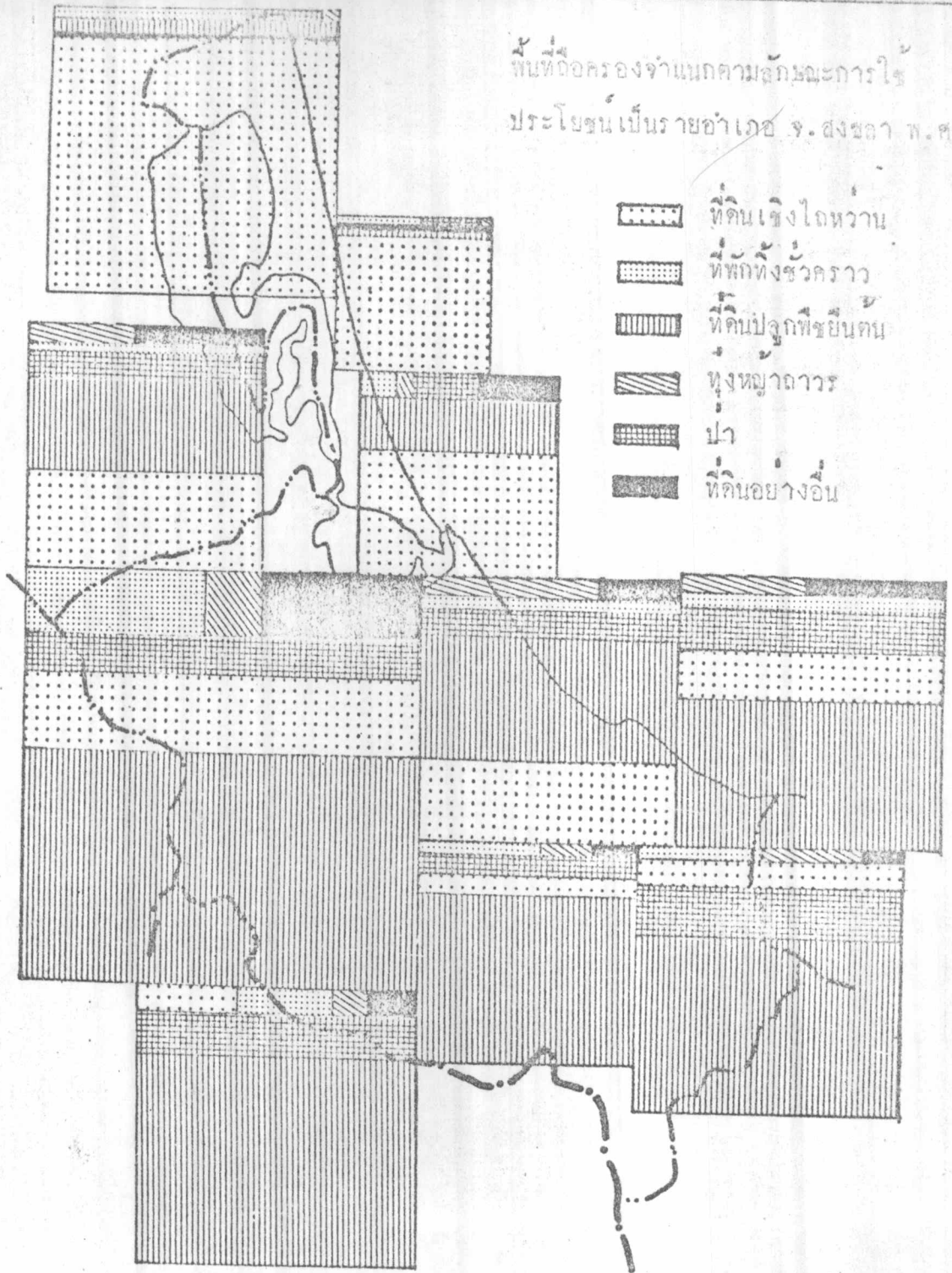
สำหรับพื้นที่ถือครองการเกษตรโดยอาศัยข้อมูลสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2506 (คูตารางที่ 7, แผนที่ 12) แสดงให้เห็นว่าจังหวัดสงขลามีพื้นที่ถือครองทั้งสิ้น 1,677,057 ไร่ โดยส่วนใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นพื้นที่ปลูกพืชยืนต้นที่สำคัญได้แก่ยางพาราและมะพร้าว รองลงมาเป็นพื้นที่เชิงไทรหว้านมีประมาณ ร้อยละ 31.5 ซึ่งในจำนวนนี้ได้รับการชลประทานเพียง ร้อยละ 8.3 แต่เนื่องจากข้อมูลนี้เป็นข้อมูลเก่า และปัจจุบันได้มีโครงการชลประทานขึ้นอีกหลายแห่ง จึงคาดว่าพื้นที่ที่ได้รับการชลประทานจะเพิ่มขึ้น สำหรับพื้นที่ที่เป็นป่ามีประมาณ ร้อยละ 11.1 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายอำเภอจะเห็นว่าอำเภอเมือง อำเภอ สทิงพระ อำเภอระโนด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นที่เพาะปลูก.

เชิงไทรหวานโตแก่ขาวและพืชไร่ โดยเฉพาะอำเภอระโนดมีพื้นที่เพาะปลูกถึงร้อยละ 89.6 ของพื้นที่ถือครองทั้งหมด และอำเภอสทิงพระมีพื้นที่เพาะปลูกร้อยละ 88.1 และสองอำเภอนี้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด มีโครงการชลประทานที่สำคัญคือโครงการชลประทานทุ่งระโนด ส่วนอำเภอสะเคา อำเภอนาทวี อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสะบ้าย้อย พื้นที่ส่วนมากใช้ในการปลูกพืชยืนต้นโดยเฉพาะยางพารา และลักษณะภูมิประเทศในบริเวณอำเภอเหล่านี้ส่วนมากเป็นภูเขาและที่ราบสูง ที่ลาดชัน เหมาะกับการทำการเกษตรที่สูง และปลูกยางพาราในลักษณะขั้นบันได โดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ มีพื้นที่ปลูกพืชยืนต้นมากที่สุดคือ 251,743 ไร่ รองลงไปคืออำเภอสะเคามี 141,177 ไร่ และอำเภอรัษฎามีนพื้นที่ถือครองที่ใช้เพาะปลูกเชิงไทรหวานและปลูกพืชยืนต้นในปริมาณไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนพื้นที่ที่เป็นป่าส่วนมากอยู่ทางใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด โดยเฉพาะในเขตอำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะเคาและทางใต้ของอำเภอเทพา

ตารางที่ 7 เนื้อที่ของที่ดินรกรง จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์เป็นรายอำเภอ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2506

อำเภอ	เนื้อที่รกรง ทั้งสิ้น	ที่ดินเชิงไทรหวาน				ที่ดินปลูกพืชยืนต้น		ทุ่งหญ้าถาวร		ป่า		ที่ดินอย่างอื่น			
		ใช้เพาะปลูกพืช				ที่ดินพักทิ้งชั่วคราว		พื้นที่	%	พื้นที่	%	พื้นที่	%		
		พื้นที่	%	ได้รับการชลประทาน	พื้นที่	%	พื้นที่							%	พื้นที่
ยอดรวมจังหวัด	1,677,052	529,047	31.5	138,390	8.3	51,809	3.1	852,789	50.9	21,233	1.3	186,868	11.1	35,306	2.1
อ. เมือง	95,668	58,804	61.5	1,365	1.4	2,236	2.3	25,830	27.0	812	0.8	3,304	3.9	4,282	4.5
อ. จะนะ	162,385	49,374	30.4	16,025	9.9	8,748	5.4	78,818	48.5	5,598	3.4	17,248	10.6	2,599	1.6
อ. สทิงพระ	56,337	49,637	88.1	2,963	5.3	689	1.2	2,402	4.3	73	0.1	525	0.9	3,011	5.3
อ. เทพา	168,340	29,597	17.6	2,469	1.5	10,326	6.1	93,851	55.8	2,501	1.5	29,416	17.5	2,649	1.6
อ. นาทวี	113,742	10,216	9.0	6,120	5.4	3,688	3.2	86,623	76.2	1,622	1.4	10,343	9.1	1,250	1.1
อ. ระโนด	202,276	181,268	89.6	240	0.1	4,128	2.0	9,953	4.9	161	0.1	1,173	0.6	5,593	2.8
อ. รัตภูมิ	136,912	57,496	42.0	46,910	34.3	5,957	4.4	49,534	36.2	4,103	3.0	14,868	10.9	4,954	3.6
อ. สะเกา	186,135	4,400	2.4	2,815	1.5	4,527	2.4	141,177	75.8	1,333	0.7	32,581	17.5	2,117	1.1
อ. สะบ้าย้อย	169,599	17,045	10.1	5,858	3.5	2,576	1.5	112,858	66.5	2,037	1.2	33,982	20.0	1,101	0.6
อ. หาดใหญ่	385,658	71,210	18.5	53,625	13.9	8,934	2.3	251,743	65.3	2,993	0.8	43,028	11.2	7,750	2.0

พื้นที่โครงการจำแนกตามลักษณะการใช้
ประโยชน์เป็นรายอำเภอ จ. สงขลา พ.ศ. 2506

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. จักรกฤษ

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์

นิสิต

นส. ภาณี สวัสดิรักษ์

A 035179

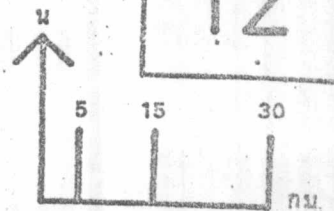
แผนกขนิษฐ

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

12

ประชากร

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่ประชากรมากเป็นอันดับสองของภาคใต้รองจาก
จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยในปี 2516 มีประชากร 707,521 คน คิดเป็นร้อยละ
14.35 ของประชากรทั้งหมดของภาคใต้ และในปี 2520 มีประชากรรวม 792,475 คน
เป็นประชากรในอำเภอเมือง 160,702 คน หรือร้อยละ 20.08 และประชากรใน
อำเภอหาดใหญ่ 217,049 คน หรือร้อยละ 27.39 ของประชากรทั้งจังหวัด อำเภอ
หาดใหญ่และอำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดตามลำดับ ประชากรประมาณ
ร้อยละ 75 อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นเขตชนบท อีกร้อยละ 18
อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 3 แห่งคือ เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และ
เทศบาลตำบลสะเตา นอกนั้นอีกร้อยละ 7 อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาลซึ่งมีทั้งหมด 14
แห่ง

จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.2513 (คูตารางที่ 8 ประกอบ)
จังหวัดสงขลา มีประชากรทั้งหมด 621,849 คน โดยเป็นประชากรในเขตเทศบาลร้อยละ
15.48 เขตสุขาภิบาลร้อยละ 5.51 นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลร้อยละ 79.01
และอำเภอหาดใหญ่มีประชากรมากที่สุดคือ 165,456 คน หรือร้อยละ 26.61 รองลง
มาคืออำเภอเมืองมี 188,031 คน หรือร้อยละ 18.98 ครัวเรือนในจังหวัดมีทั้งหมด
118,575 ครัวเรือน โดยเป็นครัวเรือนกลุ่มบุคคลซึ่งได้แก่ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคล
ที่อยู่รวมกันเพราะกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจำเป็นต้องอยู่รวมกันได้แก่ วัด โรงพยาบาล
หอพัก โรงแรม ซึ่งเป็นครัวเรือนกลุ่มบุคคล 506 แห่ง หรือร้อยละ 0.43 และเป็นครัว
เรือนส่วนบุคคล 118,069 แห่ง หรือร้อยละ 99.57 และในครัวเรือนส่วนบุคคลนี้เป็น
ครัวเรือนเกษตรถึง 74,486 แห่ง หรือร้อยละ 62.82 ซึ่งส่วนมากจะอยู่นอกเขตเทศบาล
อำเภอเมืองมีครัวเรือนทั้งหมด 21,964 แห่ง เป็นครัวเรือนกลุ่มบุคคลร้อยละ 0.52
ครัวเรือนส่วนบุคคล ร้อยละ 99.48 และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 41.54 โดยในเขต
เทศบาลเมืองมีครัวเรือนเกษตรเพียงร้อยละ 2.06 เท่านั้น อำเภอหาดใหญ่มีครัวเรือน
ทั้งหมด 31,146 แห่ง เป็นครัวเรือนกลุ่มบุคคลร้อยละ 0.44 ครัวเรือนส่วนบุคคลร้อยละ

99.56 และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 50.26 โดยในเขตเทศบาลเมืองหาคใหญ่มีครัวเรือนเกษตรอยู่เพียงร้อยละ 3.89 อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคืออำเภอสบ้าย้อย มี 24,817 คนหรือร้อยละ 3.99 และอำเภอนาทวีมี 26,423 คนหรือร้อยละ 4.25

ขนาดครัวเรือน (ดูตารางที่ 9 ประกอบ)

จากข้อมูลจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน พบว่าจังหวัดสงขลามีจำนวนคนเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 5.2 ในเขตเทศบาลมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 5.6 คนต่อครัวเรือน เขตสุขาภิบาล 5.4 คนต่อครัวเรือน นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล 5.1 คนต่อครัวเรือน อำเภอเมืองสงขลามีครัวเรือนเฉลี่ย 5.3 คนต่อครัวเรือน โดยในเขตเทศบาลเมืองสงขลามี 5.4 คนต่อครัวเรือน อำเภอหาคใหญ่ 5.2 คนต่อครัวเรือน และเทศบาลเมืองหาคใหญ่ 5.8 คนต่อครัวเรือน อำเภอนาทวีและอำเภอสบ้าย้อยมีขนาดครัวเรือนเล็กที่สุดคือ 4.6 คนต่อครัวเรือน

โครงสร้างอายุ (ดูตารางที่ 11, แผนที่ 13 ประกอบ)

ลักษณะโครงสร้างอายุของประชากรจังหวัดสงขลา เมื่อนำมาเขียนเป็นรูปปิรามิด โครงสร้างอายุ จะเห็นฐานของปิรามิดกว้างเนื่องจากอัตราการเกิดสูง ประชากรในช่วงอายุ 0 - 14 ปีมีจำนวนมาก ทำให้อัตรารัฐบาลที่พึ่งตัวเองไม่ได้ในทางเศรษฐกิจสูง และปิรามิดจะคอคอดเข้าตรงช่วงอายุ 20 - 49 ปี เห็นได้ว่าประชากรในช่วงอายุที่เป็นวัยแรงงานที่สำคัญมีสัดส่วนต่ำ โดยเฉพาะในอำเภอรอบนอกได้แก่อำเภอรักขุมิ อำเภอระโนค อำเภอสทิงพระ ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอหาคใหญ่ มีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานที่สูงกว่าอำเภออื่น ๆ และในเขตเทศบาลมีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานสูง

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานของจังหวัดแล้ว จะเห็นว่าจังหวัดสงขลามีประชากรในช่วงอายุที่เป็นวัยแรงงานในอัตราประมาณร้อยละ 65.45 ของประชากรทั้งหมด (ดูตารางที่ 12 ประกอบ) โดยเป็นประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในเขต

เทศบาลทั้งหมดร้อยละ 16-26 เป็นประชากรวัยแรงงานในอำเภอเมืองร้อยละ 19.28 และอำเภอหาคีใหญ่ร้อยละ 27.19 ซึ่งมากที่สุดที่สุดในจังหวัด และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานต่อประชากรทั้งหมดในแต่ละพื้นที่ จะเห็นว่าในเขตเทศบาลทุกแห่งรวมแล้วมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานร้อยละ 68-79 ของประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล อำเภอเมืองมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานร้อยละ 66-47 และอำเภอหาคีใหญ่มีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานร้อยละ 66-84 และเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในเขตเทศบาลซึ่งมีเพียง ร้อยละ 16-26 ของประชากรวัยแรงงานทั้งจังหวัดแล้วแสดงว่าประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบท เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมในชนบทเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดคือ การทำนา การทำสวนยาง และการประมง

อัตรากำลังแรงงานตามหมวดอายุ (Age-specific activity rate) ของจังหวัดสงขลามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.6 แสดงว่าประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ (Economically active population) มีร้อยละ 66.6 ของประชากรหมวดอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปทั้งหมด จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าอัตรากำลังแรงงานตามหมวดอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่หมวดอายุ 15 - 19 ปีขึ้นไป และค่อย ๆ ลดลงตั้งแต่หมวดอายุ 45 - 49 ปีขึ้นไป และลดลงอย่างมากเมื่ออายุ 65 ปี ขึ้นไป เมื่อพิจารณาแบบแผนของการทำงานแยกตามเพศ จะพบว่าเพศชายมีอัตรากำลังแรงงานโดยเฉลี่ยร้อยละ 73 อัตรากำลังแรงงานของเพศชายเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่หมวดอายุ 15 - 19 ปี และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่หมวดอายุ 20 - 24 ปี จนถึงหมวดอายุ 45 - 49 ปี จึงค่อย ๆ ลดลง และลดลงมากเมื่ออายุ 65 ปีขึ้นไป จากอัตรากำลังแรงงานในแต่ละหมวดอายุแสดงให้เห็นชัดว่าเกือบ 100% ของผู้ชายวัยกลางคนตั้งแต่หมวดอายุ 20 - 24 ปี ไปถึง 55 - 59 ปี อยู่ในกำลังแรงงาน โดยมีอัตรากำลังแรงงานเกินกว่าร้อยละ 90 แต่เปอร์เซ็นต์ของคนทำงานจะค่อย ๆ ลดลงตั้งแต่อายุ 45 ปีขึ้นไป

สำหรับอัตรากำลังแรงงานของเพศหญิงทั้งจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 60.3 ซึ่งต่ำกว่าเพศชาย นอกจากในหมวดอายุ 10 - 14 ปี ซึ่งมีอัตรากำลังแรงงานร้อยละ

27.9 ซึ่งสูงกว่าเพศชาย อัตรากำลังแรงงานของเพศหญิงส่วนมากประมาณร้อยละ 70 โดยจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่หมวดอายุ 15-19 ปี และค่อย ๆ ลดลงในหมวดอายุ 45-49 ปี และลดลงมากเมื่อถึงหมวดอายุ 65 ปีขึ้นไป

ตัวเลขแสดงอัตรากำลังแรงงานดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นสังคมเกษตรกรรมอย่างชัดเจน โดยอัตรากำลังแรงงานในกลุ่มอายุ 10-14 ปีสูงถึงร้อยละ 24.6 เพราะในสภาพการทำงานแบบเกษตรกรรมสามารถใช้แรงงานเด็กได้ตั้งแต่อายุยังน้อย และขณะเดียวกันงานเกษตรกรรมก็สามารถทำต่อไปได้จนช่วงอายุมาก ๆ เท่าที่ร่างกายจะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเกษตรกรรมในประเทศด้อยพัฒนานั้นทุกคนต้องทำงานเพื่อให้มีชีวิตรอยู่แม้จะมีอายุมาก เพราะไม่ได้มีเงินบำนาญหรือสวัสดิการทดแทนเหมือนในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งอัตรากำลังแรงงานของกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปแม้ว่าจะลดลงแต่ก็ยังคงเป็นอัตราที่สูง แสดงว่ามีการทำงานและเป็นงานในภาคเกษตรกรรม

และจากข้อมูลขนาดของครอบครัว สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานของจังหวัด และในแต่ละอำเภอตามที่ได้อธิบายมาแล้ว เมื่อนำมาหาค่าจำนวนประชากรวัยแรงงานเฉลี่ยต่อหนึ่งครอบครัวโดยอาศัยข้อสมมุติว่า สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในครอบครัวจะแปรตามสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ พบว่าค่าเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานต่อหนึ่งครอบครัวของจังหวัดสงขลาเท่ากับ 3.3 หมายความว่า ใน 1 ครอบครัวในจังหวัดสงขลาโดยเฉลี่ยจะมีสมาชิกของครอบครัวที่มีช่วงอายุอยู่ในวัยแรงงานประมาณ 3 คนต่อสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยราว 5 คน โดยกลุ่มอำเภอที่มีจำนวนประชากรวัยแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวสูงได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอรัตภูมิ ซึ่งมีจำนวนวัยแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวเท่ากับ 3.5 คน อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตกา และอำเภอสติงพระ มีประชากรวัยแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวเท่ากับ 3.4 คน ส่วนอำเภอที่มีประชากรวัยแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวน้อย คือราว 3.1-3.2 คน ได้แก่อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา ค่าของจำนวนประชากรวัยแรงงานต่อครอบครัวนี้บอกให้ทราบเพียงจำนวนประชากรวัยแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวเท่านั้น จำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาต่ออีกว่าในจำนวนแรงงานต่อครอบครัวนี้ เป็นแรงงานในเชิงเศรษฐกิจในสัดส่วน

เท่าใด โดยถือว่า จะแปรตามอัตราการเข้าร่วมในกำลังแรงงานตามหมวดอายุโดยเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งผลปรากฏว่า จำนวนแรงงานในเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวของจังหวัดสงขลามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.2 คนต่อประชากร 5.2 คน แสดงว่า ใน 1 ครอบครัวมีคน 2 คนที่ทำหน้าที่หาเลี้ยงคน 5 คน อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรโนค อำเภอรัตภูมิ อำเภอสะเตกา และอำเภอสิงพระ มีค่าเฉลี่ยของจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด คือ 2.3 คน ส่วนอำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวเท่ากับ 2.1, 2.1, 1.9 และ 1.9 คนตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า กลุ่มอำเภอที่มีจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวค่อนข้างมากนั้นเป็นอำเภอที่มีเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกันสะดวกเป็นแนวทางความเจริญที่เชื่อมกันโดยเป็นเส้นทางขนส่งสินค้า วัสดุขุด และแรงงาน และโดยสภาพของพื้นที่และการใช้ที่ดินแล้วกล่าวได้ว่าเป็นบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัด คือ อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ ส่วนอำเภอรโนคและอำเภอสิงพระเป็นแหล่งปลูกข้าวหลักของจังหวัดที่มีการชลประทานสนับสนุนบ้างแล้ว และมีแนวทางคมนาคมเชื่อมต่อกับอำเภอเมืองและจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งอยู่ในบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากสงขลา สำหรับอำเภอรัตภูมิและอำเภอสะเตกานั้น กล่าวได้ว่าอำเภอรัตภูมิมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดคือ เหมืองแร่และเป็นทางผ่านไปออกสู่ชายแดนทางจังหวัดสตูล ส่วนอำเภอสะเตกาเป็นอำเภอชายแดนซึ่งเป็นทางออกสู่มาเลเซียที่สะดวกและมีการติดต่อกันมาตั้งแต่บัดนั้นจึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีประชากรที่มีงานทำในเชิงเศรษฐกิจต่อครอบครัวสูง ส่วนบริเวณอำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งจากสภาพกายภาพที่กล่าวมานั้นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีความเคลื่อนไหวทางการเมือง ประกอบกับขนาดครอบครัวเล็ก จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่มีผลให้จำนวนแรงงานที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวน้อย ซึ่งทั้งนี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นแหล่งงานในอำเภอต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อสัดส่วนของประชากรที่ทำงานต่อครอบครัว โดยกลุ่มอำเภอที่มีค่าประชากรเชิงเศรษฐกิจต่อครอบครัวสูงเป็นบริเวณที่มีแหล่งงานทั้งทางค่านเกษตรและอุตสาหกรรม ส่วนอำเภอที่อยู่รอบนอกและมี

ค่าประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจต่อครอบครัวเท่านั้น แม้ว่าจะมีการคมนาคมติดต่อกับตัวอำเภอเมืองและภาคใหญ่สะดวก แต่คงได้กล่าวแล้วว่าอัตราค่าโดยสารสูงเกินกว่าจะเดินทางมาทำงานแบบไปกลับเนื่องจากระยะทางไกลและแหล่งงานต่าง ๆ ในพื้นที่มีน้อย เนื่องจากสภาพทางกายภาพที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา โอกาสการทำงานของประชากรในพื้นที่ก็น้อยลงตามกันไป ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานเกษตรในครอบครัวโดยไม่มีค่าจ้างตอบแทนมากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจของจังหวัดแล้วจะเห็นว่า อำเภอภาคใหญ่ อำเภอเมือง และอำเภอระโนด มีประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจร้อยละ 27.0, 19.0 และ 10.8 ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีประชากรที่มีงานทำอยู่เป็นจำนวนน้อย คือ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอเทพา คือร้อยละ 4.0, 4.1 และ 5.2 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับขนาดของประชากรที่ทำงานต่อหนึ่งครอบครัวดังได้กล่าวมา

เมื่อนำค่าของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจมาเปรียบเทียบกับประชากรวัยแรงงานทั้งหมดจะเห็นว่า ในแต่ละพื้นที่มีประชากรที่ไม่ได้ทำงานคือว่างงานอยู่จำนวนเท่าใด ซึ่งพบว่า จังหวัดสงขลามีประชากรว่างงานประมาณร้อยละ 35.2 ของประชากรในวัยแรงงานทั้งหมด ในเขตอำเภอที่ห่างไกล คืออำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย มีประชากรวัยแรงงานที่ว่างงานอยู่ในอัตราที่สูง คือร้อยละ 37.6 และ 36.2 ตามลำดับ อำเภอเมืองและอำเภอภาคใหญ่แม้ว่าจะมีประชากรที่มีงานทำอยู่เป็นจำนวนมากกว่าพื้นที่อื่น แต่ก็ยังมีประชากรที่ว่างงานที่เป็นสัดส่วนค่อนข้างมาก คือร้อยละ 35.9 และ 35.5 ตามลำดับ ซึ่งสันนิษฐานว่า การที่มีสัดส่วนประชากรที่ว่างงานค่อนข้างมากนี้เนื่องมาจากขนาดของประชากรมากอยู่แล้ว และเป็นพื้นที่ที่มีการอพยพของประชากรเข้ามาหางานทำมาก โอกาสที่จะว่างงานในเขตเมืองก็มากขึ้นด้วย ดังนั้นลักษณะการว่างงานในเขตพื้นที่สงขลา - ภาคใหญ่ ที่มีสัดส่วนสูงจึงเป็นทั้งการว่างงานในเขตเมืองและชนบท โดยในเขตเมืองคือบริเวณเขตเทศบาลซึ่งมีประชากรอยู่มาก โอกาสในการทำงานแม้จะมีมากแต่ก็ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการทำงาน อีกประการหนึ่งคือ ในเขตเมืองนั้นส่วนใหญ่เป็นงานสาขาบริการ

แต่แรงงานหญิงภาคใต้ไม่นิยมทำงานในค่านบริการ สำหรับการว่างงานในเขตชนบท รวมถึงอำเภอรอบนอกนั้น นอกจากจะเป็นเพราะโอกาสและแหล่งงานในการทำงานมีน้อยแล้ว ยังเป็นผลจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชนบทซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยเป็นข้อจำกัดในการเลือกงาน และการทำงานในชนบทนั้นส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรในครอบครัวเสียเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ประเพณีของชาวมุสลิมที่ไม่นิยมให้ผู้หญิงออกไปทำงานก็มีส่วนทำให้ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงานในเขตชนบทของจังหวัดในภาคใต้อีก ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยภาคใต้ที่มีต่อรายได้ครอบครัวพบว่า ผู้หญิงภาคใต้ส่วนใหญ่ทำงานในครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างถึงประมาณร้อยละ 69.3 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง¹

และจากรายงานผลการสำรวจแรงงานชนบทประเทศไทย พ.ศ. 2520 ของกรมแรงงาน พบว่า ภาคใต้อัตราการว่างงานร้อยละ 3.9 โดยคนในชนบทส่วนใหญ่ไม่ทำงานทำร้อยละ 41.4 โดยร้อยละ 42.2 ในจำนวนนี้ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะขาดแหล่งงานในท้องถิ่น²

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า ในจังหวัดสงขลานั้นพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ เป็นบริเวณที่มีประชากรอยู่มากและมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานทั้งที่มีงานทำและไม่มีงานทำสูงกว่าบริเวณอำเภอรอบนอก ทั้งนี้เนื่องจากการคมนาคมเดินทางมาได้สะดวก และมีแหล่งงานในค่านต่าง ๆ อยู่มาก จึงมีโอกาสในการทำงานมากกว่าพื้นที่อื่น ทำให้ประชากรที่มีงานทำมีสัดส่วนสูง ในขณะที่เดียวกันก็มีประชากรที่ว่างงานสูงเพราะประชากรมากและย้ายเข้ามาทำเพื่อหางานทำ จึงเกิดปัญหาการว่างงานในเขตเมือง อำเภอระโนด

¹ สืบแสง พรหมบุญ, บทบาทของสตรีไทยภาคใต้ที่มีต่อรายได้ครอบครัว (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาการทางสังคมในเอเชีย, 2519), หน้า 30.

² กรมแรงงาน, กระทรวงมหาดไทย, รายงานผลการสำรวจแรงงานชนบทประเทศไทย 2520 (นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2521), หน้า 11-12.

อำเภอรัษฎา และอำเภอสิงหนคร มีประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจและที่ว่างงานอยู่ใน
 กลุ่มระดับปานกลาง ประชากรในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ทำการเกษตรและมีหารายได้หมุนเวียน
 ในการเกษตร หรือมีการเปลี่ยนงานตามฤดูเช่นจากเกษตรมาทำงานเหมือง ส่วนใน
 อำเภอรอบนอกโดยเฉพาะอำเภอนาทวีและอำเภอสะบ้าย้อยเป็นบริเวณที่มีสัดส่วนประชากร
 ที่ว่างงานมากอันเนื่องมาจากขาดแหล่งงานในพื้นที่ที่สำคัญ และนอกจากนี้สาเหตุทางด้าน
 เศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ก็มีส่วนทำให้แรงงานในชนบทของจังหวัดสงขลามีงานทำน้อย
 คัญ คือการมีการศึกษาน้อย ความไม่ต้องการไปทำงานในท้องถิ่นอื่น และเหตุผลทาง
 ศาสนาซึ่งชาวมุสลิมไม่นิยมให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน ดังนั้นโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะมีขึ้น
 จะมีส่วนทำให้โอกาสในการทำงานในพื้นที่สงขลา - หากใหญ่มากขึ้น และจะส่งผลต่อไปยัง
 พื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การสร้างแหล่งงานในอำเภอรอบนอกที่ล่าช้าก็เป็น
 ข้อควรพิจารณาเพื่อให้แรงงานในชนบทซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ของจังหวัดมีงานทำด้วย

ตารางที่ 8 จำนวนประชากร ครัวเรือน จำแนกตามประเภทในเขตเทศบาล
 สุขาภิบาลและรายอำเภอ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2513

เขต	ประชากร	ครัวเรือน			
		รวม	ครัวเรือน กลุ่มบุคคล	ครัวเรือนส่วนบุคคล	
				รวม	ครัวเรือนเกษตร
ยอดรวมจังหวัด	จำนวน 621,849 ร้อยละ 100	118,575 100	506 0.43	118,067 99.57	74,486 62.82
ในเขตเทศบาล	96,244 15.48	16,793 100	79 0.47	16,714 99.53	771 4.59
เขตสุขาภิบาล	34,287 5.51	6,256 100	21 0.34	6,235 99.66	2,227 35.60
นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล	491,318 79.01	95,526 100	406 0.43	95,120 99.57	71,488 79.84
อำเภอสงขลา	118,031 18.98	21,964 100	115 0.52	21,849 99.48	9,124 41.54
เทศบาลเมืองสงขลา	41,193 6.74	7,342 100	48 0.65	7,294 99.35	151 2.06
อำเภอจะนะ	49,800 8.01	10,106 100	38 0.38	10,068 99.62	7,965 78.81
อำเภอเทพา	32,372 5.21	6,574 100	23 0.35	6,551 99.65	4,805 73.09
อำเภอนาทวี	26,423 4.25	5,731 100	23 0.40	5,708 99.60	4,399 76.76
อำเภอระโนด	68,620 11.03	12,444 100	52 0.47	12,386 99.53	10,327 82.99
อำเภอรัตภูมิ	54,229 8.72	9,857 100	41 0.42	9,816 99.58	7,975 80.91

ตารางที่ 8 จำนวนประชากร ครัวเรือน จำแนกตามประเภทในเขตเทศบาล
สุขภาพดีและรายอำเภอ จังหวัดสงขลา พ.ศ.2513 (ต่อ)

เขต	ประชากร	ครัวเรือน				
		รวม	ครัวเรือน ทุกบุคคล	ครัวเรือนส่วนบุคคล		
				รวม	ครัวเรือนเกษตร	
อำเภอสะเตกา	จำนวน	44,447	8,325	23	8,302	4,419
	ร้อยละ	7.15	100	0.28	99.72	53.08
เทศบาลตำบลสะเตกา		7,098	1,215	2	1,213	300
		1.14	100	0.16	99.84	24.69
อำเภอสะบ้าย้อย		24,817	5,382	14	5,365	4,037
		3.99	100	0.26	98.74	75.00
อำเภอสิงหนคร		37,654	7,046	35	7,011	5,782
		6.06	100	0.50	99.50	82.06
อำเภอหาดใหญ่		165,456	31,146	136	31,010	15,653
		26.61	100	0.47	99.56	50.26
เทศบาลเมืองหาดใหญ่		47,953	8,236	29	8,207	320
		7.71	100	0.35	99.65	3.89

ตารางที่ 9 ประชากรในครัวเรือนส่วนบุคคล จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลและ
จำนวนประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือนในเขตเทศบาล สุขาภิบาลและ
รายอำเภอ จังหวัดสงขลา พ.ศ.2513

เขต	จำนวนประชากร	จำนวนครัวเรือน ส่วนบุคคล	จำนวนคนเฉลี่ยต่อ ครัวเรือน
ยอดรวมจังหวัด	613,266	118,069	5.2
ในเขตเทศบาล	93,630	16,714	5.6
ในเขตสุขาภิบาล	33,898	6,235	5.4
นอกเขตเทศบาล-สุขาภิบาล	485,738	95,120	5.1
อำเภอเมืองสงขลา	115,265	21,849	5.3
เทศบาลเมืองสงขลา	39,257	7,294	5.4
อำเภอจะนะ	49,112	10,068	4.9
อำเภอเทพา	32,216	6,551	4.9
อำเภอนาทวี	26,280	5,708	4.6
อำเภอระโนด	68,186	12,386	5.5
อำเภอรักขภูมิ	53,843	9,816	5.5
อำเภอสะเตกา	44,180	8,302	5.3
เทศบาลตำบลสะเตกา	7,069	1,213	5.8
อำเภอสะบ้าย้อย	24,633	5,368	4.6
อำเภอสติงพระ	37,309	7,011	5.3
อำเภอหาดใหญ่	162,232	31,010	5.2
เทศบาลเมืองหาดใหญ่	47,304	8,207	5.8

ตารางที่ 10 จำนวนประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย อัตราการเพิ่ม
ของประชากรต่อ 1,000 คน จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2517

อำเภอ	จำนวน ประชากร	อัตรา การเกิด	อัตรา การตาย	อัตราการเพิ่ม ของประชากร
ยอดรวมจังหวัด	729,919	35.18	5.21	29.97
อำเภอเมือง	146,544	29.84	5.39	34.45
ในเขตเทศบาล	55,420	49.75	5.01	44.74
นอกเขตเทศบาล	91,124	33.81	5.62	28.19
อำเภอหาดใหญ่	195,977	35.41	4.93	30.48
ในเขตเทศบาล	60,924	32.79	3.15	29.64
นอกเขตเทศบาล	135,048	36.60	5.74	30.86
อำเภอสะเตกา	49,816	31.09	5.01	26.08
ในเขตเทศบาล	9,740	20.53	4.10	16.43
นอกเขตเทศบาล	40,076	33.66	5.24	28.42
อำเภอเทพา	38,656	30.03	5.20	24.83
อำเภอจะนะ	54,321	36.82	6.00	30.82
อำเภอนาทวี	26,602	42.89	5.00	37.89
อำเภอสิงพระ	45,766	28.62	4.72	23.90
อำเภอสะบ้าย้อย	26,861	31.61	7.41	24.20
อำเภอรโนด	85,404	33.46	4.25	29.21
อำเภอรักขุมิ	59,972	33.93	5.97	27.96

ตารางที่ 12 สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในจังหวัดสงขลา ในเขตเทศบาล อำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ พ.ศ. 2513

เขตการปกครอง	จำนวนประชากร	ประชากรวัยแรงงาน		ร้อยละของประชากรวัยแรงงานต่อประชากรในแต่ละพื้นที่
		จำนวน	%	
จังหวัดสงขลา	621,849	407,008	100.00	65.45
ในเขตเทศบาล	96,244	66,210	16.26	68.79
อำเภอเมือง	118,031	78,461	19.28	66.47
อำเภอหาดใหญ่	165,456	110,599	27.17	66.84

ตารางที่ 13 อัตราค่าจ้างแรงงานตามหมวดอายุ (Age - Specific Activity Rate)
ของจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2513 โดยคิดจากประชากรตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			ประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ						Age-Specific Activity
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	%	ชาย	Rate	หญิง	Rate	Rate
รวม	433,906	214,483	219,423	288,980	100	156,592	73.0	132,388	60.3	66.6
10-14	78,976	39,911	39,065	19,420	6.7	8,529	21.4	10,891	27.9	24.6
15-19	64,670	31,749	32,921	41,406	14.3	20,510	64.6	20,896	63.5	64.0
20-24	45,619	22,336	23,283	35,443	12.3	19,219	86.0	16,224	69.7	77.7
25-29	40,048	19,669	20,379	32,960	11.4	18,524	94.2	14,436	70.8	82.3
30-34	39,840	19,884	19,956	33,572	11.6	19,010	95.6	14,562	73.0	84.3
35-39	35,562	17,770	17,792	30,401	10.5	17,038	95.9	13,363	75.2	85.5
40-44	30,008	15,248	14,760	26,090	9.0	14,656	96.1	11,434	77.5	86.9
45-49	22,763	11,577	11,186	19,716	7.0	11,080	95.7	8,636	77.2	86.6
50-54	19,207	9,458	9,659	16,276	5.6	8,936	93.6	7,340	76.0	84.7
55-59	15,910	7,973	7,937	13,052	4.5	7,296	91.5	5,756	72.5	82.0
60-64	14,405	6,906	7,499	10,201	3.5	5,634	81.6	4,567	60.9	70.8
65 ขึ้นไป	25,596	11,317	14,279	10,186	3.5	6,035	53.3	4,151	29.1	39.8
ไม่ทราบ	1,302	594	707	257	0.1	125	21.0	132	18.7	19.7

ตารางที่ 13.1 สัดส่วนประชากรวัยแรงงานและประชากรวัยแรงงานที่ทำงาน
ในเชิงเศรษฐกิจครอบครัวในอำเภอต่าง ๆ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2513

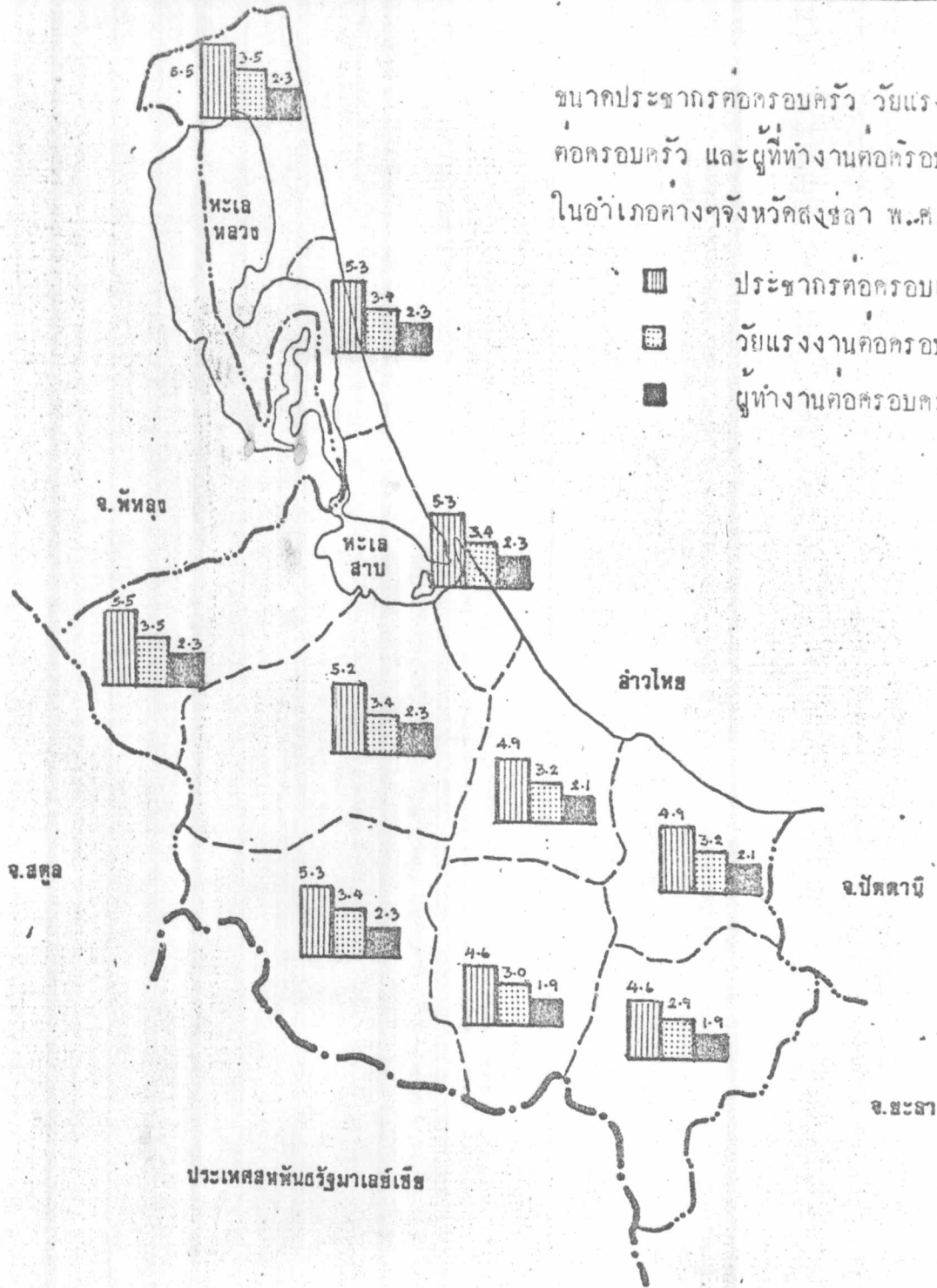
เขตการปกครอง	ขนาดครอบครัว (คน)	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่	จำนวนวัยแรงงานเฉลี่ยต่อหนึ่งครอบครัว	จำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัว
จ. สงขลา	5.2	65.4	3.3	2.2
อ. เมือง	5.3	66.4	3.4	2.3
อ. หาดใหญ่	5.2	66.8	3.4	2.3
อ. จะนะ	4.9	66.0	3.2	2.1
อ. เทพา	4.9	64.3	3.2	2.1
อ. นาทวี	4.6	65.8	3.0	1.9
อ. ระโนด	5.5	63.4	3.5	2.3
อ. รัทภูมิ	5.5	63.9	3.5	2.3
อ. สะเคา	5.3	64.9	3.4	2.3
อ. สะบายอย	4.6	64.6	2.9	1.9
อ. สทิงพระ	5.3	63.7	3.4	2.3

ตารางที่ 13.2 อัตราการว่างงานของประชากรวัยแรงงานในอำเภอต่าง ๆ
จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2513

เขตการ ปกครอง	จำนวน ประชากร วัยแรงงาน	ประชากรที่ทำงาน		ประชากรที่ไม่ได้ ทำงาน		สัดส่วนผู้ ว่างงาน %
		เชิงเศรษฐกิจ				
		จำนวน	%	จำนวน	%	
จ. สงขลา	407,008	263,805	100	143,203	100	35.2
อ. เมือง	78,461	50,253	19.0	28,208	19.7	35.9
อ. หาดใหญ่	110,599	71,323	27.0	39,276	27.4	35.5
อ. จะนะ	32,867	21,143	8.0	11,724	8.2	35.7
อ. เทพา	20,785	13,757	5.2	7,028	5.0	34.8
อ. นาทวี	17,366	10,845	4.1	6,521	4.6	37.6
อ. ระโนด	43,425	28,488	10.8	14,937	10.4	34.4
อ. รังษี	33,628	22,577	8.6	11,051	7.7	32.9
อ. สะเตาะ	28,824	19,095	7.2	9,729	6.8	33.7
อ. สะบ้าย้อย	15,996	10,199	4.0	5,797	4.0	36.2
อ. สทิงพระ	24,007	16,125	6.1	7,882	5.5	32.8

- หมายเหตุ 1. จำนวนประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจเป็นค่าที่ประมาณโดยอาศัยค่าจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจต่อหนึ่งครอบครัวและจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลในอำเภอ
2. จำนวนประชากรวัยแรงงานคำนวณจากโครงสร้างอายุประชากรรายอำเภอ ของประชากรหมวดอายุตั้งแต่ 10-64 ปี

ขนาดประชากรครอบครัว วิัยแรงงาน
ครอบครัว และผู้ทำงานครอบครัว
ในอำเภอต่างๆจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๓

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

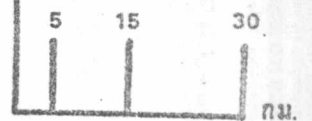
อ. หีบรักษา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิรักษ์

A 935179

แผนที่

14

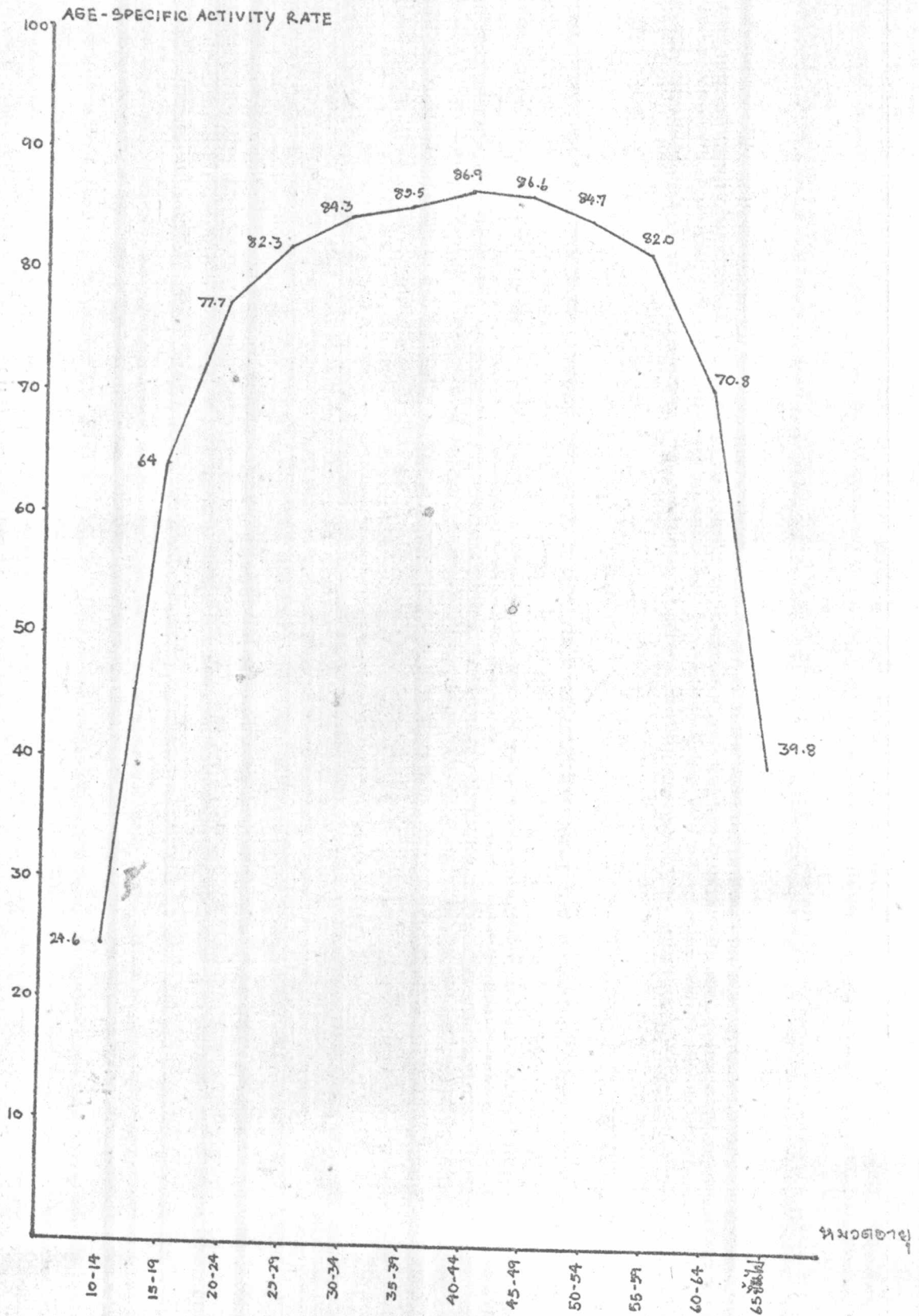

แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราการเข้าร่วมกำลังแรงงานตามหมวดอายุ จังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๓

ขนาดของประชากร

การพิจารณาแบ่งกลุ่มชนในระดับตำบลของจังหวัดสงขลาตามขนาดของจำนวนประชากร โดยอาศัยข้อมูลจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2520 สามารถแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากกว่า 60,000 คนขึ้นไป เป็นตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ (ตำบลหาดใหญ่) และเทศบาลเมืองสงขลา (ตำบลบอยยาว)
2. กลุ่มที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 19,000 - 60,000 คน มี 2 ตำบล คือตำบลวังลา ซึ่งมีเขตสุขาภิบาล และตำบลกองขี้ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเป็นที่ตั้งของสถานีราชการที่สำคัญคือค่ายเสนาณรงค์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์วิจัยการยาง และกำลังมีการก่อสร้างโรงพยาบาลสงขลานครินทร์อยู่
3. กลุ่มที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 6,900 - 19,000 คนมี 34 ตำบล ซึ่งในจำนวนนี้เป็นตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาล 1 แห่ง คือตำบลสะเตา (เทศบาลตำบลสะเตา) และเป็นตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลต่าง ๆ อีก 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลทะเลตง ตำบลบ้านพรุ (ในอำเภอหาดใหญ่) ตำบลปริก ตำบลทุ่งหมอก (ในอำเภอสะเตา) ตำบลเทพา (อำเภอเทพา) ตำบลบ้านนา (อำเภอจะนะ) ตำบลนาทวี (อำเภอนาทวี) ตำบลระโนด (อำเภอระโนด) ตำบลกำแพงเพชร ตำบลท่าชะมวง และตำบลบางเหลียง (อำเภอรัตภูมิ) ส่วนตำบลที่เหลืออยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล
4. กลุ่มที่มีประชากรตั้งแต่ 3,900 - 6,900 คน มี 36 ตำบล โดยเป็นตำบลที่มีสุขาภิบาลตั้งอยู่เพียง 2 ตำบล คือ ตำบลจะทิ้งพระ (อำเภอสีหิงพระ) และตำบลสะบายออย (อำเภอสะบายออย) ซึ่งเป็นตำบลซึ่งอยู่ในอำเภอที่อยู่ทางไกล นอกนั้นเป็นตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล
5. กลุ่มที่มีประชากรตั้งแต่ 2,200 - 3,900 คน มี 34 ตำบล ซึ่งทั้งหมดเป็นตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

6. กลุ่มที่มีประชากรน้อยกว่า 2,200 คน มี 6 ตำบล โดยเป็นตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลทั้งหมด

จากการแบ่งกลุ่มตำบลตามจำนวนประชากรนี้ จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรในตำบล ชุมชนต่าง ๆ มีส่วนสัมพันธ์กับพื้นที่การปกครองซึ่งเป็นเทศบาลและสุขาภิบาล ซึ่งจะเห็นได้จากกลุ่มตำบลที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งมีประชากรค่อนข้างมากนั้น เป็นตำบลซึ่งมีเขตเทศบาลถึง 3 แห่ง และสุขาภิบาลอีก 12 แห่ง โดยเฉพาะเทศบาลเมืองหาคีใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลาซึ่งเป็นชุมชนเมืองสำคัญของจังหวัดและภาคใต้ มีจำนวนประชากรมากเป็นกลุ่มที่ 1 ส่วนตำบลซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลส่วนใหญ่มีประชากรระดับปานกลาง (กลุ่ม 3) และน้อย แสดงว่าเขตซึ่งมีสภาพเป็นเมืองมีผลถึงคุณค่าการตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัด แต่อย่างไรก็ดีประชากรส่วนมากของจังหวัดก็เป็นประชากรในชนบทโดยมีถึงร้อยละ 82.08 และเป็นประชากรในเขตเทศบาลเพียงร้อยละ 17.92

การกระจายตัวของประชากร

การกระจายตัวของประชากรในตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา (ดูตารางที่ 14 แผนที่ 15, 16) นั้น แสดงไว้ด้วยข้อมูล 2 ปี คือ ข้อมูลประชากร พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2520 โดยอาศัยข้อมูลจำนวนประชากรของกองการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง จากการจัดขนาดจำนวนประชากรรายตำบลออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ แล้วนำมาแสดงในแผนที่ จะเห็นลักษณะการกระจายตัวของประชากรของจังหวัดสงขลาครั้งนี้คือ ตำบลที่มีประชากรมากทั้งในปี 2516 และ 2520 มักจะเป็นตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล เป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคมหรือมีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดผ่าน หรืออยู่ใกล้เขตเทศบาล ตำบลส่วนใหญ่จะมีการรวมตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นแหล่งงาน ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า และบริการต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งงานของทางราชการด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะดึงดูดต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากร และการอพยพของประชากรจากชนบทที่ยากจน ตำบลเหล่านี้ได้แก่ตำบลบ่อยาว (เทศบาลเมืองสงขลา) ตำบลหาดใหญ่ (เทศบาลเมืองหาดใหญ่) ซึ่งเป็นชุมชนที่มีสภาพความเป็นเมือง และเป็นศูนย์กลางทั้งทางพาณิชย์การคมนาคมของจังหวัดและของภาคใต้ และตำบลควนลัง ตำบลคอหงษ์ ซึ่งอยู่ติดกับเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีย่านการค้าในระดับท้องถิ่น มหาวิทยาลัยและสถานประกอบการอุตสาหกรรมอยู่มาก ทั้งยังสะดวกต่อการคมนาคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตตำบลบ่อยาว ตำบลหาดใหญ่และตำบลคอหงษ์เป็นบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนมากเป็นโรงงานผลิตอาหารและโรงงานยาง ตำบลอื่น ๆ ที่มีประชากรอยู่มากซึ่งกระจายออกไปได้แก่ตำบลพังงา ตำบลปรีก ซึ่งมีสุขาภิบาลตั้งอยู่และตำบลพังงานั้นมีทั้งเส้นทางรถไฟและทางหลวงแผ่นดินผ่าน และสองตำบลนี้เป็นทางผ่านสู่ชายแดนซึ่งมีการค้าขายติดต่อกันกับมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมยางพาราตั้งอยู่ในเขตตำบลพังงาอีกด้วย นอกจากนี้ก็มีตำบลบ้านนาในอำเภอจะนะ ซึ่งมีสุขาภิบาลอยู่และมีเส้นทางคมนาคมทั้งถนนและรถไฟผ่าน ตำบลท่าชะมวงในอำเภอกันตัง ซึ่งมีสุขาภิบาลตั้งอยู่ก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีประชากรอยู่ค่อนข้างมากในพื้นที่อำเภอนี้มีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการขอยหิน และผลิตภัณฑ์จากไม้ เนื่องจากพื้นที่ทางตะวันตกส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ และ

ยังเป็นทางผ่านไปยังจังหวัดสตูลซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนอีกแห่งหนึ่งด้วย สำหรับในปี พ.ศ. 2520 นั้น การกระจายตัวของประชากรมีลักษณะใกล้เคียงกับปี 2516 แต่ตำบลที่อยู่รอบเขตเทศบาลและเขตที่มีประชากรอยู่มากแต่เดิมมีประชากรมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาความหนาแน่นแล้ว ตำบลที่มีประชากรอยู่มากแต่เดิมไม่ได้มีความหนาแน่นลดลง ดังนั้นจึงคาดว่าจะเป็น การเพิ่มจากธรรมชาติและการย้ายเข้าของ ประชากรจากตำบลรอบนอก และจังหวัดอื่นเพื่อมาหางานในเขตเมืองและบริเวณใกล้เมืองมากกว่า

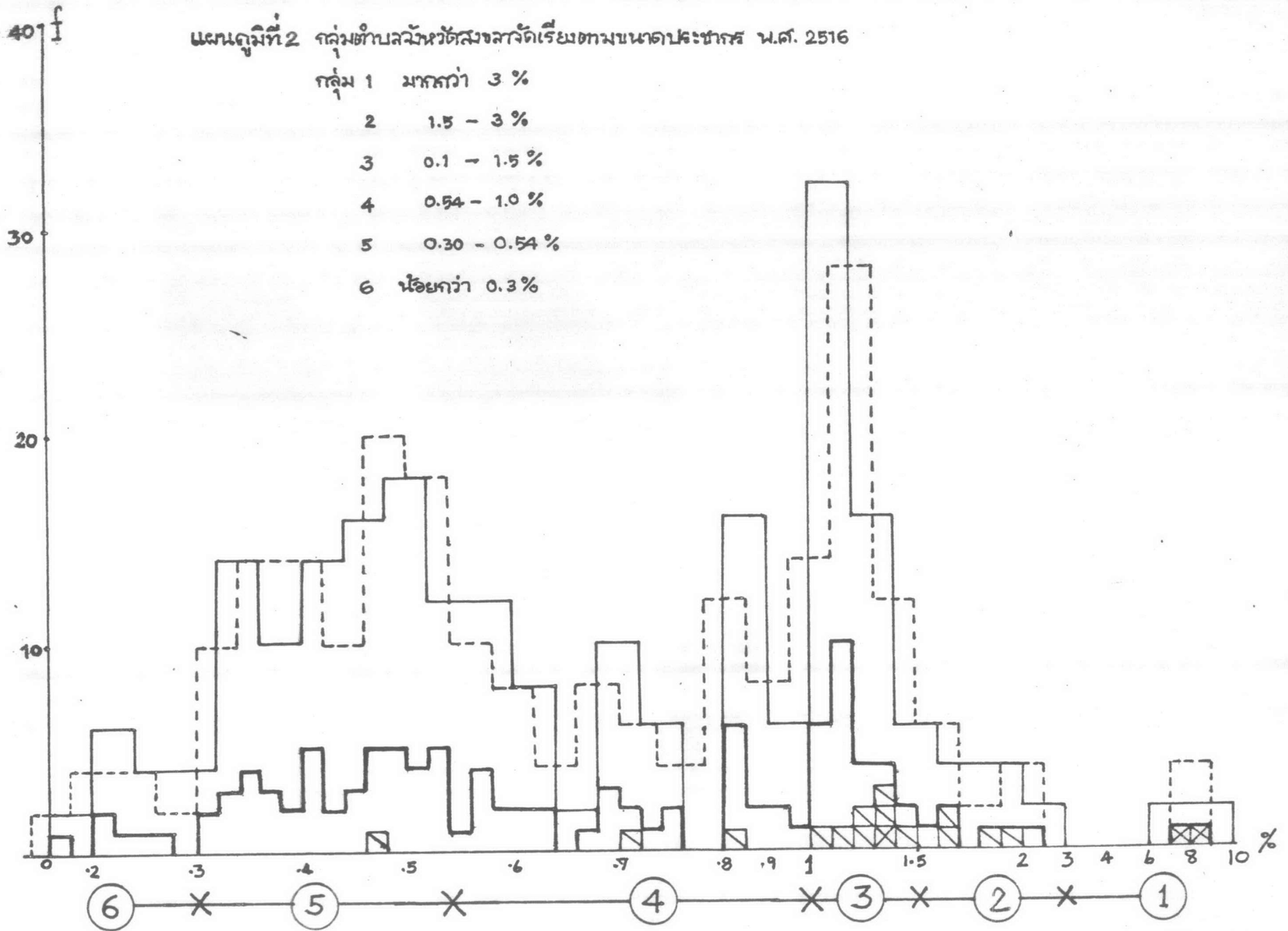
สำหรับบริเวณที่มีประชากรอยู่ค่อนข้างน้อยนั้นส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย และเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาทางการ เมือง ประชากรในสองอำเภอนี้จะอยู่มากเป็นจุด แต่ก็เป็จำนวนไม่มากนัก ได้แก่ในเขตตำบลนาทวี ตำบลสะบ้าย้อยซึ่งมีศูนย์กลางตั้งอยู่ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา พื้นที่ทำการเกษตรมีจำกัด และมีปัญหาทางการ เมืองดังกล่าว จึงทำให้ประชากรเบาบาง ตำบลอื่น ๆ ที่มีประชากรน้อยได้แก่ตำบลพิจิตร คลองทราย และทุ่งขมิ้นในเขตอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาต่อเนื่องกับตำบลใดในอำเภอจะนะ ตำบลสะกอมและตำบลเกาะสะบ้าในอำเภอเทพาก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีประชากรอยู่ค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ตำบลชายทะเลฝั่งตะวันออกในเขตอำเภอสตูลก็ยังมีประชากรอยู่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบกรเกษตรและพื้นที่ทำการเกษตรมีอยู่จำกัด

จะเห็นว่าในเขตพื้นที่ที่ศึกษาคือ อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่มาก และกระจายไปตามตำบลอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องในอำเภอใกล้เคียง ทั้งนี้ ก็ด้วยเหตุผลสนับสนุนต่อการตั้งถิ่นฐานและย้ายเข้าของประชากรดังกล่าวมาคือ การมีแหล่งงานในคานต่าง ๆ ทั้งราชการ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ โดยเป็นศูนย์กลางทั้งในระดับจังหวัดและภาค และมีการคมนาคมติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวกทั้งทางรถไฟและรถยนต์ตามข้อมูลการคมนาคมซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นเมื่อมีโครงการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาให้สงขลา - หาดใหญ่ เป็นเมืองหลักตามแผนพัฒนาเมือง

หลักของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้ว ย่อมมีผล
อย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของประชากรและแรงงานในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งแน่นอนย่อม
เกิดผลตามมาทั้งด้านบวกและลบซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

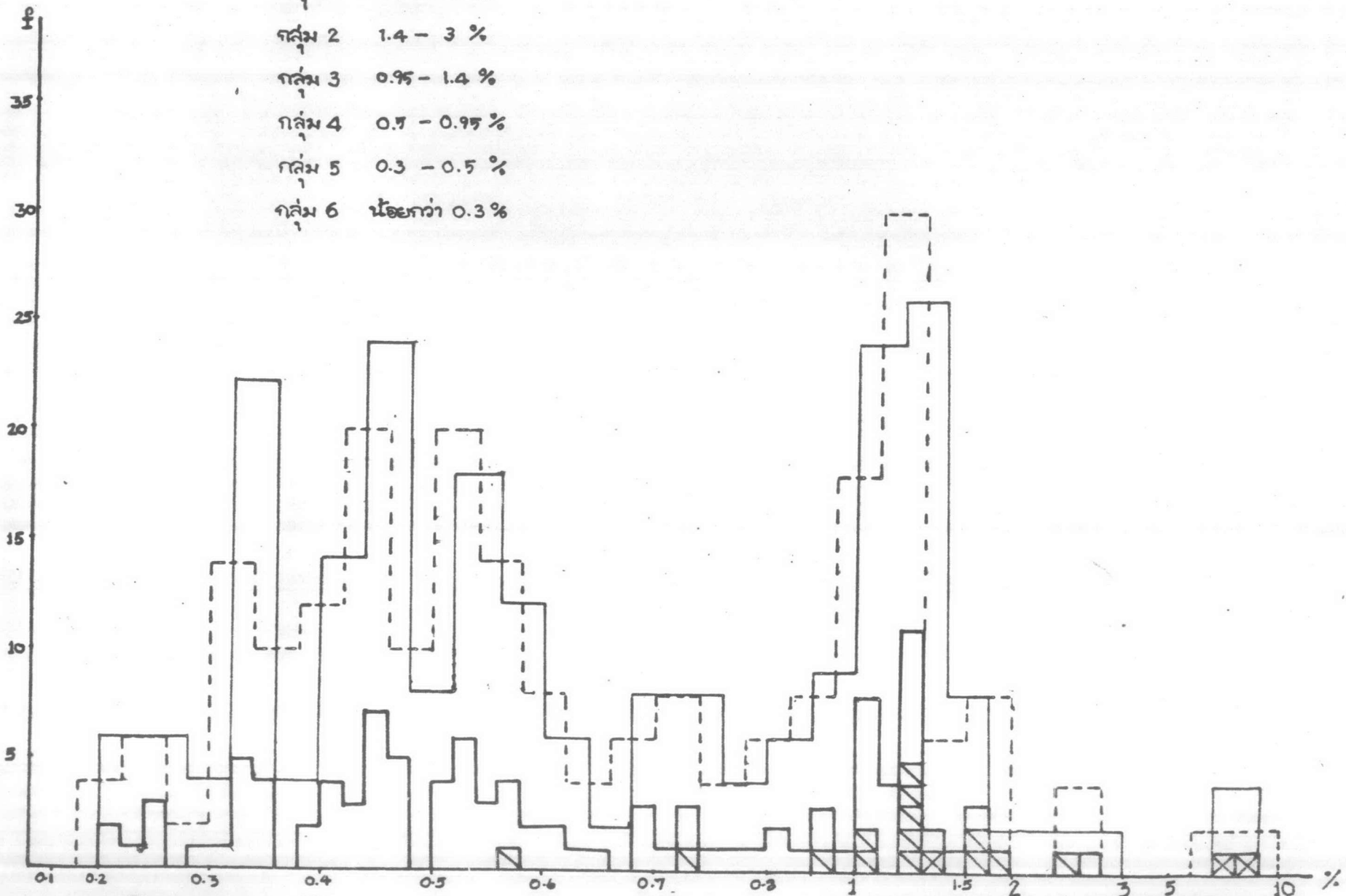
แผนภูมิที่ 2 กลุ่มค่ามลพิษทางอากาศจัดเรียงตามขนาดประชากร พ.ศ. 2516

- กลุ่ม 1 มากกว่า 3 %
- 2 1.5 - 3 %
- 3 0.1 - 1.5 %
- 4 0.54 - 1.0 %
- 5 0.30 - 0.54 %
- 6 น้อยกว่า 0.3 %

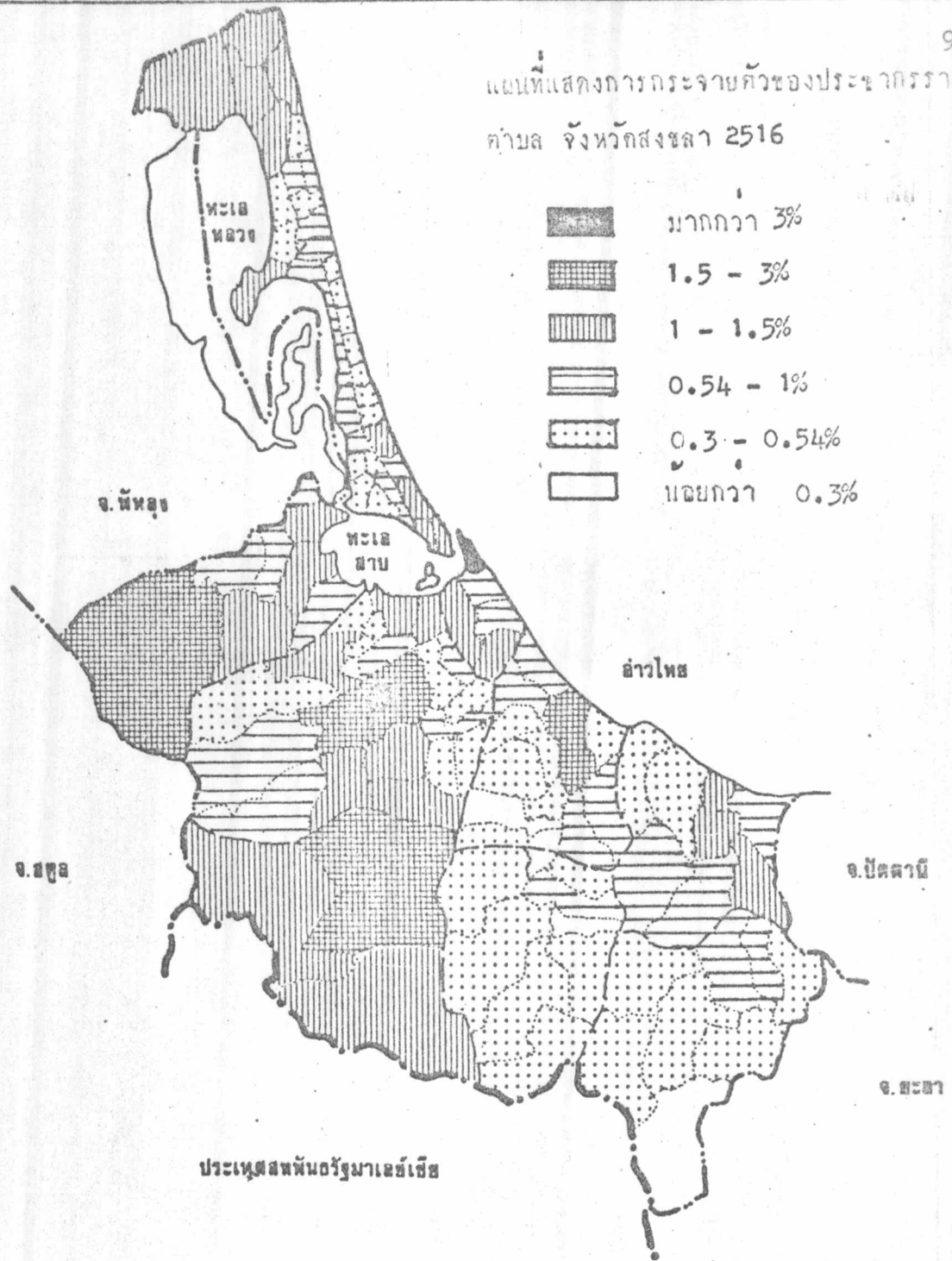

แผนภูมิที่ 3 กลุ่มตำบลจังหวัดสงขลาจัดเรียงตามขนาดประชากร พ.ศ. 2520

- กลุ่ม 1 มากกว่า 3 %
- กลุ่ม 2 1.4 - 3 %
- กลุ่ม 3 0.95 - 1.4 %
- กลุ่ม 4 0.5 - 0.95 %
- กลุ่ม 5 0.3 - 0.5 %
- กลุ่ม 6 น้อยกว่า 0.3 %

แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรราย
ตำบล จังหวัดสงขลา 2516

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

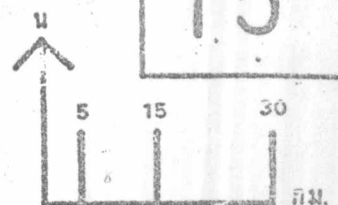
อ. ทวีปรีชา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิรักษ์

A 935179

แผนที่

15

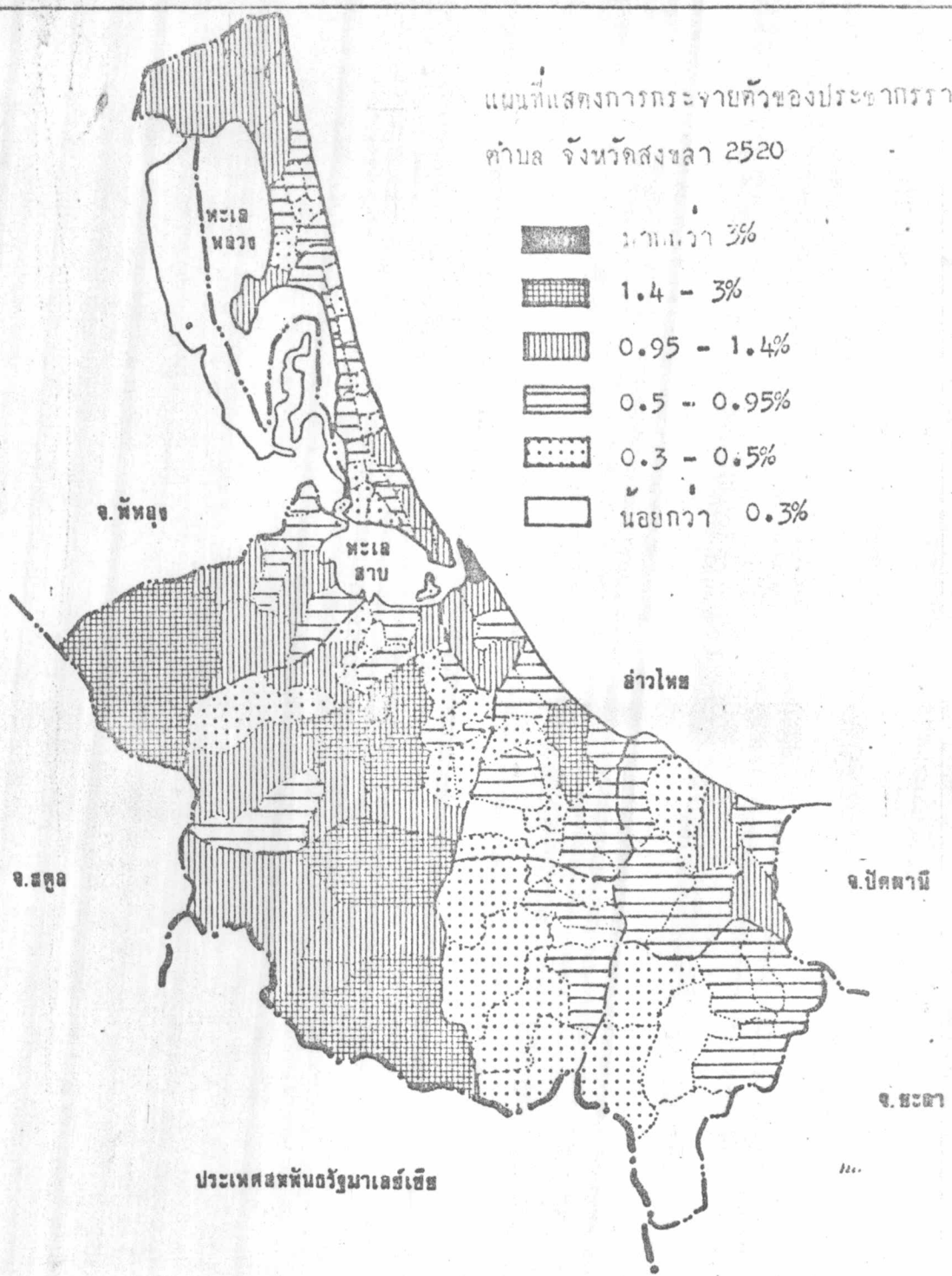

แผนกภูมิเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรราย
ตำบล จังหวัดสงขลา 2520

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

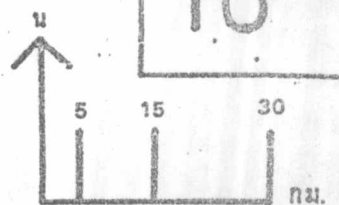
อ. จีปรักษา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิรักษ์

A 935179

แผนที่

16

แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหนาแน่นของประชากร (คูตารางที่ 15 แผนที่ 17, 18)

การพิจารณาความหนาแน่นของประชากรก็เพื่อจะดูการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่ และนำไปพิจารณาควบคู่กับข้อมูลอื่นเพื่อจะดูเขตอิทธิพลที่สำคัญที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากรและแรงงาน การกระจายตัวของประชากรนี้พิจารณาจากความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ หน่วยเป็นคนต่อตารางกิโลเมตร โดยใช้ข้อมูลประชากรระดับตำบลและหาพื้นที่จากการใช้เครื่อง Planimeter วัดและคำนวณโดยเปรียบเทียบยอดตัวเลขพื้นที่จังหวัดและอำเภอที่วัดได้กับตัวเลขในเอกสาร ซึ่งมีเพียงตัวเลขในระดับอำเภอเท่านั้น ทั้งนี้ ต้องทำการวัดหลายครั้งเพื่อให้ตัวเลขที่วัดใกล้เคียงกับตัวเลขในเอกสาร ดังนั้นอาจมีความคลาดเคลื่อนบ้างเล็กน้อย แต่คงจะไม่ทำให้ข้อมูลความหนาแน่นประชากรผิดไปจากสภาพความเป็นจริงมากนัก

จากการพิจารณาจำนวนประชากรต่อพื้นที่โดยการวัด ปรากฏว่าจังหวัดสงขลา มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัด 99 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2516 และเพิ่มเป็น 111 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2520 โดยบริเวณที่ศึกษาคือ อำเภอเมืองมีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 365 คนต่อตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2516 และเพิ่มเป็น 418 คนต่อตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2520 ส่วนอำเภอหาดใหญ่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 137 คนต่อตารางกิโลเมตร ใน พ.ศ. 2516 และเพิ่มเป็น 156 คนต่อตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2520 อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นเฉลี่ยมากที่สุดคืออำเภอเมือง และน้อยที่สุดคืออำเภอสะบ้าย้อยซึ่งมีความหนาแน่นเฉลี่ย 35 คนต่อตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2520 ส่วนอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดคืออำเภอหาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 1,390 ตารางกิโลเมตร และน้อยที่สุดคืออำเภอสิงพระมีพื้นที่ประมาณ 117.7 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะความหนาแน่นประชากรของจังหวัดสงขลาใน พ.ศ. 2516 นั้น จะเห็นว่าพื้นที่ที่มีความหนาแน่นมากนั้นมี 2 ลักษณะคือ

1. ตำบลซึ่งเป็นเขตเทศบาล
2. ตำบลชายฝั่งทะเลตะวันออกซึ่งมีพื้นที่น้อยมาก

จะเห็นว่าตำบลบ่อยาวและตำบลหาคีใหญ่ซึ่งมีเขตเทศบาลมีประชากรหนาแน่นมากที่สุดคือ 7,842 คนต่อตารางกิโลเมตรและ 3,223 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ เนื่องจากมีประชากรอยู่มาก และเป็นชุมชนศูนย์กลางตั้งใกล้ลาวมาแล้ว นอกจากนี้ประชากรยังหนาแน่นมากในเขตอำเภอเมือง บริเวณปากทะเลสาบฝั่งหัวเขาแดงใต้แก่ตำบลหัวเขา (340 คนต่อตารางกิโลเมตร) ตำบลชิงโค (439 คนต่อตารางกิโลเมตร) และตำบลสิงห์หม้อ (340 คนต่อตารางกิโลเมตร) ส่วนตำบลชายทะเลด้านตะวันออกในเขตอำเภอสิงพระก็เป็นอีกบริเวณหนึ่งที่ประชากรหนาแน่นค่อนข้างมาก แต่ต่างกับกลุ่มแรกคือส่วนใหญ่เป็นประชากรที่ทำการเกษตรและหนาแน่นเนื่องจากพื้นที่มีขนาดเล็ก ใต้แก่ตำบลสนามชัย (742 คนต่อตารางกิโลเมตร) ตำบลศิหหลวง (928 คนต่อตารางกิโลเมตร) ตำบลบ่อแดง (832 คนต่อตารางกิโลเมตร) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดประชากรแล้ว จะเห็นว่าบริเวณที่ประชากรมาก และหนาแน่นมากที่สุดแท้จริงมีเฉพาะจุดคือ เขตเทศบาลเมืองทั้งสองแห่ง ส่วนตำบลอื่น ๆ ใกล้เคียงและอยู่รอบ ๆ เขตเทศบาลเมืองทั้งสองแห่งมีประชากรหนาแน่นปานกลาง และเป็นตำบลที่มีประชากรขนาดค่อนข้างมากและเป็นบริเวณไปตามแนวเส้นทางถนนสายหลักของจังหวัด

สำหรับบริเวณที่ประชากรหนาแน่นน้อยอย่างเห็นได้ชัดคือ ตำบลส่วนใหญ่ในอำเภอนาหวีและสะบาย้อย ซึ่งประชากรมีขนาดเล็กมากอยู่แล้ว เป็นบริเวณที่ลาหลังของจังหวัด

ใน พ.ศ. 2520 ลักษณะความหนาแน่นของประชากรเป็นดังนี้คือ ตำบลบ่อยาวในเขตเทศบาลเมืองมีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 9,353 คน ต่อตารางกิโลเมตร รองมาคือตำบลหาคีใหญ่มี 3,633 คน ต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลทั้งคู่ ตำบลสะเคาซึ่งเป็นเขตเทศบาลก็มีความหนาแน่นอยู่ในกลุ่มที่ค่อนข้างมากของจังหวัดควย โดยเพิ่มจาก 205 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2516 เป็น 229 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2520 ความหนาแน่นของประชากรในปี 2520 นี้เห็นได้ชัดว่าตำบลต่อเนื่องและตำบลรอบนอกส่วนใหญ่ของเขตเทศบาลเมืองหาคีใหญ่และสงขลา

ประชากรอยู่ในกลุ่มที่หนาแน่นค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาความถี่ไปกับจำนวนประชากรแล้วจะเห็นว่า เป็นบริเวณที่มีจำนวนประชากรอยู่มากว่ยเช่นกัน และกลุ่มความหนาแน่นค่อนข้างมาก (100 - 750 คนต่อตารางกิโลเมตร) ยังต่อเนื่องมายังตำบลในเขตอำเภอจะนะตามแนวทางหลวงสายสงขลา - จะนะ - นาทวี ด้วย ส่วนตำบลต่าง ๆ ในอำเภอเมืองทางฝั่งเหนือของทะเลสาบ อำเภอสติงพระ และอำเภอระโนดก็มีความหนาแน่นประชากรในกลุ่มที่ค่อนข้างมากด้วย เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กและเป็นเขตปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้

สำหรับบริเวณที่ประชากรเบาบางใน พ.ศ. 2520 ก็เช่นเดียวกับ พ.ศ. 2516 คือพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอนาทวีและอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งแยกตัวจากกลุ่มที่มีความหนาแน่นมากอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงขนาดประชากรควบคู่กับความหนาแน่นของประชากรแล้ว จะเห็นว่าสามารถแบ่งจังหวัดสงขลาได้เป็น 2 ส่วนตามลักษณะประชากรคือ

1. พื้นที่คานตะวันตกได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งเป็นบริเวณที่ประชากรน้อยและมีความหนาแน่นเบาบาง
2. พื้นที่คานตะวันออก ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเคาและอำเภอรักขุมิ ซึ่งมีประชากรและความหนาแน่นอยู่ในกลุ่มที่มากและค่อนข้างมาก

สำหรับพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดได้แก่อำเภอสติงพระ และอำเภอระโนด นั้นไม่มีลักษณะที่แบ่งแยกจนได้ชัดเหมือน 2 กลุ่มข้างต้น เนื่องจากประชากรมีขนาดปานกลางค่อนข้างน้อย แต่อยู่กันหนาแน่นเนื่องจากพื้นที่ขนาดเล็ก

สำหรับในกลุ่มที่ 2 คือพื้นที่คานตะวันตกของจังหวัดนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า มีศูนย์กลางเพียง 2 แห่งที่ส่งอิทธิพลต่อบริเวณโดยรอบคือ เขตเทศบาลเมืองสงขลา และเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ โดยเขตเทศบาลเมืองสงขลาจะมีกิจกรรมที่ดึงดูดประชากรจากบริเวณอำเภอสติงพระ อำเภอระโนด อำเภอจะนะ และอำเภอเทพาตามแนวเส้นทาง

คมนาคมที่ติดต่อกันได้สะดวกกว่าอำเภอหาคีใหญ่ ส่วนเขตเทศบาลเมืองหาคีใหญ่นั้นมีแนวโน้มที่จะดึงดูดประชากรทางด้านอำเภอสะเตา อำเภอรัฏฐิ และอำเภอหนาวีมากกว่าซึ่งเดินทางติดต่อกันได้สะดวก และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของประชากรก็สอดคล้องกับแนวเขตอิทธิพลของ 2 ศูนย์กลางนี้ และสำหรับอำเภอเมืองและอำเภอหาคีใหญ่แล้วมีความเกี่ยวพันกันอยู่แล้วทั้งในด้านการปกครอง การพาณิชย์กรรม การบริการต่าง ๆ และมีการคมนาคมที่ติดต่อกันได้สะดวกมากจนเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่เดียวกัน พื้นที่ในทั้งสองอำเภอนี้จึงต่างได้รับอิทธิพลทั้งจากศูนย์ชุมชนสงขลาและหาคีใหญ่

แผนภูมิที่ 4 การจัดกลุ่มความหนาแน่นประชากรตามตำบล จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2516

กลุ่ม 1 มากกว่า 4,000 คน/ไร่

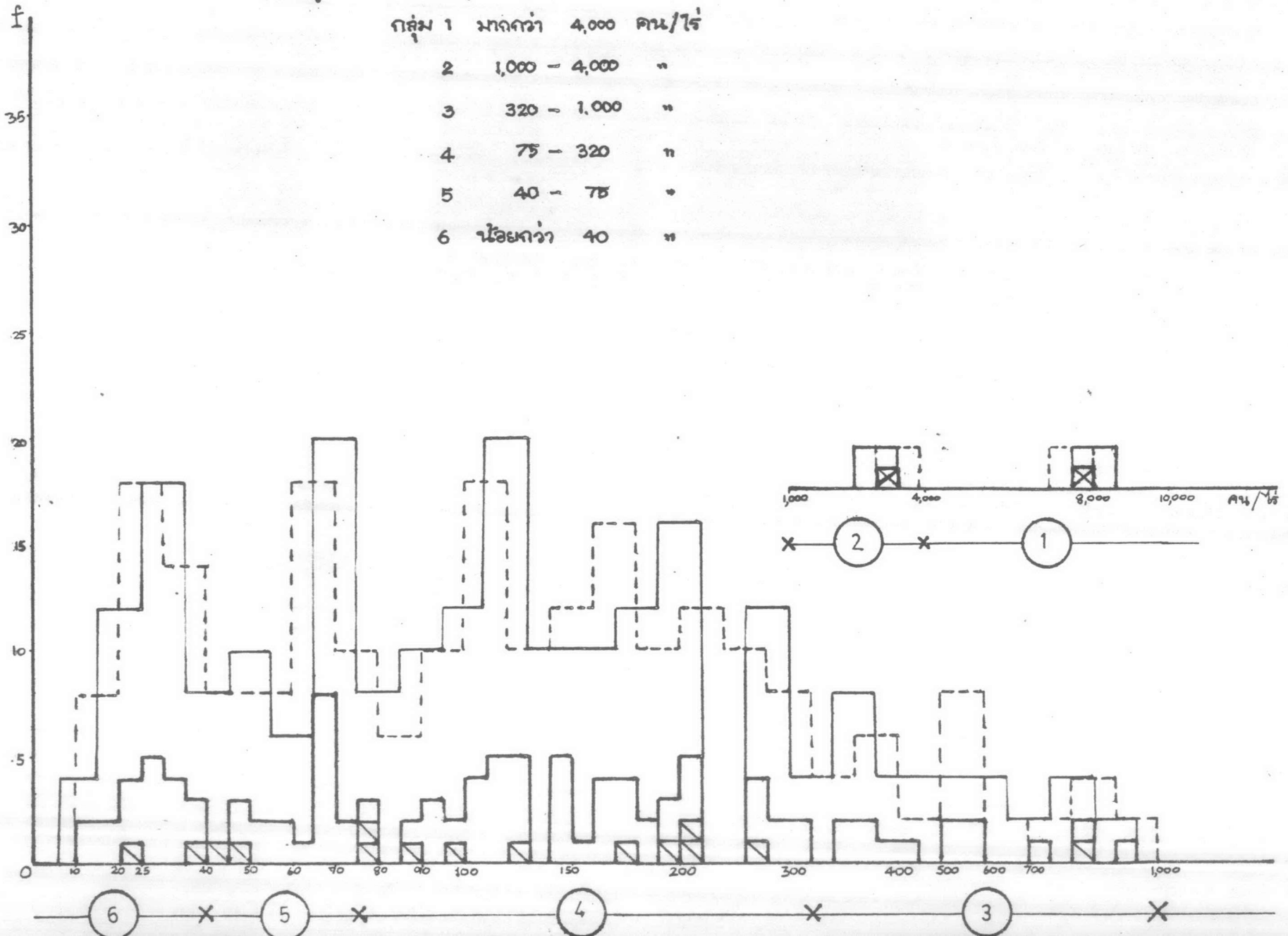
2 1,000 - 4,000 "

3 320 - 1,000 "

4 75 - 320 "

5 40 - 75 "

6 น้อยกว่า 40 "

แผนภูมิที่ 5 การวัดกลุ่มความหนาแน่นประชากรรายตำบล จังหวัดสวขลา พ.ศ. 2520

กลุ่ม 1 มากกว่า 3,000 คน/ไร่

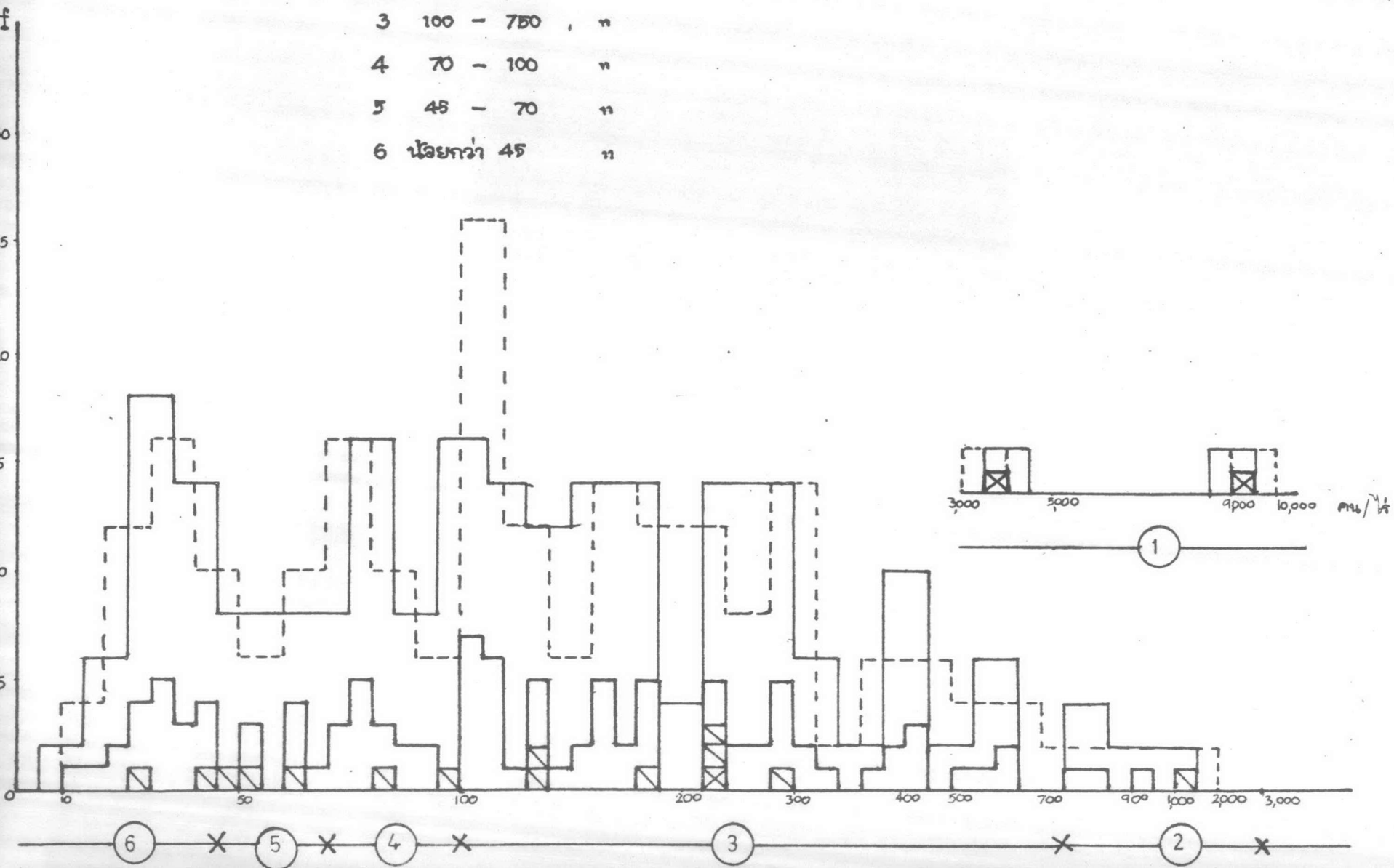
2 750 - 3,000 "

3 100 - 750 "

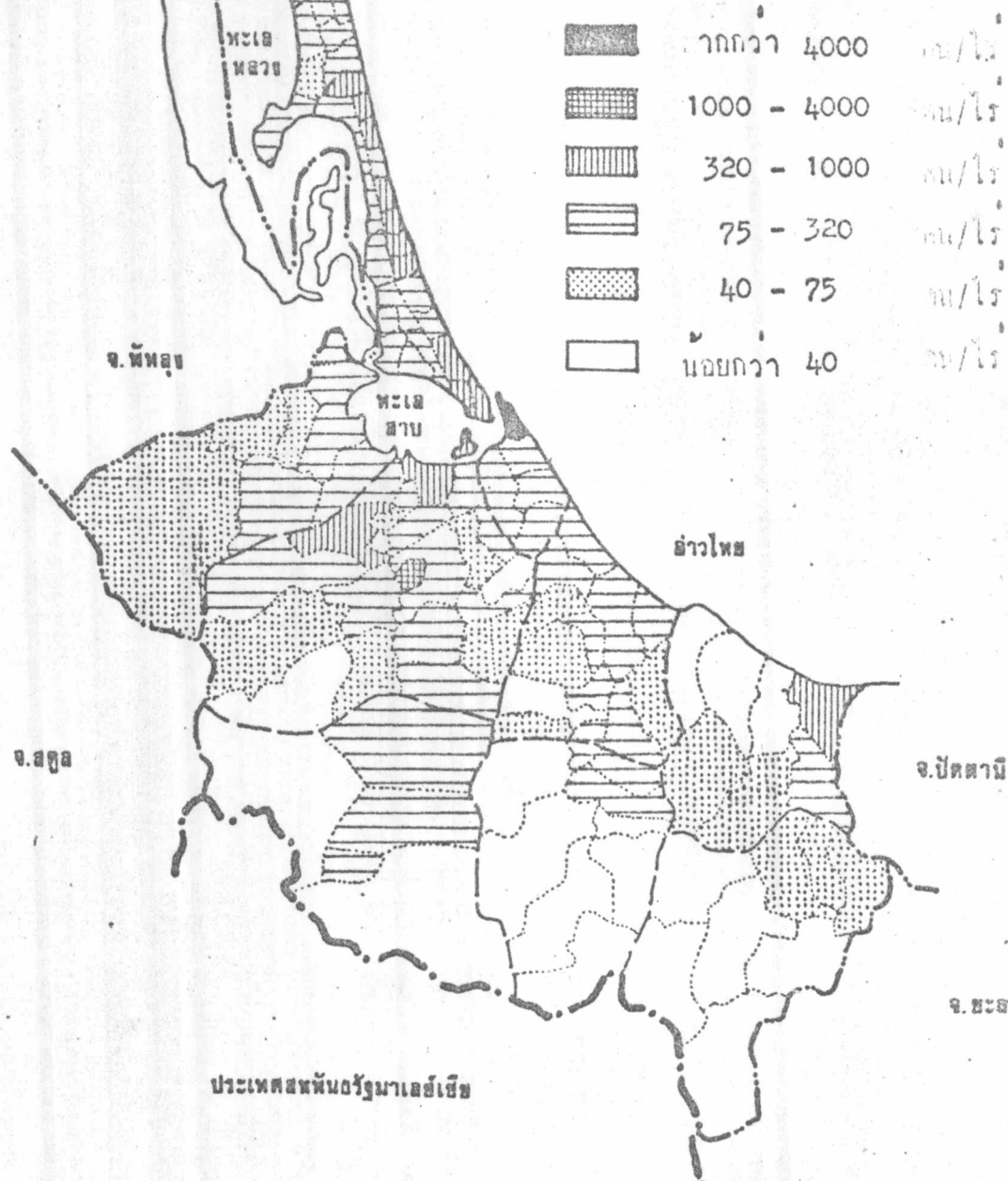
4 70 - 100 "

5 45 - 70 "

6 น้อยกว่า 45 "

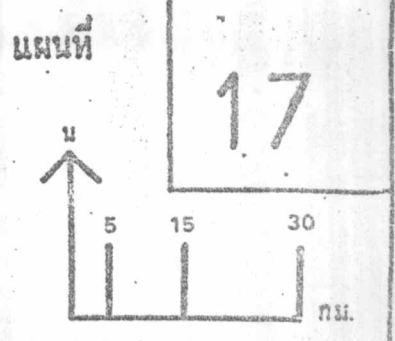
แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่รายตำบล จังหวัดสงขลา 2516

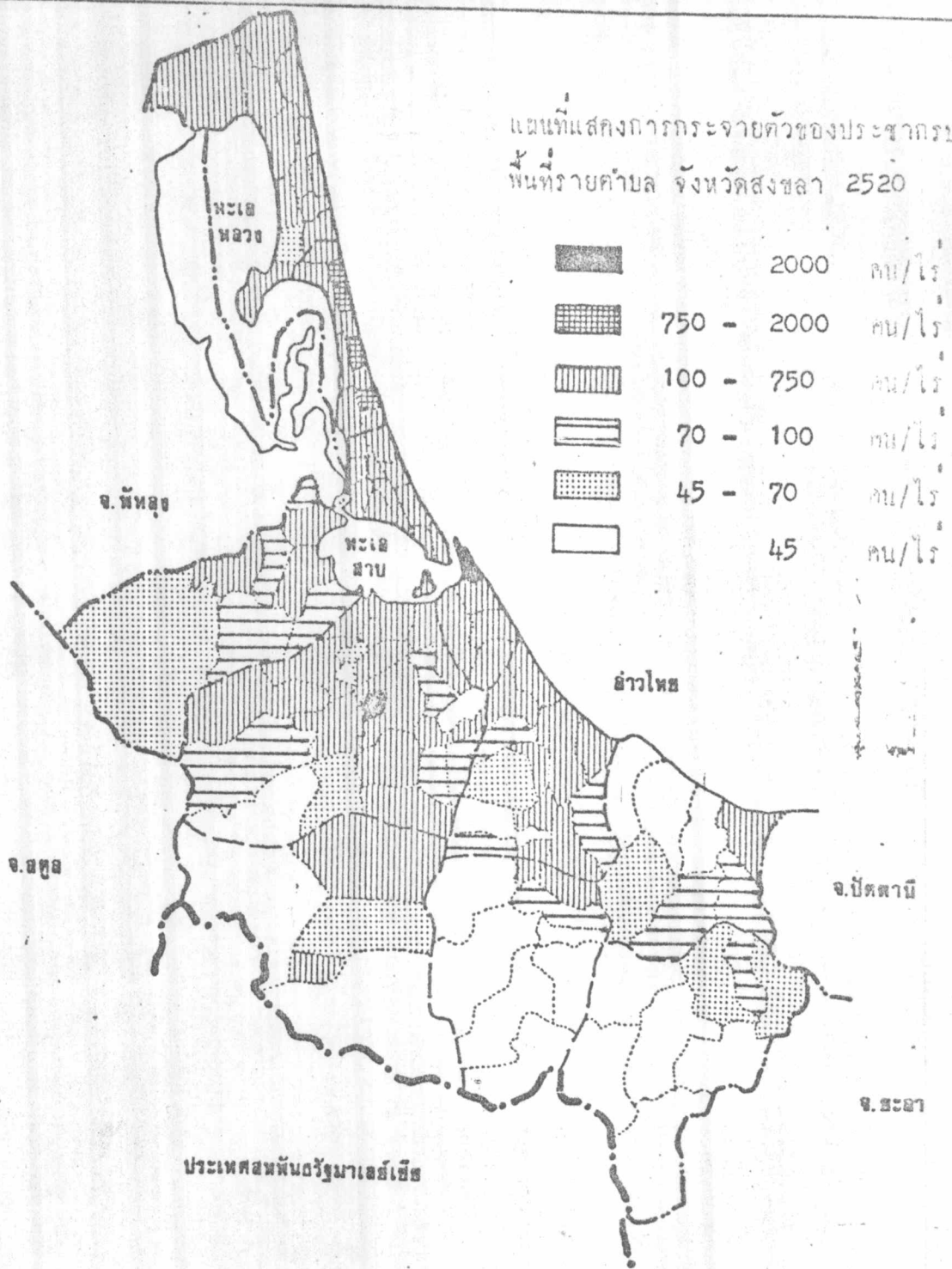
ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา นิลิต อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ นส. ภาณี สวัสดิรักษ์ A 935179

แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาศาสนา มหาวิทยาลัย

แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่รายตำบล จังหวัดสงขลา 2520

ผลการกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์

นิสิต

นส. ภาณี สวัสดิ์รักษ์

A 935179

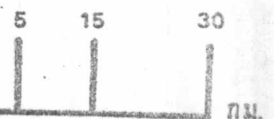
แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

18

การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงของประชากรในจังหวัดสงขลานั้นจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจาก พ.ศ.2516 ถึง พ.ศ.2520 โดยพิจารณาเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การเปลี่ยนแปลงของประชากรรายตำบลเปรียบเทียบกันทั้งจังหวัด
(Absolute Population Change)

2. การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลโดยเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรแต่เดิม (Relative population Change)

การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลเปรียบเทียบกันทั้งจังหวัด

(ดูตารางที่ 16 แผนที่ ๑๘)

การเปลี่ยนแปลงประชากรในลักษณะนี้ จะเห็นว่าอำเภอหาดใหญ่เป็นอำเภอที่รับประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดของจังหวัดคือ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 30.43 ของการเพิ่มทั้งจังหวัด รองลงมาคืออำเภอเมือง ร้อยละ 24.03 และอำเภอสะเต้าร้อยละ 10.09 โดยพื้นที่ที่รับการเพิ่มของประชากรมาก ได้แก่ตำบลหาดใหญ่ (9.67%) และบริเวณต่อเนื่องคือตำบลคอหงษ์ (5.29%) และตำบลควนลัง (2.80) ส่วนอำเภอเมืองนั้น ตำบลบ่อยาวรับประชากรเพิ่มขึ้น 12.03% ตำบลเขารูปช้าง (2.26%) และตำบลสทิงหม้อ (2.10%) จะเห็นว่าพื้นที่ที่รับการเพิ่มประชากรมากนี้เป็นเขตเทศบาลและตำบลโดยรอบที่อยู่ต่อเนื่องกัน และกระจายไปตามตำบลรอบนอก โดยอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่นี้มีประชากรเพิ่มมากเกินกว่าร้อยละ 50 ของการเพิ่มประชากรทั้งจังหวัดเนื่องจากการเป็นชุมชนศูนย์กลางของจังหวัดในคานต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ส่วนอำเภอสะเต่านั้นตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นมากเมื่อเปรียบเทียบกับที่เพิ่มทั้งจังหวัดคือตำบลสำนักแก้ว (4.05%) ซึ่งเป็นตำบลชายแดนมีถนนผ่านไปยังมาเลเซียและมีการติดต่อกาชาชายกับบริเวณชายแดน

การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลโดยเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรเดิม
(คูตารางที่ 16 แผนที่ 20)

การเปลี่ยนแปลงประชากรในลักษณะนี้จะสามารถเห็นถึงบริเวณที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และบริเวณที่ประชากรเพิ่มขึ้นช้ามาก และลดลงมากของจังหวัด ดังนี้คือ บริเวณที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (Active Area) มากของจังหวัดได้แก่ตำบลคูหาใต้ ในอำเภอรักขภูมิโดยเพิ่มจากเดิมถึงร้อยละ 81.39 และตำบลแค โดยเพิ่มจากเดิมถึง ร้อยละ 227.85 สำหรับในอำเภอเมืองนั้นตำบลที่ประชากรเพิ่มขึ้นรวดเร็วเป็นตำบลในเขตเทศบาลและตำบลโดยรอบ ได้แก่ตำบลบอยยาว (19.27%) ตำบลเขารูปช้าง (28.15%) ตำบลชะแล (24.08%) ตำบลพะวง (23.21%) และตำบลสิงหนม (22.44%) ส่วนอำเภอหาคีใหญ่ในบริเวณที่ประชากรเพิ่มขึ้นรวดเร็ว คือตำบลคองหยัง (26.71%) ตำบลควนสัง (21.77%) ตำบลทุ่งลาน (22.12%) เป็นที่น่าสังเกตว่าเทศบาลเมืองหาคีใหญ่มีประชากรเพิ่มขึ้น แต่คิดแล้วเพิ่มในปริมาณ ในขณะที่ตำบลรอบนอกมีประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็ว ในอำเภอเมืองสงขลาที่เช่นกัน แสดงว่าการเพิ่มประชากรได้ขยายจากเขตเทศบาลออกไปสู่บริเวณใกล้เคียงในขณะเดียวกันเขตเทศบาลทั้งสองแห่งก็ยังคงรับการเพิ่มประชากรในปริมาณมากอยู่

นอกจากนี้ตำบลในอำเภออื่น ๆ ได้แก่ตำบลปลักหนู และตำบลคลองทราย ตำบลสะทอนในอำเภอนาทวี ตำบลคูหา ตำบลบาโหย และตำบลจะแตงในอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าก็มีประชากรเพิ่มขึ้นรวดเร็ว ซึ่งคงเป็นการบุกเบิกป่าเพื่อทำสวนยางพารา

สำหรับพื้นที่ที่ประชากรเพิ่มขึ้นช้ามากและลดลง (Passive Area) นั้นได้แก่ตำบลส่วนใหญ่ในอำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอรักขภูมิ อำเภอสิงพระ และตำบลที่ห่างไกลของอำเภอเมืองและอำเภอหาคีใหญ่ โดยตำบลที่ประชากรลดลงมากที่สุดคือตำบลควนโส ในอำเภอรักขภูมิซึ่งประชากรลดลงถึง 38.48% และการที่ประชากรเพิ่มขึ้นและลดลงนี้คาดว่าเป็นการอพยพออกมากกว่าการตาย โดยจะอพยพเพื่อหางานทำเป็น

สำคัญ โดยถ้าเป็นการอพยพในจังหวัดก็จะไปยังบริเวณที่เป็นเขตเมือง จะเห็นว่าเขตเทศบาลเมืองหาคใหญ่และสงขลารวมทั้งบริเวณใกล้เคียงรับประชากรเพิ่มมาก และอพยพไปเพื่อหาที่ทำกิน ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวทางการอพยพของประชากรจังหวัดสงขลาในปี 2513 (คูศารางที่ 17, 18, แผนที่ 21) จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่อพยพออกไปยังจังหวัดในภาคใต้ถึงร้อยละ 77.28 โดยย้ายไปจังหวัดสตูลมากที่สุดถึงร้อยละ 28.23 รองลงมาคือจังหวัดพัทลุง (14.03%) จังหวัดยะลา (12.65%) และจังหวัดปัตตานี (10.67%) ส่วนการเพิ่มขึ้นของประชากรก็เช่นเดียวกัน เป็นการเพิ่มจากการโยกย้ายภายในจังหวัดถึงร้อยละ 50.30 แสดงว่าประชากรในตำบลที่ลาหลังและทางไกลอพยพมายังบริเวณที่ได้เปรียบในเรื่องแหล่งงาน และอีกร้อยละ 49.34 เป็นการย้ายระหว่างจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะย้ายมาจากจังหวัดในภาคใต้ถึงร้อยละ 26.26 โดยย้ายจากจังหวัดปัตตานีมากที่สุดคือร้อยละ 22.49 รองลงมาคือย้ายมาจากจังหวัดพัทลุง (18.34%) และจังหวัดนครศรีธรรมราช (17.47%)

การอพยพของประชากร เข้าและออกจากจังหวัดสงขลาซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรนี้ เมื่อพิจารณาพบว่าประชากรที่อพยพเข้าและออกนี้ส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 10-39 ปี มีอัตราการอพยพเข้าและออกสูง โดยสรุปได้ดังนี้

1. ประชากรที่ย้ายเข้าจังหวัดสงขลา เป็นประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานถึง 80.96% โดยส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 10-39 ปี ดังนี้
 - 1.1 ช่วงอายุ 10-19 ปี มี 26.46%
 - 1.2 ช่วงอายุ 20-29 ปี มี 28.46%
 - 1.3 ช่วงอายุ 30-39 ปี มี 15.08%
 โดยผู้ย้ายเข้าส่วนใหญ่เป็นชาย 54.6% และหญิง 45.4%
2. ประชากรที่ย้ายออกจากจังหวัดสงขลา เป็นประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานถึง 83.1% โดยส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 10-39 ปี เช่นกัน คือ
 - 2.1 ช่วงอายุ 10-19 ปี มี 28.86%

2.2 ช่วงอายุ 20-29 ปี มี 30.44%

2.3 ช่วงอายุ 30-39 ปี มี 12.7%

โดยผู้ย้ายออกนี้เป็นเพศชาย 54.4% และหญิง 45.6%

การย้ายออกของประชากรนี้มีข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ประชากรที่ย้ายไปภาคกลาง (20.42%) ซึ่งเป็นการย้ายไปยังกรุงเทพมหานครถึง 17.41% นี้เป็นประชากรในช่วงอายุ 10-19 ปี มากที่สุด คือ 35.68% กล่าวได้ว่า การย้ายออกไปยังกรุงเทพฯ นั้นนอกจากจะเป็นการไปทำงานแล้ว ยังมีผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ มาก ทำให้การย้ายออกของประชากรในช่วงอายุ 10-19 ปีสูง

จะเห็นได้ว่า ผู้อพยพเข้าและออกส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงานในช่วงอายุ 10-39 ปี เป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหางานทำและที่ทำกิน โดยผู้อพยพออกจากจังหวัดซึ่งส่วนใหญ่จะไปยังจังหวัดสุทนต์และพัทลุง ส่วนใหญ่จะเป็นประชากรที่ไปบุกเบิกพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าเนื่องจากสภาพดินในบริเวณทั้ง 2 จังหวัดนี้เหมาะแก่การเพาะปลูก¹ ส่วนผู้อพยพเข้าจากจังหวัดใกล้เคียงซึ่งส่วนใหญ่มาจาก 4 จังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดยะลาและปัตตานี และที่ย้ายมาจากนครศรีธรรมราชและพัทลุงจะเป็นการอพยพมายังแหล่งงานในสงขลา-หาดใหญ่ ซึ่งจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกล่าวว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2519 ประชากรในเขตเมืองของภาคใต้เพิ่มมากเนื่องจากการอพยพของประชากรจากพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 จังหวัดภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ล้าหลัง ประชากรยากจน มีการว่างงานสูงและตลาดแรงงานแคบ ทั้งยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยอีกด้วย² ซึ่งพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ซึ่งเป็นเขตเมือง

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวทางการพัฒนาภาคและจังหวัดภาคใต้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519), หน้า 130-131.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

มีลักษณะเป็นศูนย์กลางลำดับหนึ่งของภาคใต้ จะเป็นพื้นที่ที่จะรับการย้ายเข้าของประชากร จากพื้นที่ชนบทมากแห่งหนึ่ง

นอกจากนี้จากการศึกษาของคณะผู้ทำงานวางแผนภาคใต้ได้จัดลำดับความสำคัญ ของเขตเมือง (Urban hierarchy) และเขตอิทธิพลของแต่ละแห่งก็ได้จัดให้สงขลา - หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางลำดับหนึ่งของภาคซึ่งอยู่ใกล้กันมากที่สุด และมีเขตที่ได้รับอิทธิพล (Area of influence) ของทั้งสองศูนย์กลางนี้มีประมาณ 10,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 1,500,000 คน ครอบคลุมอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดสงขลา จังหวัด สตูล จังหวัดพัทลุง

ดังนั้นกล่าวได้ว่า สงขลา - หาดใหญ่ซึ่งมีลักษณะเป็น Complementary towns คือสงขลาเป็นที่ตั้งของหน่วยบริหาร และหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางค่านพาณิชยกรรม การคมนาคม การท่องเที่ยว เป็นบริเวณที่เป็นศูนย์กลางลำดับหนึ่งของภาคซึ่งมีการคมนาคมติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ได้สะดวก มีประชากรอาศัยอยู่มาก โดยมีขนาดครอบครัวประมาณ 5 คน มีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานสูง และมีการตั้งถิ่นฐานกันอยู่อย่างหนาแน่นโดยเฉพาะในเขตเทศบาลทั้งสองมากและขยายมายังบริเวณใกล้เคียงตามแนวเส้นทางคมนาคมที่สะดวก กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การบริการบริการในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้ประชากรมาทำงานทำมากขึ้น ซึ่งมีผลให้การเพิ่มประชากรในบริเวณสงขลา - หาดใหญ่เพิ่มขึ้นในปริมาณมาก ในอนาคตเมื่อมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่นี้ตามนโยบายเมืองหลักย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางประชากร แรงงาน และการมีงานทำในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ และพื้นที่ที่อยู่ในเขตอิทธิพลเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้จากลักษณะการกระจายตัว ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงของประชากรว่ามีมากน้อยที่ใดนั้น เมื่อนำมาพิจารณาที่ลักษณะทางกายภาพของจังหวัด โครงสร้างของประชากรและแรงงานแล้ว จะเห็นถึงลักษณะที่แตกต่างทางกายภาพและประชากรใน 3 บริเวณของจังหวัดสงขลาที่ต่อเนื่องกับสงขลา - หาดใหญ่ คือ

1. บริเวณอำเภอทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ อำเภอสตงิ่งพระ และอำเภอระโนด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งปลูกข้าว มีประชากรกระจายตัวอยู่ปานกลาง โดยมีขนาด

ประชากรต่อครอบครัวประมาณ 5-6 คน และเป็นวัยแรงงาน 3 คนต่อครอบครัว โดยเป็น
 ผู้มีงานทำประมาณ 2 คน ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานจึงเป็นลักษณะขนาดครอบครัวปานกลางอยู่
 กันอย่างกระจุกตัวเนื่องจากพื้นที่ขนาดเล็ก และแรงงานส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ในพื้นที่นี้มี
 การเพิ่มประชากรช้าในจำนวนน้อยและมีการย้ายออกโดยเฉพาะในเขตอำเภอสิงหนคร
 โอกาสที่แรงงานในพื้นที่นี้จะย้ายออกมาเพื่อทำงานในโครงการต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเป็น
 ไปได้ เพราะมีแนวเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกันสะดวกมายังโครงการท่าเรือน้ำลึกซึ่งคาดว่าจะ
 จะสร้างที่ปากทะเลสาบฝั่งหัวเขาแดงอยู่แล้ว

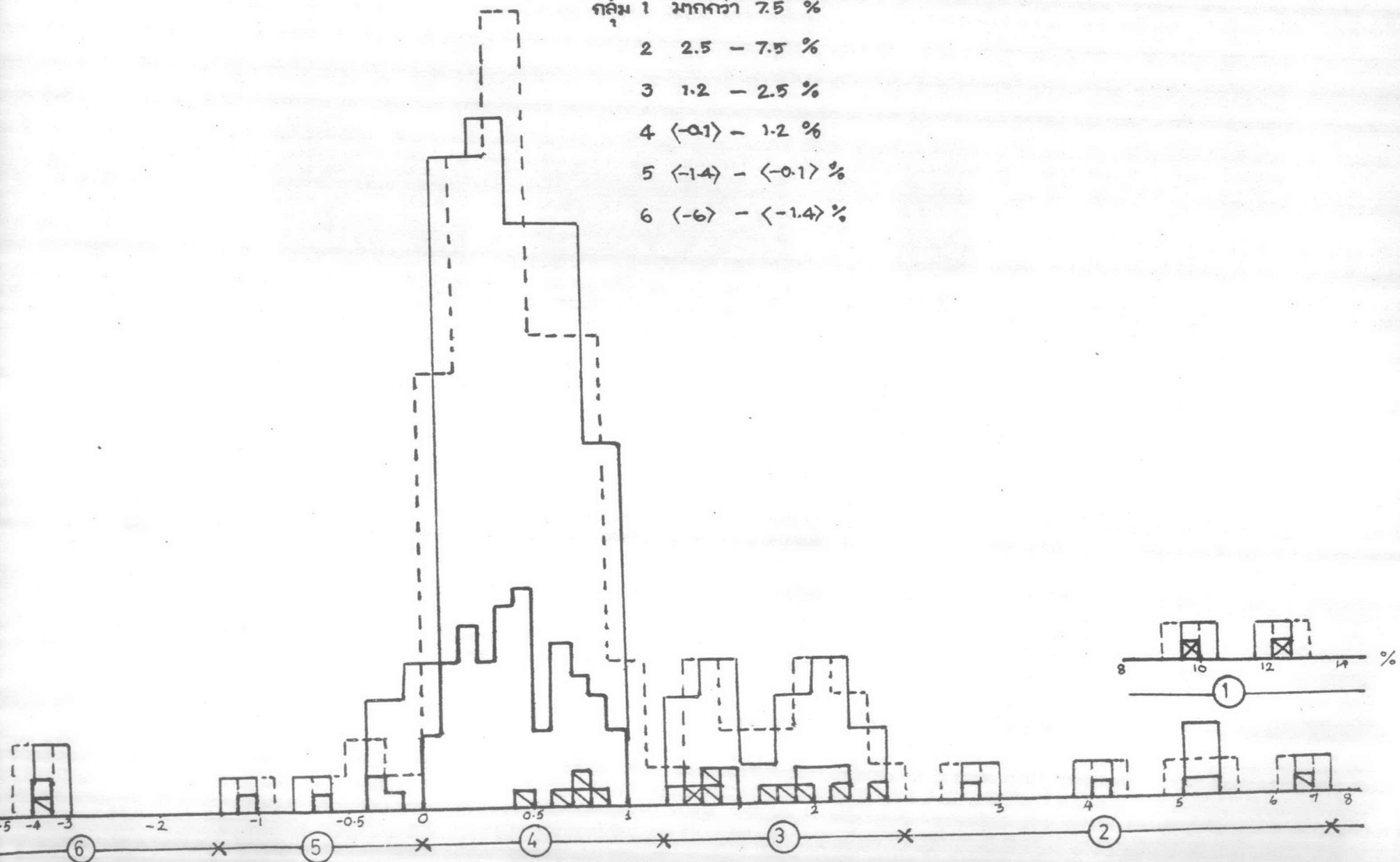
2. บริเวณทางตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ได้แก่ อำเภอรัษฎุมิ อำเภอสะเตกา
 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง มีการทำสวนยาง และโดยเฉพาะที่อำเภอรัษฎุมิมีการทำเหมืองแร่
 แบริต์ซึ่งมีผลผลิตจากแร่บริต์มากที่สุดของภาคใต้ และในอำเภอสะเตกามีการค้าชายติดต่อก
 กับชายแดน กล่าวได้ว่าเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากการ
 เกษตรซึ่งจะเป็นแหล่งงานอยู่บางพอสมควร การกระจายตัวของประชากรในบริเวณนี้มี
 ขนาดปานกลางค่อนข้างมาก โดยมีขนาดประชากรประมาณ 5-6 คนต่อครอบครัว โดยเป็น
 วัยแรงงานประมาณ 3-4 คน และเป็นผู้มีงานทำประมาณ 2-3 คน สัดส่วนการว่างงาน
 ของประชากรวัยแรงงานในบริเวณนี้ค่อนข้างต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด คือประมาณ 33%
 ของประชากรวัยแรงงาน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรเป็นครอบครัวขนาดปานกลาง
 ค่อนข้างมากกระจายกันอยู่ห่าง ๆ บนพื้นที่ และมีการเพิ่มประชากรอยู่ในกลุ่มปานกลาง
 มีบางบริเวณที่มีประชากรย้ายออกมากคือ ตำบลห้วยลึกและควนโสดในอำเภอรัษฎุมิ และตำบล
 ปริกในอำเภอสะเตกา ลักษณะการเดินทางคมนาคมมายังพื้นที่สงขลา/หาดใหญ่สะดวกทั้งทาง
 รถยนต์และรถไฟ คือจากอำเภอสะเตกา และประชากรในอำเภอรัษฎุมิยังสามารถเดินทาง
 ไปยังจังหวัดสตูลและตรังได้สะดวกด้วย

3. บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด คือ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา
 อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีการทำสวนยาง
 และมีการทำนาอยู่บ้างเล็กน้อย กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่จะเป็นแหล่งงานในพื้นที่นี้
 มีน้อย นอกจากมีอยู่บางในเขตอำเภอจะนะ (ตำบลบานนา) และอำเภอนาทวี (ตำบลนาทวี)
 ซึ่งมีการแปรรูปไม้ การกระจายตัวของประชากรในบริเวณนี้เบาบาง มีขนาดประชากรต่อ

ครอบครัวประมาณ 4.6-4.9 คน โดยเป็นวัยแรงงานประมาณ 2.9-3.2 คน และเป็น
ผู้มีงานทำประมาณ 2 คนต่อครอบครัว เปอร์เซนต์การว่างงานของประชากรวัยแรงงาน
ในพื้นที่นี้ประมาณ 34-37% ซึ่งค่อนข้างสูง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานเป็นครอบครัวขนาดเล็ก
กระจายกันอยู่ห่าง ๆ บนพื้นที่ กล้าไคว่เป็นบริเวณที่ล้าหลังของจังหวัดและเป็นบริเวณ
ที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองควย การย้ายออกของประชากรในอนาคคเพื่อมาทำงาน
ในเขตสงขลา - หากใหญ่เท่ากับว่าเป็นการเพิ่มความล้าหลังและปัญหาให้กับพื้นที่นี้มากขึ้น

แผนภูมิที่ 6 การจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล จังหวัดลพบุรี
คิดเป็นร้อยละของจำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงทั้งหมด

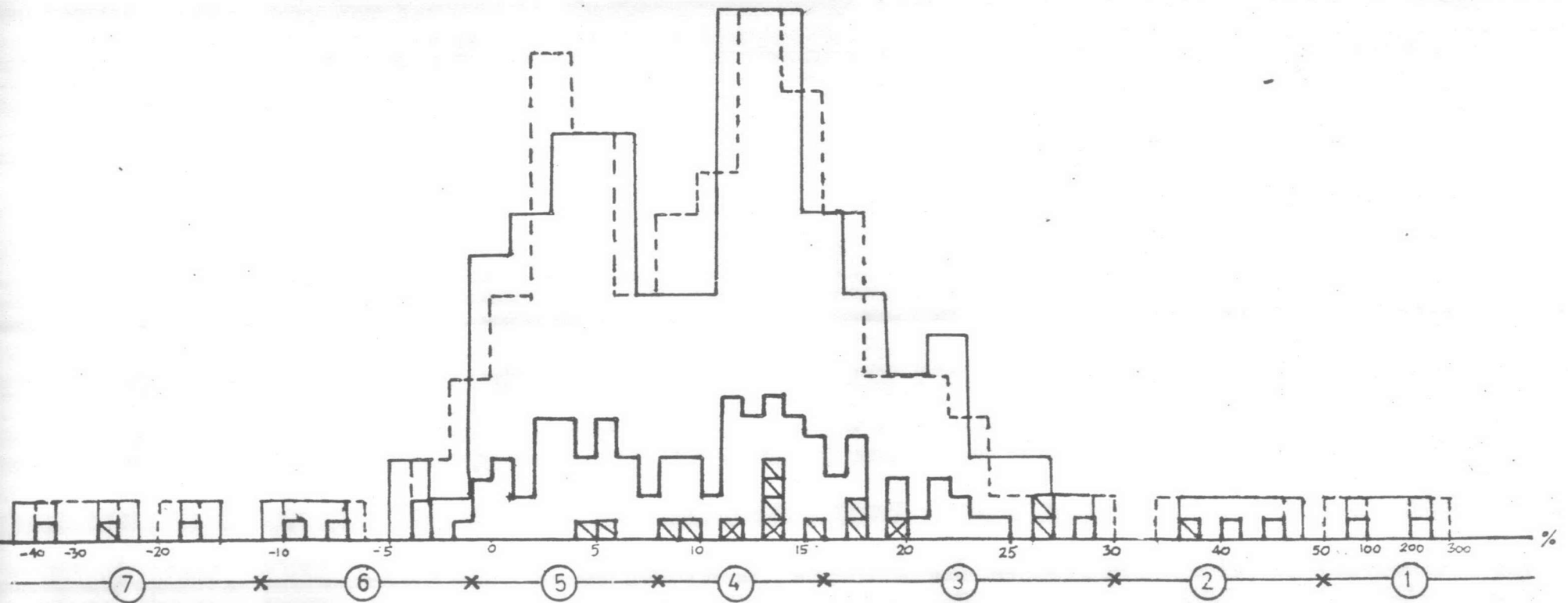
- กลุ่ม 1 มากกว่า 7.5 %
- 2 2.5 - 7.5 %
- 3 1.2 - 2.5 %
- 4 <-0.1> - 1.2 %
- 5 <-1.4> - <-0.1> %
- 6 <-6> - <-1.4> %

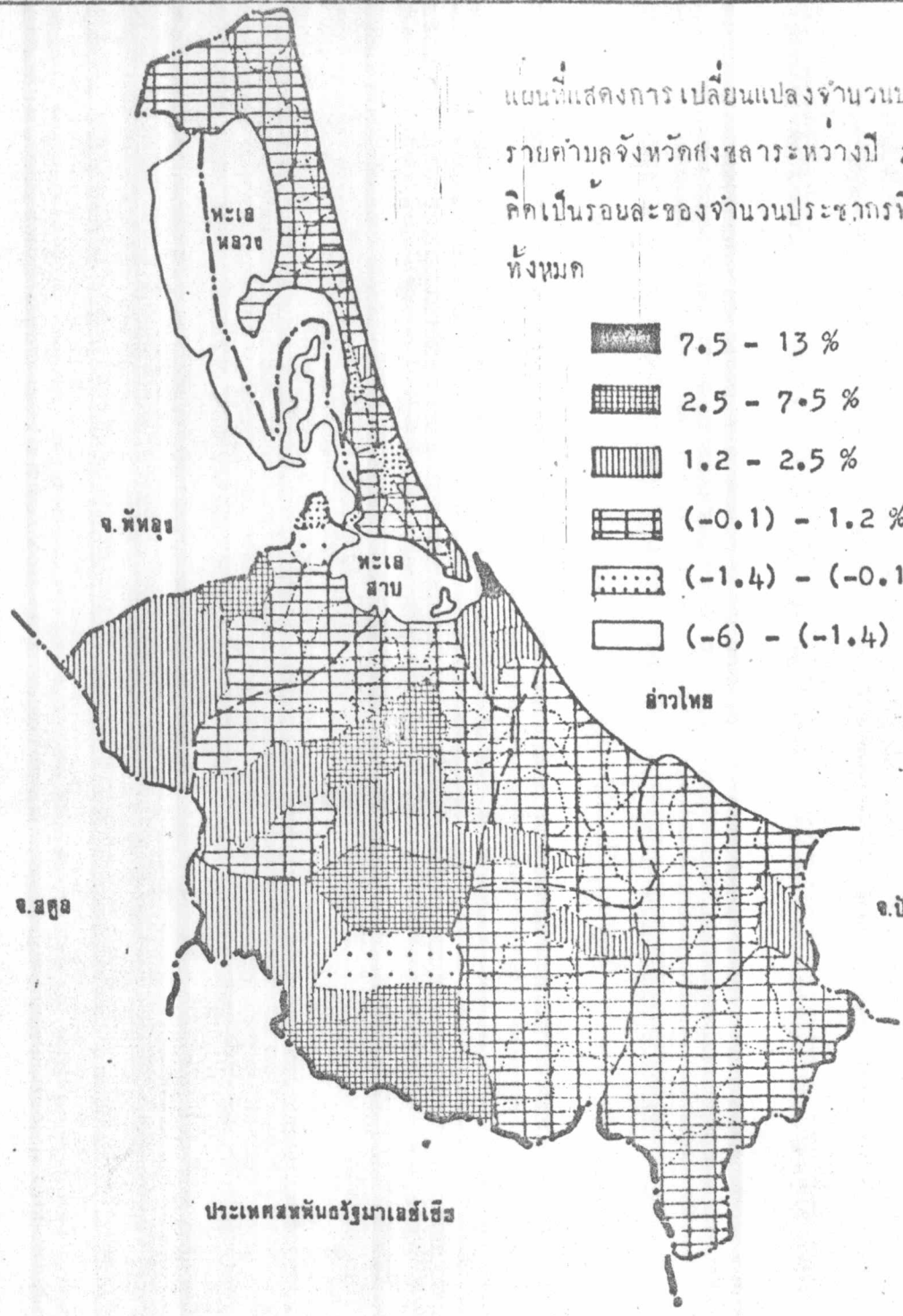
แผนภูมิที่ 7 การจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล จ.สงขลา

ปี พ.ศ. 2516 - 2520 คิดเป็นร้อยละของจำนวนประชากรเดิม

- กลุ่ม 1 มากกว่า 50 %
- 2 30 - 50 %
- 3 16 - 30 %
- 4 8 - 16 %
- 5 <-1> - 8 %
- 6 <-10> - <-1> %
- 7 <-50> - <-10> %

แผนที่แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร
รายตำบลจังหวัดสงขลาระหว่างปี 2516-2520
คิดเป็นร้อยละของจำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลง
ทั้งหมด

- 7.5 - 13 %
- 2.5 - 7.5 %
- 1.2 - 2.5 %
- (-0.1) - 1.2 %
- (-1.4) - (-0.1) %
- (-6) - (-1.4) %

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

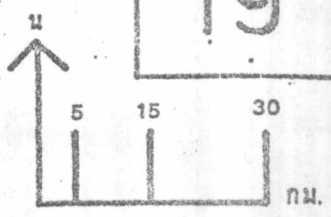
อ. ชัยภักษา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิ์รักษ์

A 935179

แผนที่

19

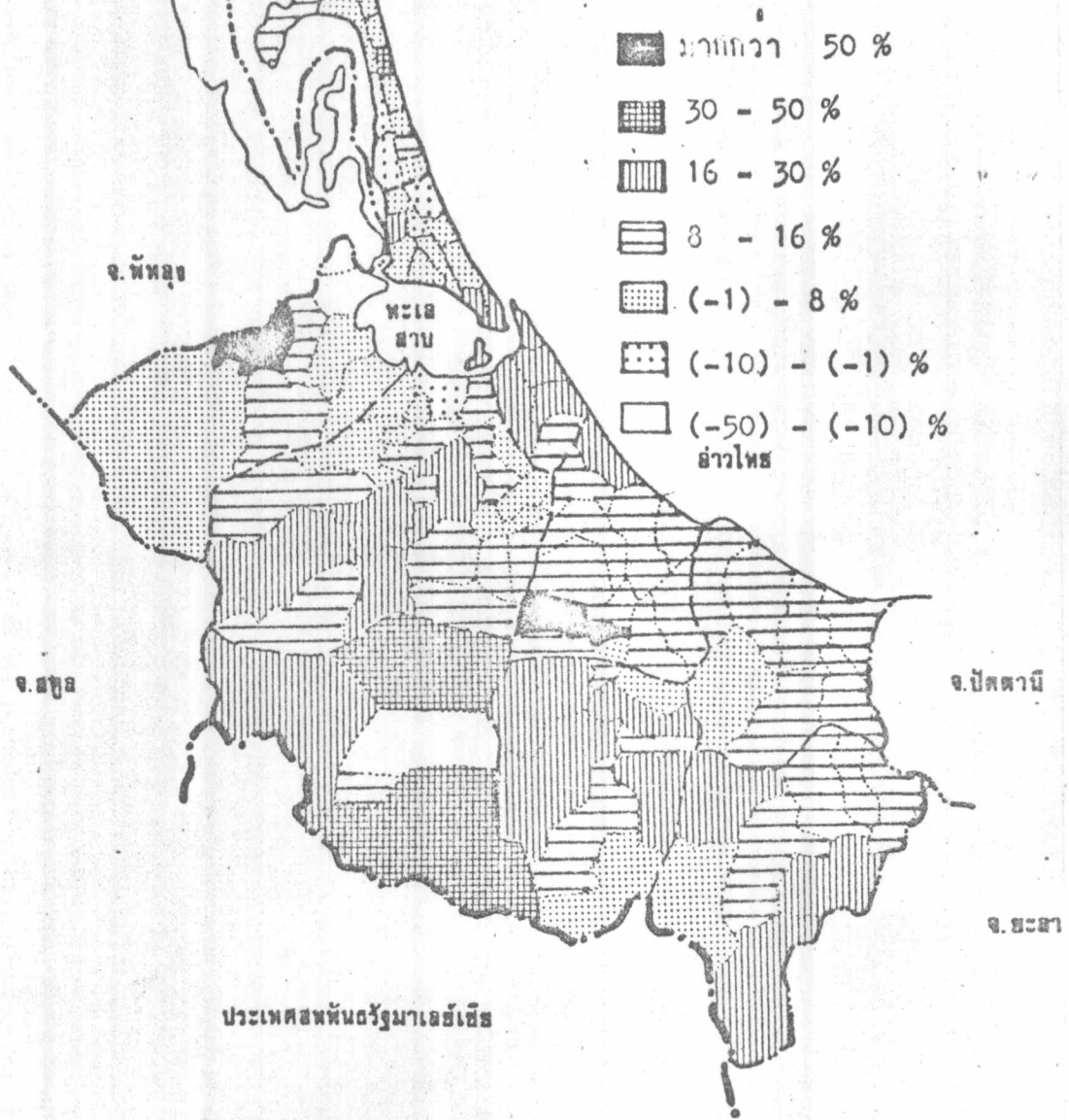

แผนกสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรราย
ตำบลจังหวัดสงขลา ระหว่างปี 2516 - 2520
คิดเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงจากจำนวน
ประชากรเดิม

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. พิบัติวิทยา
นิสิต

อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิ์รักษ์

A 935179

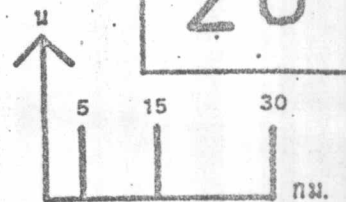
แผนกคดีเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

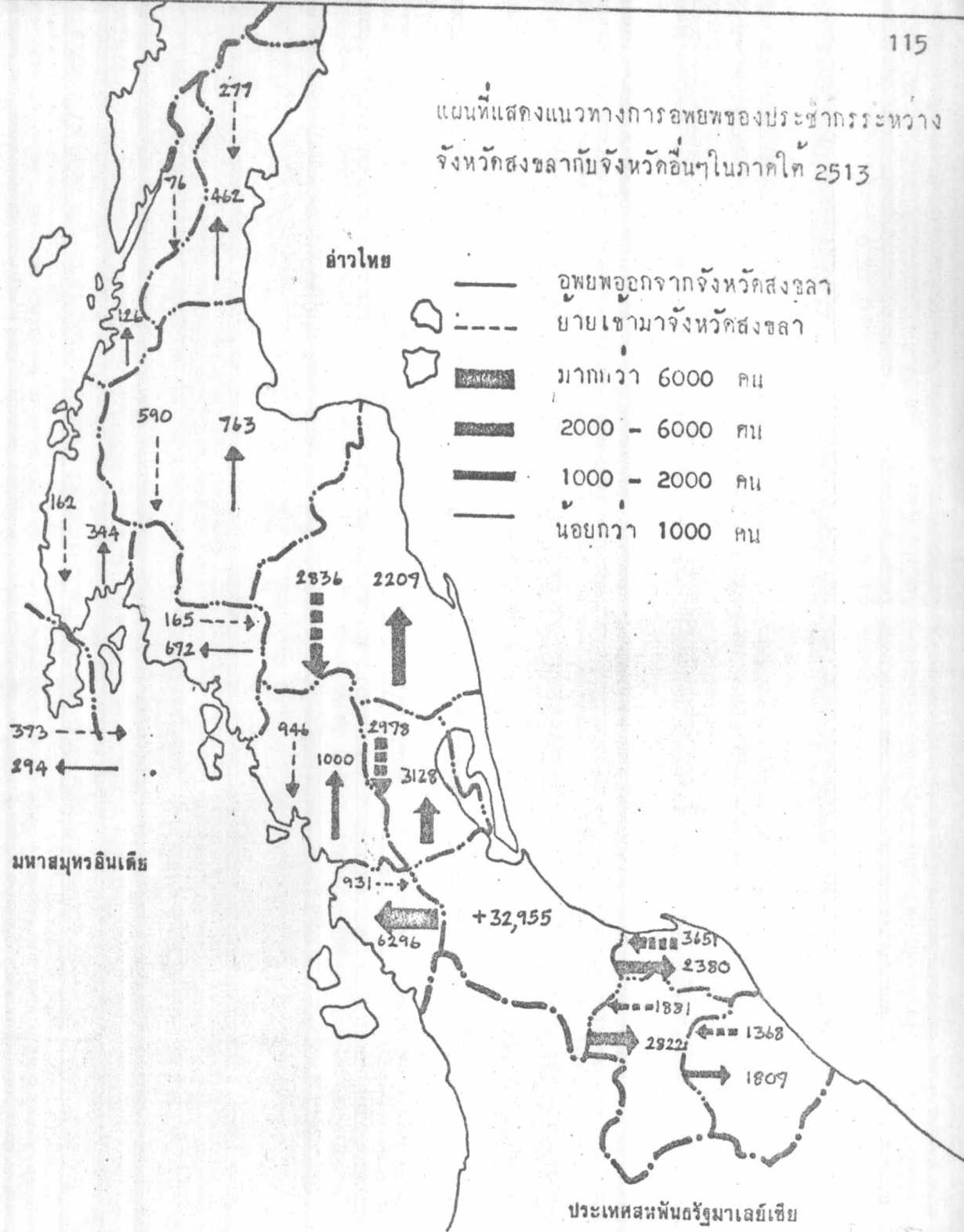
20

ตารางที่ 17.1 ร้อยละของประชากรวัยแรงงานที่ย้ายเข้าและออกจาก
จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2513

การย้ายเข้าและออกจากที่ต่างๆ มาจังหวัดสงขลา	ย้ายเข้า		ย้ายออก	
	ประชากร (%)	แรงงาน (%)	ประชากร (%)	แรงงาน (%)
จังหวัดในภาคใต้	26.43	34.08	77.28	81.44
จังหวัดในภาคกลาง	4.36	35.43	20.42	39.38
จังหวัดในภาคตะวันออก	0.32	31.40	0.69	32.00
จังหวัดในภาคเหนือ	0.24	91.78	0.91	87.44
จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.69	37.85	0.70	78.00
รวมการย้ายเข้าระหว่างจังหวัด	49.34	32.23		
รวมการย้ายเข้าภายในจังหวัด	50.30	79.97		
รวมการย้ายเข้าจากต่างประเทศ	0.40	69.72		
รวมการย้ายเข้า	100.00	80.96		
รวมการย้ายออก			100.00	83.10

แผนที่แสดงแนวทางการอพยพของประชากรระหว่าง
จังหวัดสงขลากับจังหวัดอื่นๆในภาคใต้ 2513

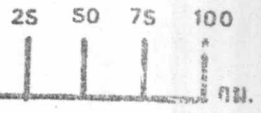
**ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น**

อ. ทวีรักษา อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นิสิต นส. ภากรณี สวัสดิ์ดิรัจฉัย A 935179

แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

21

ระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา มีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม โดยประชากรในเขตชนบทร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทำนา ส่วนอีกร้อยละ 10.6 ประกอบอาชีพการทำสวนยาง นอกจากนี้ก็ทำการเพาะปลูกพืชไร่ ทำสวนและทำการประมง อาชีพที่นำรายได้ให้มากที่สุดตามลำดับคือ การทำสวนยางพารา ทำนา ทำสวนผลไม้และประมง ผู้ที่ทำสวนยางจะมีเวลาดว่างในช่วงที่ยางผลัดใบคือระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน และช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ซึ่งสามารถกรีดยางได้เพียงครึ่งเดือน ส่วนผู้ประกอบอาชีพทำนาจะมีเวลาดว่างระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

จังหวัดสงขลา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในปี พ.ศ. 2516 คิดเป็น 2,946.6 ล้านบาท และมีรายได้ต่อบุคคลต่อปีในปี 2516 เท่ากับ 4,168 บาท คิดเป็นอันดับ 8 ของจังหวัดภาคใต้ซึ่งมีทั้งหมด 14 จังหวัด (ดูตารางที่ 19) สูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของภาคใต้ซึ่งเท่ากับ 3,860 บาท

โครงสร้างการผลิต

จากข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา (Gross provincial product) พ.ศ. 2519 มูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดคิดตามราคาประจำปีเท่ากับ 6,323.9 ล้านบาท โดยสาขาการเกษตรเป็นรายได้หลักของจังหวัดเท่ากับ 1,579.1 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 25.0 ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด รองลงมาคือการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่า 1,468.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.2 ส่วนสาขาอื่น ๆ ได้แก่การบริการ การประมง และการคมนาคมขนส่งตามลำดับ และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้ คาดว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์รวมจะเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.8 ต่อปี โดยสาขาการเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6 ต่อปี สาขาอุตสาหกรรมซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมยาง การสีข้าว ผลิตภัณฑ์จากอาหาร เพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.2 ต่อปี และเมื่อคิดเป็นสาขาเกษตรกรรมและไม่ใช่อุตสาหกรรมพบว่ามูลค่าส่วนใหญ่มาจากภาคอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตรกรรม ซึ่งมีมูลค่าในปี 2519 เท่ากับ 3,958.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 62.6 ของการผลิตรวม

และการเกษตรกรรมมีมูลค่า 2,365.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37.4 และในช่วงปี 2520 - 2524 ค่าควาสาขาเกษตรกรรมจะมีมูลค่าเพิ่มอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.4 ต่อปี ส่วนสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตรกรรมจะมีมูลค่าเพิ่มเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.1 ต่อปี (ดูตารางที่ 20)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดแล้ว จะเห็นว่าการกลี-
กรรมและการค้าส่งค้าปลีก ตลอดจนอุตสาหกรรมเป็นรายได้หลักของจังหวัดตามลำดับ
ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดคือ กลีกรรมมีรายได้ส่วนใหญ่จากข้าวและ
ยางพารา ซึ่งจังหวัดสงขลาเป็นแหล่งปลูก แปรรูป และส่งออกยางพาราที่สำคัญ และพื้นที่
ในเขตอำเภอระโนดก็เป็นแหล่งปลูกที่สำคัญของภาคใต้ และมีโครงการชลประทานทุ่ง
ระโนดที่จะส่งเสริมให้การปลูกข้าวได้ผลเต็มที่ยิ่งขึ้น ส่วนเขตอำเภอเมืองและโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งอำเภอหาดใหญ่ก็เป็นศูนย์กลางของภาคคมนาคม การพาณิชย์กรรมและการบริการ
มีผลต่อการดึงดูดแรงงานให้ชายเขามาอย่างมาก

สำหรับการพิจารณาความสำคัญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจ้างงาน
นั้น อาศัยเทคนิคของค่า Location Quotient ซึ่งเป็นการหารระดับความชำนาญ
ของจังหวัดเพื่อดูว่าจะมีผลต่อการจ้างงานอย่างไร ซึ่งเมื่อหาค่า Location Quotient
แล้ว สรุปได้ดังนี้คือ (ดูตารางที่ 21)

1. ภาคเกษตรกรรมซึ่งปกติมักเป็น Basic Industry นั้น พบว่าการปลูก
ข้าวมีค่า L.Q. เท่ากับ 1.2 แสดงว่าเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจหลัก ส่วนการปลูกยาง
มีค่า L.Q. เท่ากับ 0.92 แสดงว่าสงขลาไม่ได้เป็นแหล่งปลูกยางหลักของประเทศ แต่
ก็มีการปลูกยางในปริมาณมาก และที่สำคัญคือเป็นแหล่งแปรรูป และส่งออกของยางแปรรูป
ในรูปของยางแผ่นและยางแท่งมากกว่า

2. อุตสาหกรรมและหัตถกรรม ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่กิจกรรมการ
ก่อสร้าง การพาณิชย์กรรม การธนาคารและการเงิน การขนส่งและคลังสินค้า ตลอดจน
กิจกรรมการบริการ ทั้งหมดนี้มีค่า L.Q. มากกว่า 1 จัดว่าเป็น Basic industry

ของจังหวัด โดยเฉพาะกิจการธนาคารและการเงิน การพาณิชย์กรรมและการบริการมีค่า L.Q. สูงถึง 2.22, 1.2 และ 1.16 ตามลำดับ

3. Basic industry ในข้อ 2 มีรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมย่อยที่สำคัญ และมีค่า L.Q. สูงดังนี้คือ

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

กิจการคานอุตสาหกรรมและหัตถกรรมที่มีค่า L.Q. สูงมากได้แก่ กิจการขอมยานพาหนะ (5.71) การทำและซ่อมเครื่องจักร (3.33) หัตถกรรมการทำถ้วยชาม (2.33) หัตถกรรมกระดาษและอุตสาหกรรมการพิมพ์ (1.67) หัตถกรรมยางและผลิตภัณฑ์จากยาง (1.33)

พาณิชย์กรรม

กิจการคานพาณิชย์กรรมที่มีค่า L.Q. สูงได้แก่การค้าเบ็ดเตล็ด (3.33) การค้าเครื่องเรือนและเครื่องตกแต่ง (2.0) การค้าขายออย (1.0) และการค้าส่ง (1.0)

การธนาคาร สถาบันการเงินและการประกันภัย

กิจการคานนี้เมื่อพิจารณาค่า L.Q. แล้วเห็นว่าธนาคารและสถาบันการเงินมีค่า L.Q. เท่ากับ 1.42 ส่วนการประกันภัยและธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์มีค่า L.Q. เท่ากับ 1.5

กิจการขนส่ง ค้างสินค้าและการคมนาคม

การขนส่งทางรถไฟมีค่า L.Q. สูงถึง 1.33 ทั้งนี้ เพราะหากใหญ่เป็นชุมทางรถไฟของภาคใต้ซึ่งสินค้าจากภาคต่าง ๆ จะส่งมาทางรถไฟเป็นส่วนมาก เพราะสะดวกและปลอดภัยกว่าทางรถยนต์ ส่วนการขนส่งทางทะเลเป็นการขนส่งสินค้าที่ไปและมาจากต่างประเทศมากกว่า และเนื่องจากหากใหญ่เป็นชุมทางการขนส่งที่สำคัญทั้งทางบกและทางอากาศ และสงขลาก็เป็นเมืองท่าที่สำคัญ จึงมีผลให้กิจการคานค้างสินค้านี้มีค่า L.Q. สูงถึง 3

กิจการบริการ

กิจการค้าบริการที่มีค่า $L.Q.$ สูงได้แก่บริการบันเทิงและสันนาการ และบริการค้าโรงแรม เพราะว่าจังหวัดสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาค และเป็นศูนย์กลางการติดต่อการค้าและธุรกิจต่าง ๆ จึงมีบริการต่าง ๆ มากมายเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจ

จากการพิจารณากิจกรมทางเศรษฐกิจโดยอาศัยค่า Location quotient พิจารณาร่วมกับค่า G.P.P. ของจังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้คือ

1. การผลิตที่ทำรายได้หลักให้จังหวัด และเป็นการผลิตที่จังหวัดสงขลา มีความชำนาญมากกว่าภาคโดยเฉลี่ยคือ กิจกรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาคเกษตรกรรม โดยมีมูลค่า

ในปี 2519 ถึงร้อยละ 62.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยมีรายได้ส่วนใหญ่ มาจากการค้าปลีก การบริการ อุตสาหกรรม และการก่อสร้าง ซึ่งมีค่า $L.Q.$ เท่ากับ 1.2, 1.16, 1.0 และ 1.13 ตามลำดับ

2. เกษตรกรรมเมื่อคิดโดยส่วนรวมแล้วทำรายได้ให้จังหวัดรองจากการผลิตอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาคเกษตรกรรมรวมกัน โดยในปี 2519 จังหวัดสงขลา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดจากการเกษตรกรรมเท่ากับร้อยละ 37.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด และระดับความชำนาญของจังหวัดโดยเฉลี่ยเมื่อเทียบกับภาคใต้แล้วมีค่าเท่ากับ 0.94 แต่หากพิจารณาแยกโดยรายละเอียดแล้ว การกลั่นกรองจะเป็นรายได้ให้จังหวัดถึงร้อยละ 25.0 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดซึ่งมากที่สุด แต่เนื่องจากการผลิตทางเกษตรกรรมในค้ำอื่นนอกจากยางพารามีมูลค่าน้อย จึงทำให้รายได้ทางภาคเกษตรกรรมน้อยกว่าภาคอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตร หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า การกลั่นกรองเป็นรายได้หลักของการผลิตในภาคเกษตรของจังหวัด

และจากการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา กับภาคใต้ใน พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2524 พบว่า ในปี พ.ศ. 2519 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา คิดเป็น 28.9% ของภาคใต้ โดยเกษตรกรรมมีมูลค่าร้อยละ 37.4 ของมูลค่าการเกษตรภาคใต้ และภาคอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเกษตรกรรมมีมูลค่าร้อยละ 62.6 ของมูลค่าในสาขาอื่นของภาค โดยใน

ภาคเกษตรกรรมนั้นการกสิกรรมมีมูลค่าในส่วนแบ่งของภาคร้อยละ 25 และในภาคนอกการเกษตรนั้นกิจการค้าส่งและปลีกมีส่วนแบ่งในมูลค่าของภาคร้อยละ 35.6 การธนาคารร้อยละ 59.6 การคมนาคมขนส่งร้อยละ 32.6 และการบริการร้อยละ 38.3

ในปี 2524 อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเท่ากับของภาค คือร้อยละ 6.8 ต่อปี โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดคิดเป็นส่วนแบ่งของภาคร้อยละ 27.3 กิจกรรมที่มีมูลค่าในส่วนแบ่งของภาคมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนนคือ การไฟฟ้าและประปา คิดเป็นส่วนแบ่งของภาคร้อยละ 54.6 การอุตสาหกรรมคิดเป็นส่วนแบ่งของภาคเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.7 เป็น 27.6 และเมื่อดูอัตราการเพิ่มขึ้นของจังหวัดและภาคแล้วพบว่า กิจการไฟฟ้าและประปา อุตสาหกรรมและสถาบันเป็นกิจกรรมที่มีอัตราเพิ่มสูงคือร้อยละ 21.8, 12.2 และ 11.1 ต่อปีตามลำดับ

สรุปได้ว่า กิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาที่ทำรายได้ให้กับจังหวัด คือ การกสิกรรม การค้า บริการ อุตสาหกรรม และการก่อสร้าง และในอนาคตสาขาอุตสาหกรรมจะขยายตัวมากขึ้นและเป็นส่วนแบ่งในมูลค่าผลิตภัณฑ์ของภาคมากขึ้น โดยมี การขยายตัวเพิ่มขึ้นในสาขาการไฟฟ้า ประปา และสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นกิจการสาธารณูปโภคและการเงินที่สนับสนุนต่อการขยายตัว การก่อสร้าง และการลงทุนในการอุตสาหกรรม ซึ่งการขยายตัวและการลงทุนในสาขาคังกล่าวย่อมมีผลต่อการจ้างงานในพื้นที่นี้เป็นอย่างมาก

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม และรายได้ต่อบุคคลต่อปี
ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ พ.ศ. 2516

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (ล้านบาท)	รายได้ต่อบุคคลต่อปี (บาท)	รายได้ต่อบุคคลเป็นลำดับที่
1. จังหวัดกระบี่	832.3	4,984	4
2. จังหวัดชุมพร	861.6	3,099	10
3. จังหวัดตรัง	1,786.2	4,854	5
4. จังหวัดนครศรีธรรมราช	2,453.4	2,177	14
5. จังหวัดนราธิวาส	987.2	2,661	11
6. จังหวัดปัตตานี	878.6	2,264	12
7. จังหวัดพังงา	852.6	5,880	3
8. จังหวัดพัทลุง	756.0	2,210	13
9. จังหวัดภูเก็ต	2,689.1	23,791	1
10. จังหวัดยะลา	988.5	4,534	6
11. จังหวัดระนอง	756.5	11,638	2
12. จังหวัดสงขลา	2,946.6	4,168	8
13. จังหวัดสตูล	543.9	4,351	6
14. จังหวัดสุราษฎร์ธานี	1,696.5	3,320	9
รวมทั้งภาคใต้	19,027.0	3,860	

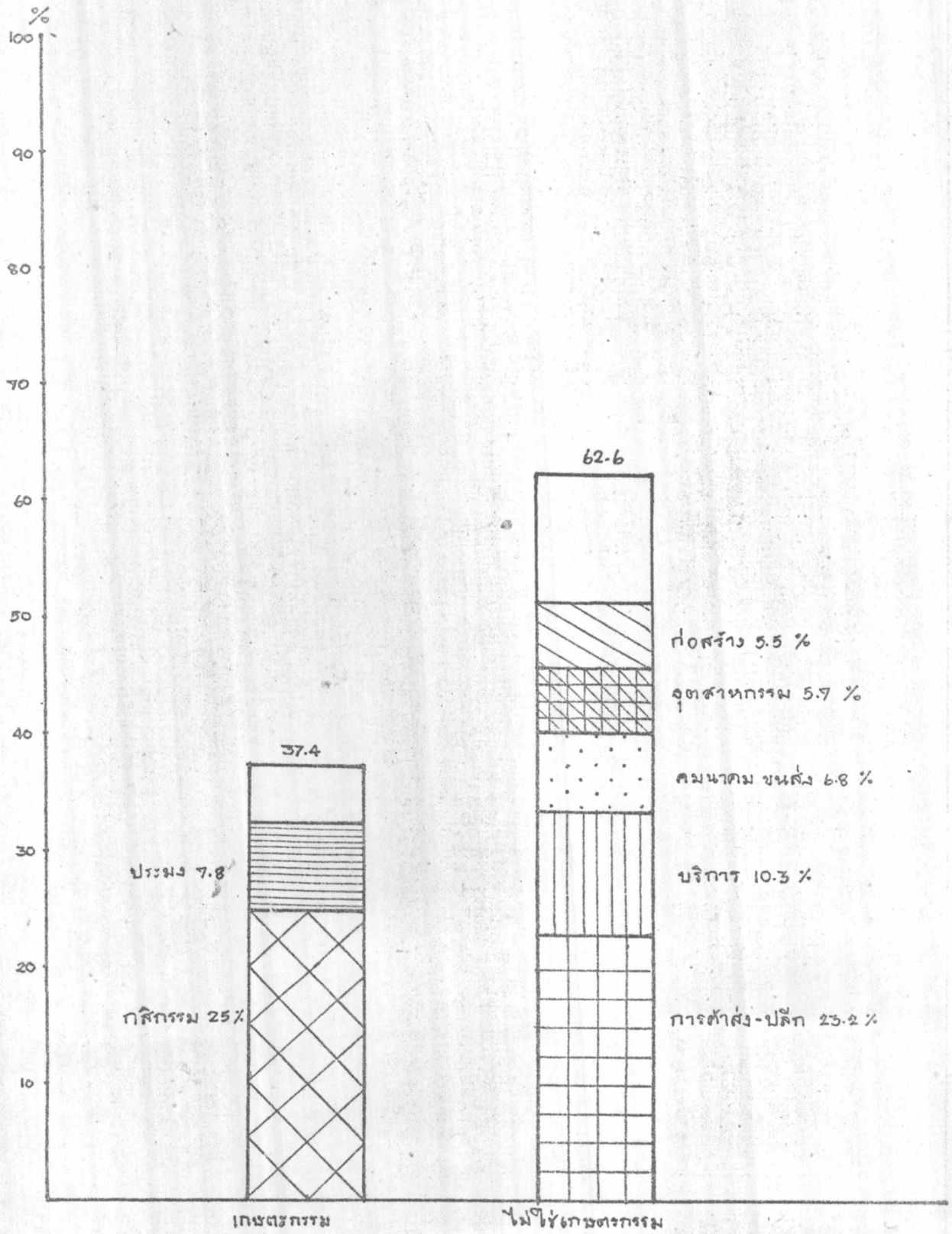
หมายเหตุ - ประชากรภาคใต้ ปี 2516 มี 4,928,875 คน

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา (G.P.P.) กับมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคใต้ (G.R.P.) พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2524
(ล้านบาท)

สาขาการผลิต	G.R.P. 2519		G.P.P. 2519			G.R.P. 2524		G.P.P. 2524			อัตราเพิ่ม เฉลี่ยของ ภาค	อัตราเพิ่ม เฉลี่ยของ จังหวัด
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	Regional Share %	มูลค่า	%	มูลค่า	%	Regional Share %		
เกษตรกรรม	8,815	40.3	2,365.1	37.4	26.8	11,619	38.2	3,286.75	39.6	28.3	5.7	6.4
กลั่นกรอง	5,570	25.4	1,579.1	25.0	28.4	7,387	24.3	2,100.83	25.3	28.4	5.8	6.0
ปศุสัตว์	526	2.4	148.5	2.3	28.3	585	2.0	91.84	1.1	15.7	2.2	2.1
ประมง	1,661	7.6	490.3	7.8	29.5	2,121	6.9	778.11	9.4	36.7	5.0	7.1
ป่าไม้	1,058	4.8	147.2	2.3	13.9	1,526	5.0	311.69	3.8	20.4	7.6	10.8
อื่น ๆ นอกจากเกษตรกรรม	13,076	59.7	3,958.8	62.6	30.3	18,765	61.8	5,012.09	60.4	26.7	7.5	7.1
เหมืองแร่และขอยหิน	988	4.5	181.9	2.9	18.4	1,253	4.1	216.66	2.6	17.3	4.9	2.4
อุตสาหกรรม	2,171	10.0	363.2	5.7	16.7	3,628	11.9	1,002.63	12.09	27.6	10.8	12.2
การก่อสร้าง	873	3.9	283.8	5.5	32.5	1,123	3.7	369.31	4.45	32.9	5.2	5.3
การไฟฟ้าและประปา	266	1.2	25.2	0.4	9.5	635	2.1	346.62	4.2	54.6	19.0	21.8
การคมนาคมและขนส่ง	1,329	6.1	432.6	6.8	32.6	1,685	5.5	494.84	5.9	29.4	4.9	4.4
การค้าส่งและค้าปลีก	4,246	19.4	1,468.6	23.2	35.6	6,116	20.1	1,228.33	14.8	20.1	7.6	5.3
การธนาคาร ประกันภัยและ- อุตสาหกรรมทรัพย์	349	1.6	207.9	3.3	59.6	544	1.8	289.18	3.5	53.2	9.3	11.1
ที่อยู่อาศัย	281	1.3	66.2	1.1	23.6	312	1.0	83.15	1.0	26.7	2.1	1.7
การบริหารป้องกันประเทศ	733	3.3	280.7	4.4	38.3	1,039	3.4	373.75	4.5	35.6	7.2	7.8
การบริการ	1,840	8.4	648.7	10.3	35.3	2,430	8.0	625.34	7.5	25.7	5.7	2.5
ผลรวมผลิตภัณฑ์ทั้งหมด	21,891	100	6,323.9	100	28.9	30,384	100	8,292.85	100	27.3	6.8	6.8

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเปรียบเทียบค่าประมาณผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๔

แรงงานและการมีงานทำ

จากสำมะโนประชากรและเคหะของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2513 พบว่า ประชากรหมวดอายุ 11 ปีขึ้นไป ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจมีทั้งสิ้น 288,980 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 66.6 ของประชากรหมวดอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป โดยในจำนวนนี้เป็นชาย 156,592 คนหรือร้อยละ 54.18 และเป็นหญิง 132,388 คนหรือร้อยละ 45.82 โดยผู้ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจเหล่านี้ส่วนหนึ่งรอดูการ เกษตรแสดงว่าแรงงานส่วนหนึ่งมิได้มีงานทำตลอดปี โดยมีช่วงหนึ่งที่ว่างงาน

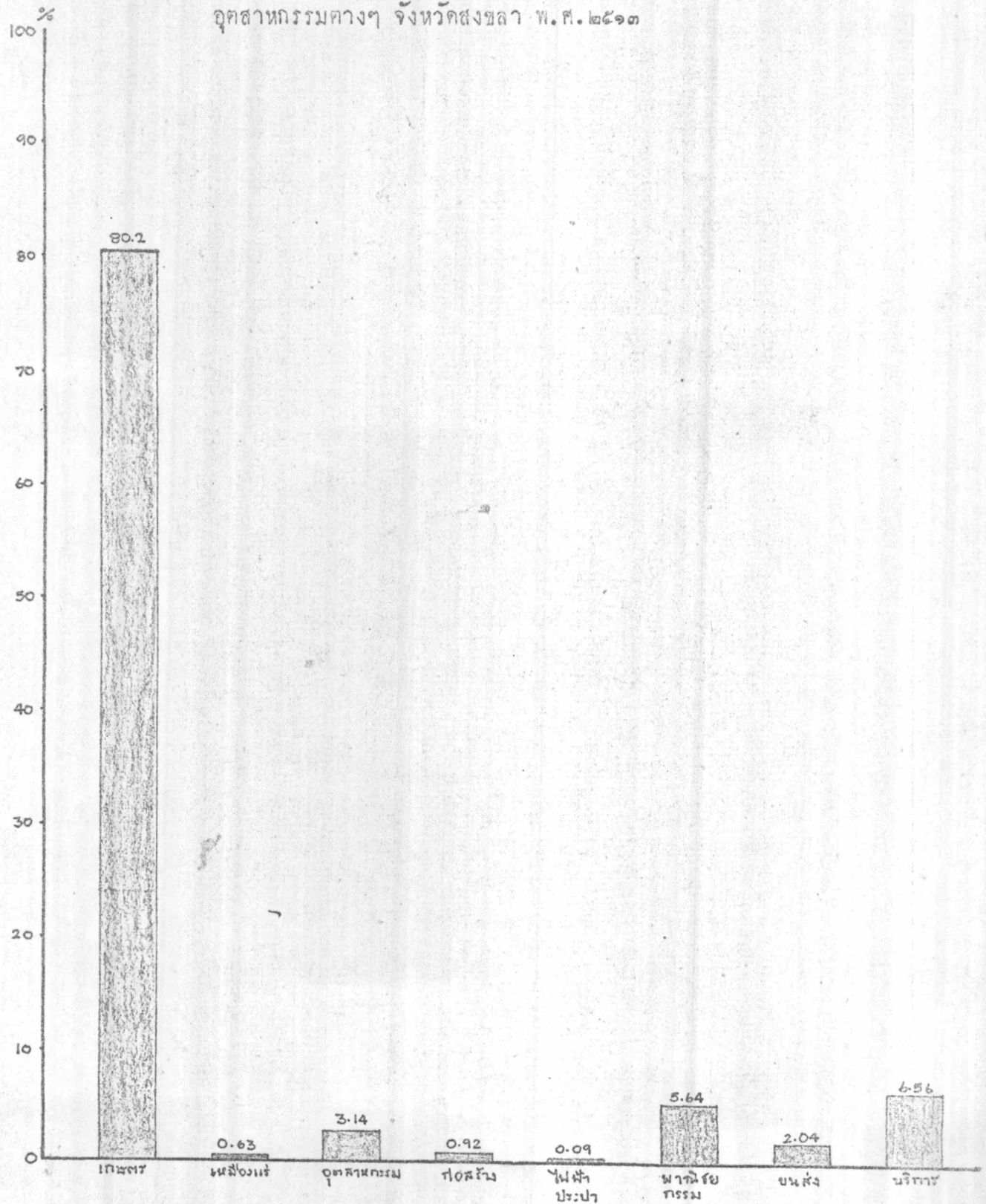
แรงงานส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลากระจายกันอยู่ในสาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ การค้าสัตว์และการประมงถึง 231,762 คน หรือร้อยละ 80.2 ของประชากรที่มีงานทำทั้งหมด รองลงมาเป็นแรงงานในสาขาบริการ 18,960 คน หรือร้อยละ 6.56 คำนพาณิชยกรรม 16,303 คนหรือร้อยละ 5.64 และค่านอุตสาหกรรมหัตถกรรม 9,066 คนหรือร้อยละ 3.14 (ดูตารางที่ 22) โดยแรงงานอุตสาหกรรมได้ค่าแรงสูงสุดวันละ 45 บาท และต่ำสุดวันละ 18 บาท (ข้อมูลปี พ.ศ.2518)

จากการสอบถามข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา ปรากฏว่าปัญหาค่านแรงงานของจังหวัดสงขลา นั่นคือ การว่างงานกับการทำงานไม่เต็มที่ โดยแรงงานส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยงานในสาขาเกษตรกรรม ได้แก่การทำนา การทำสวนยาง และการประมง ซึ่งประสบปัญหาคือ การทำสวนยางนั้นไม่ได้ทำตลอดปี และผลผลิตที่ได้จากยางพันธุ์พื้นเมืองนั้นค่อนข้างต่ำ ทำให้รายได้ไม่พอเพียง ส่วนการประมงนั้นมีปัญหาว่าปลาบริเวณชายฝั่งลดน้อยลง ต้องใช้เรือขนาดใหญ่ออกไปหาปลาในทะเลลึกแต่ขาดเงินทุน ส่วนการทำนานั้นพื้นที่ถือครองมีขนาดเล็กทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค และมีผลต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ดังนั้นโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ที่จะสร้างในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ จึงมีแนวโน้มว่าจะเป็นแหล่งรองรับแรงงานได้

จากตารางที่ 22 จะเห็นว่าประชากรหมวดอายุ 11 ปีขึ้นไป ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจนั้นเป็นแรงงานในช่วงอายุ 15 - 19 ปีมากที่สุดคือ ร้อยละ 14.2 ในช่วง

หมวดอุตสาหกรรม	รวม			หมวดอายุ									หมวดอายุ									หมวดอายุ									หมวดอายุ														
	รวม %	ชาย %	หญิง %	11-13			14			15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 ขึ้นไป			ไม่ทราบ		
				รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %	รวม %	ชาย %	หญิง %						
ยอดรวม	288,980	156,542	132,388	12,919	5,622	7,297	6,501	2,907	3,594	41,046	20,150	29,896	35,443	19,219	16,224	32,960	18,524	14,436	33,572	19,010	14,562	30,401	17,038	13,363	26,090	14,656	11,434	19,716	11,080	8,636	16,276	8,936	7,340	13,052	7,296	5,756	10,201	5,634	4,567	10,186	6,035	4,151	257	125	132
1 เกษตรกรรม ป่าไม้ สัตว์ ประมง	231,762	119,401	112,361	12,300	5,381	6,919	5,957	2,685	3,272	35,357	17,178	18,179	26,160	13,072	13,088	24,634	12,743	11,661	25,611	13,553	12,058	23,349	12,312	11,037	20,349	10,828	9,571	15,633	8,400	7,233	13,237	6,869	6,368	11,017	5,911	5,106	8,968	4,873	4,045	9,021	5,317	3,704	119	49	70
2 การขุดแร่โลหะ อโลหะ	1816	1,618	198	20	8	12	11	6	5	201	176	25	303	282	21	304	282	22	234	216	18	221	196	25	170	155	15	98	81	19	93	82	11	78	66	12	46	37	9	36	30	6	1	1	-
3 อุตสาหกรรมและเหมืองแร่	9,066	5,772	3,294	181	73	108	180	90	90	1,716	1,032	684	1,511	990	611	1,277	842	435	1,239	779	460	915	612	303	624	406	218	426	309	117	319	225	94	228	171	57	166	119	47	180	118	62	14	6	8
อุตสาหกรรมผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	2,138	1,448	690	61	26	35	56	31	25	340	237	103	246	211	85	251	185	66	252	177	75	239	163	76	181	119	62	145	96	49	107	67	40	85	60	25	69	47	22	53	29	24	3	-	3
อุตสาหกรรมผลิตเครื่องหนัง กาย ห้างสรรพสินค้า	2,238	588	1,650	35	2	33	29	3	26	466	109	357	485	108	377	362	107	255	359	94	265	214	64	150	104	20	84	66	29	37	49	21	38	20	8	12	19	12	7	26	9	17	4	2	2
อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	695	578	117	9	-	9	5	4	1	78	53	25	85	72	13	103	94	9	101	88	13	76	71	5	76	67	9	46	43	3	32	27	5	21	18	3	24	13	11	39	28	11	-	-	-
อุตสาหกรรมกระดาษ ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ การพิมพ์	149	122	27	1	1	1	1	1	1	20	13	7	27	20	7	21	17	4	26	23	3	23	19	4	10	10	-	6	5	1	4	4	-	5	5	-	1	1	-	3	2	1	1	1	1
อุตสาหกรรมยาง ผลิตภัณฑ์จากยาง	1,036	626	410	21	9	12	22	4	18	215	114	111	186	114	92	134	71	63	144	87	57	100	71	29	74	53	21	57	47	10	30	23	7	24	17	7	10	7	3	9	9	-	-	-	
อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ นอกจากรถยนต์ ชิ้นและปิโตรเลียม	832	537	295	30	14	16	29	14	15	160	97	63	117	72	45	93	71	22	92	52	40	82	57	25	82	46	36	45	33	12	33	25	8	23	18	5	18	17	1	28	21	7	-	-	-
อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์จากโลหะ	1,826	1,765	61	18	17	1	34	32	2	409	397	12	386	380	6	240	278	12	255	250	5	166	158	8	91	87	4	50	48	2	49	46	3	40	39	1	16	14	2	16	16	-	4	3	1
อุตสาหกรรมและเหมืองแร่ที่ไม่ได้ระบุไว้	152	108	44	6	4	2	4	1	3	18	12	6	19	13	6	23	19	4	10	8	2	15	9	6	6	4	2	11	8	3	15	12	3	10	6	4	9	8	1	6	4	2	-	-	-
4 การก่อสร้าง ขน และเรือขนส่ง	2,447	2,457	190	15	10	5	18	10	8	371	329	42	321	244	27	412	388	24	447	421	26	344	321	23	250	235	15	166	158	8	123	117	6	76	73	3	53	52	1	38	37	1	13	12	1
5 การไฟฟ้า ประปา และบริการสุขภาพ	263	231	32	1	1	-	-	-	-	19	18	1	50	43	7	68	48	20	47	46	1	28	27	1	21	19	2	11	11	-	8	8	5	5	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
6 พาณิชยกรรม	16,303	6,555	9,748	219	72	147	166	53	113	1,532	552	980	1,751	706	1,045	1,839	787	1,052	2,055	868	1,187	2,152	784	1,368	1,806	685	1,121	1,477	548	929	1,205	529	676	866	409	457	605	262	343	609	293	316	21	7	14
- การค้าขายส่ง	376	267	109	3	2	1	3	2	1	30	18	12	48	34	14	53	32	21	48	31	17	50	41	9	36	21	15	32	21	11	23	21	2	24	21	3	13	10	3	13	13	-	-	-	
- การค้าขายย่อย	15,437	5,966	9,521	216	70	146	163	51	112	1,492	530	962	1,624	632	992	1,689	690	999	1,912	761	1,151	2,083	705	1,348	1,720	627	1,102	1,446	502	914	1,158	486	672	830	377	453	589	249	340	595	279	316	21	7	14
- ธนาคาร และสถาบันการเงินอื่น ๆ	440	322	118	-	-	-	-	-	-	10	4	6	79	40	39	47	65	32	95	76	19	49	38	11	41	37	4	29	25	4	24	22	2	12	11	1	3	3	1	1	-	-	-		
7 การขนส่ง ค้าปลีก และกรรมการ	5,906	5,710	196	6	5	1	10	7	3	383	355	28	838	791	47	1,027	981	46	1,112	1,080	32	407	891	16	677	668	9	420	418	2	281	276	5	140	139	1	67	66	1	16	16	-	22	17	5
8 บริการ	18,960	13,175	5,785	119	40	79	109	32	77	1,381	576	805	4,189	2,886	1,303	3,088	1,978	1,110	2,513	1,802	711	2,223	1,683	540	1,942	1,496	446	1,354	1,051	303	913	751	162	574	470	104	253	192	61	239	187	52	63	31	32
9 อุตสาหกรรมที่ไม่ระบุชื่อ, ไม่ทราบ	2,257	1,673	584	58	32	26	50	24	26	446	294	152	230	155	75	311	245	66	314	245	69	262	212	50	201	164	37	131	104	27	97	79	18	68	52	16	41	31	10	45	35	10	3	1	2

สัดส่วนของประชากรหมวดอายุ ๑๑ ปีขึ้นไปที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจในหมวด
อุตสาหกรรมต่างๆ จังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๕๑๓

อายุ 20 - 24 ปี ร้อยละ 12.26 ช่วงอายุ 30 - 34 ปี ร้อยละ 11.62 ช่วงอายุ 25 - 29 มีร้อยละ 11.40 และช่วงอายุ 40 - 44 ปี ร้อยละ 9.03 ตามลำดับ ประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจนี้จะค่อย ๆ ลดลงในช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป และพบว่ายังมีผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจอยู่ถึงร้อยละ 3.52 และผู้ที่อายุ 11 - 13 ปี ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจมีถึงร้อยละ 4.47 แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานเกษรซึ่งทำงานตั้งแต่เด็กและทำไปจนกว่าจะทำไม่ไหว แม้วาอายุจะเกินกว่า 60 ปีแล้วก็ตาม

เกษตรกรรม

แรงงานในการเกษตรกรรมได้แก่ การปลูกข้าว ยางพารา มะพร้าว ตาล ทุเรียน และการประมงเป็นส่วนใหญ่ซึ่งส่วนมากมีสถานภาพการทำงาน โดยทำธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่มีการจ้าง ร้อยละ 56.69 ซึ่งมีรายละเอียดในด้านต่าง ๆ คือ

ข้าว

จากข้อมูลการสำรวจของกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2519 พบว่า จังหวัดสงขลามีเนื้อที่นาทั้งสิ้น 783,976 ไร่ โดยพื้นที่นาแปลงใหญ่อยู่ในท้องที่อำเภอกระโนน อำเภอสทิงพระ และอำเภอรัตนภูมิ นอกนั้นเป็นพื้นที่นาแปลงเล็กทำเพื่อบริโภคในครอบครัว ซึ่งไม่ค่อยพอเพียง แรงงานในการทำนาก็จะไปรับจ้างกรีดยางสดับกับการทำนา และบางคนก็มีส่วนยางเป็นของตนเอง และบางคนก็ใช้เวลาว่างจากการทำนามาทำน้ำตาลจากต้นตาลโตนค ปัญหาสำคัญของแรงงานส่วนนี้คืออกสิกรรมมีพื้นที่ถือครองขนาดเล็ก ทำให้ผลผลิตต่ำไม่พอต่อการบริโภค และมีเวลาว่างจากการทำนา ซึ่งขาดรายได้ จึงจำเป็นต้องหารายได้อื่นมาช่วยยังชีพ

ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชหลักที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด และส่วนยางก็เป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญทั้งที่เป็นเจ้าของและรับจ้างกรีดยาง และยังมีโรงงานผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับยางพาราอยู่ในจังหวัดอีกหลายแห่ง ซึ่งช่วยลดปัญหาการว่างงานได้บ้าง แต่

ก็เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีจำนวนแรงงานไม่มากนัก

ศาลโตนค

ส่วนใหญ่ปลูกกันในอำเภอระโนดและอำเภอสทิงพระ และมักไม่มีพื้นที่ปลูกเป็นสัดส่วน มักปลูกตามคันนา หรือที่คืนที่ไม่ใช่เพาะปลูกอย่างอื่น โดยผู้ปลูกส่วนมากจะทำนาและปลูกศาลโตนคเพื่อช่วยรายได้ในครอบครัว

การประมง

ชาวประมงในจังหวัดสงขลามีทั้งที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสงขลาและอพยพมาจากจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่ปัจจุบันการประมงน้ำเค็มมีปัญหาเพราะเรือประมงมีมาก และมีอุปกรณ์การจับปลาที่ทันสมัย ปลาเล็กปลาน้อยจึงคิดความเสียหายมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปลาเบ็ด ซึ่งเอามาทำปลาป่นและอาหารสัตว์ และปลาชายฝั่งน้อยลง ในขณะที่เดียวกันชาวประมงส่วนใหญ่ก็ขาดเงินทุนที่จะหาเรือขนาดใหญ่ไปจับปลาไกลฝั่งทะเล แต่ปัจจุบันได้มีการค้นคว้าส่งเสริมการประมงน้ำจืดในทะเลสาบสงขลาตอนใน เพื่อช่วยให้ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการประมงได้แก่โรงงานปลาป่น โรงงานห้องเย็น โรงงานคอกและขอมเรือ และโรงงานทำน้ำแข็งซึ่งใช้มากในเรือประมง

ดังนั้น แม้ว่าประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของจังหวัดจะอยู่ในสาขาเกษตรกรรม แต่ก็มีปัญหาก็คือ การทำงานไม่เต็มที่ การว่างงาน และรายได้ไม่พอเพียง หากหารายได้เพิ่มเติมก็ยังคงหมุนเวียนอยู่ในสาขาเกษตรกรรม ซึ่งล้วนแต่ประสบปัญหาผลผลิตน้อย หากไม่มีการพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้และผลผลิตการเกษตรในชนบท ย่อมจะมีผลทำให้แรงงานเหล่านี้ย้ายเข้ามาหางานทำในเขตเมืองในที่สุด

การขุดแร่ใยหินและอะสโบท

เนื่องจากจังหวัดสงขลามีแร่ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอยู่หลายอย่างเช่น คีบูก วูลแฟรม แบไรต์ แมงกานีส และทรายแก้ว จึงมีเหมืองแร่ประเภทต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในเขต

อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอรัษฎัมภ์ และอำเภอสะเตกา โดยในอำเภอเมืองมีแหล่งทรายแถมยาวถึง 10 กิโลเมตร จากแนวตำบลเขารูปช้างไปถึงตำบลนาทับในอำเภอจะนะ ส่วนอำเภอหาดใหญ่มีการทำเหมืองแร่ที่บุกในเขตตำบลลุง ตำบลน่าน้อย และตำบลทุ่งขมิ้น อำเภอรัษฎัมภ์มีการทำเหมืองแร่ไรท์ที่ตำบลท่าชะมวง และอำเภอเทพามีเหมืองแร่ที่บุก อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี และอำเภอสะเตกามีเหมืองที่บุกและขุดแฟรม ปัญหาจากการทำเหมืองแร่ของจังหวัดคือพื้นที่ที่ทำเหมืองแล้วจะถูกทอดทิ้งโดยไม่เกิดผลทางเศรษฐกิจ จึงควรปรับปรุงให้ใช้ประโยชน์และมีผลต่อสภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม ประชากรที่ทำงานขุดแร่โลหะและอโลหะมีจำนวนน้อยเพียงร้อยละ 0.63 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจทั้งหมด และเป็นแรงงานชายถึงร้อยละ 89.1 โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 - 24 ปี จนถึงช่วงอายุ 35 - 39 ปี และส่วนใหญ่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างเอกชนร้อยละ 95.59 (ดูตารางที่ 23)

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ประชากรที่ทำงานในสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรมมีร้อยละ 3.14 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาย ร้อยละ 63.67 และเป็นหญิงเพียงร้อยละ 36.33 อุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของจังหวัดมีหลายประเภทได้แก่

1. โรงงานปลาป่น
2. โรงงานทองเย็น
3. โรงงานที่สกัดน้ำมันพืช
4. โรงงานผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับยางพารา
5. โรงงานทำอาหารจากแป้ง
6. โรงสีข้าว
7. โรงงานทำแป้งมันสำปะหลัง
8. โรงงานชา กาแฟ

9. โรงงานผลิตภัณฑจากไม้ แปรรูปไม้
10. โรงงานทำน้ำแข็ง
11. โรงงานท่อและขอมเรือ

และจากการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน ได้เสนอว่าสามารถจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรที่อาศัยวัตถุดิบจากในจังหวัด ได้อีกคือ

1. การผลิตน้ำมันจากพืชน้ำมันชนิดอื่น ๆ
2. การแปรรูปสัตว์น้ำและอาหารกระป๋อง
3. อุตสาหกรรมแก้ว
4. อุตสาหกรรมผักและผลไม้กระป๋อง ไต้แกเงาะ และผักต่าง ๆ

แรงงานชายที่ทำงานในอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่ทำงานในหัตถกรรมโลหะ ได้แก่การซ่อมแซมรถยนต์ รองลงมาคือการทำงานในโรงงานยางพารา โรงเลื่อยและโรงงานผลิตอาหาร ส่วนแรงงานหญิงส่วนใหญ่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และโรงงานผลิตภัณฑจากยางพารา ผู้ทำงานส่วนใหญ่มีสถานภาพการทำงานโดยเป็นลูกจ้างเอกชน ถึงร้อยละ 56.55 และประกอบธุรกิจส่วนตัวถึงร้อยละ 26.95 (ดูตารางที่ 23) และจากข้อมูลทำเนียบโรงงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมพบว่าสถานประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีขนาดคนงานตั้งแต่ 1 - 10 คน และ 11 - 20 คนตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นกิจการซ่อมเครื่องยนต์ เครื่องจักร โรงงานผลิตอาหาร โรงงานผลิตภัณฑจากโลหะ และโรงงานแปรรูปไม้ โรงงานที่มีขนาดการจ้างงานตั้งแต่ 21 - 50 คน ส่วนมากเป็นโรงงานน้ำแข็ง โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานแปรรูปไม้ โรงงานที่มีขนาดการจ้างงานตั้งแต่ 50 - 100 คน ส่วนมากเป็นโรงงานรีดยาง ผสมยางแผ่น โรงงานไฟฟ้า โรงงานทำอิฐ และโรงงานที่มีขนาดการจ้างงานเกินกว่า 100 คน ได้แก่โรงงานน้ำแข็ง โรงงานรีดยาง ผสมยางแผ่น โรงงานทำภาชนะจากไม้ และโรงงานของเย็น (ดูตารางที่ 22) และจากข้อมูลทำเนียบโรงงานนี้ได้นำมาจัดระเบียบเพื่อแสดงถึงการกระจายตัวของสถานประกอบการอุตสาหกรรมและแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 25 แผนที่ 22) คือสถานประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลา

เป็นหัตถกรรมโลหะ การผลิตอาหารเครื่องคั่วและยาสูบ และหัตถกรรมไม้ โดยกระจายอยู่ในอำเภอหาคีใหญ่ถึงร้อยละ 64.2 และอำเภอเมืองร้อยละ 20.74 อำเภอสะเคามีสถานประกอบการอุตสาหกรรมอยู่ร้อยละ 7.67 สถานประกอบการอุตสาหกรรมในอำเภอหาคีใหญ่ส่วนมากเป็นหัตถกรรมโลหะได้แก่การซ่อมเครื่องยนต์ รถยนต์ การเชื่อมโลหะ การซ่อมและประกอบยานพาหนะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบริการเนื่องจากหาคีใหญ่เป็นชุมทางการสัญจรที่สำคัญ และจากการสำรวจพบว่ากิจการเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง หัตถกรรมผลิตอาหารเครื่องคั่วและยาสูบ หัตถกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และผลิตภัณฑ์ยางเป็นอุตสาหกรรมที่มีมากเป็นอันดับรองลงมาตามลำดับ และการกระจายตัวของสถานประกอบการเหล่านี้ ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในตำบลหาคีใหญ่ (38.35%) ตำบลคองหงษ์ (16.76%) ตำบลพะตง (3.41%) ตำบลควนดั่ง (2.55%) และตำบลบ้านพรุ (1.99%) โดยโรงงานยางซึ่งมีการจ้างงานค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลคองหงษ์ ตำบลหาคีใหญ่ ตำบลพะตง และตำบลบ้านพรุ สำหรับสถานประกอบการอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองส่วนมากเป็นหัตถกรรมโลหะ และหัตถกรรมอาหาร เช่นเดียวกับอำเภอหาคีใหญ่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในตำบลบ่อยาว (15.62%) และตำบลเขารูปช้าง (3.70%) อำเภอสะเคามีสถานประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับการผลิตอาหารและเครื่องคั่ว โดยส่วนใหญ่อยู่ในตำบลพังงา อำเภอจะนะ มีอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวกับการผลิตยาง ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอบ้านนา อำเภอนาทวีซึ่งพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าและภูเขา มีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้และการแปรรูปไม้มาก ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลนาทวี ส่วนอำเภอรัตนภูมิมีอุตสาหกรรมเหมืองแร่เป็นหลักอยู่ในตำบลท่าชะมวง และตำบลกำแพงเพชร

สำหรับการกระจายตัวของแรงงานอุตสาหกรรมในตำบลต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ คือ (ดูตารางที่ 26 แผนที่ 23) แรงงานอุตสาหกรรมส่วนมากอยู่ในอำเภอหาคีใหญ่ (67.02%) โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานในอุตสาหกรรมยางพาราถึงร้อยละ 45.72 หัตถกรรมโลหะร้อยละ 24.89 และหัตถกรรมผลิตอาหารร้อยละ 22.13 โดยแรงงานส่วนใหญ่กระจายอยู่ในตำบลหาคีใหญ่ ตำบลคองหงษ์ และตำบลควนดั่ง ส่วนอำเภอเมืองสงขลามีแรงงานอุตสาหกรรมอยู่ร้อยละ 20.93 ส่วนใหญ่เป็นแรงงานให้การผลิตอาหาร

เครื่องคัม และยาสูบ ซึ่งส่วนมากได้แก่โรงงานน้ำแข็ง และโรงงานปลาป่น โดยแรงงานส่วนใหญ่กระจายอยู่ในตำบลบอยยาวและตำบลเขารูปช้าง สำหรับอำเภออื่น ๆ มีการกระจายตัวของแรงงานอุตสาหกรรมสอดคล้องกับการกระจายตัวของสถานประกอบการอุตสาหกรรม

การก่อสร้าง ขอมและเรือออนท่าตาย

แรงงานในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง การขอมและเรือออนท่าตาย มีร้อยละ 0.92 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นชายโดยมีถึงร้อยละ 92.82

การไฟฟ้า ประปาและบริการสุขภาพ

แรงงานในกิจการไฟฟ้า ประปาและบริการสุขภาพ มีร้อยละ 0.09 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นแรงงานชายถึงร้อยละ 87.83

การพาณิชย์กรรม

การพาณิชย์กรรมเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัด เนื่องจากสงขลา หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางของการค้าพาณิชย์กรรมและบริการแรงงานในค่านาพาณิชย์กรรมมีร้อยละ 5.64 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นแรงงานหญิงมากกว่าคือร้อยละ 59.79 และเป็นแรงงานชาย ร้อยละ 40.21 โดยสถานประกอบการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าปลีกส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ และธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ด้วยเช่นกัน (กุตารางที่ 27, 28)

การขนส่ง คลังสินค้า และการคมนาคม

แรงงานในกิจการขนส่ง คลังสินค้า และการคมนาคม มีร้อยละ 2.04 โดยส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 96.68 กิจการนี้ส่วนมากอยู่ในตำบลหาดใหญ่ และตำบลบอยยาว ซึ่งเป็นชุมทางเส้นทางคมนาคม โดยหาดใหญ่เป็นชุมทางรถไฟ รถยนต์ และเครื่องบิน ส่วน

สงขลาเป็นท่าเรือส่งออกที่สำคัญของภาคใต้

บริการ

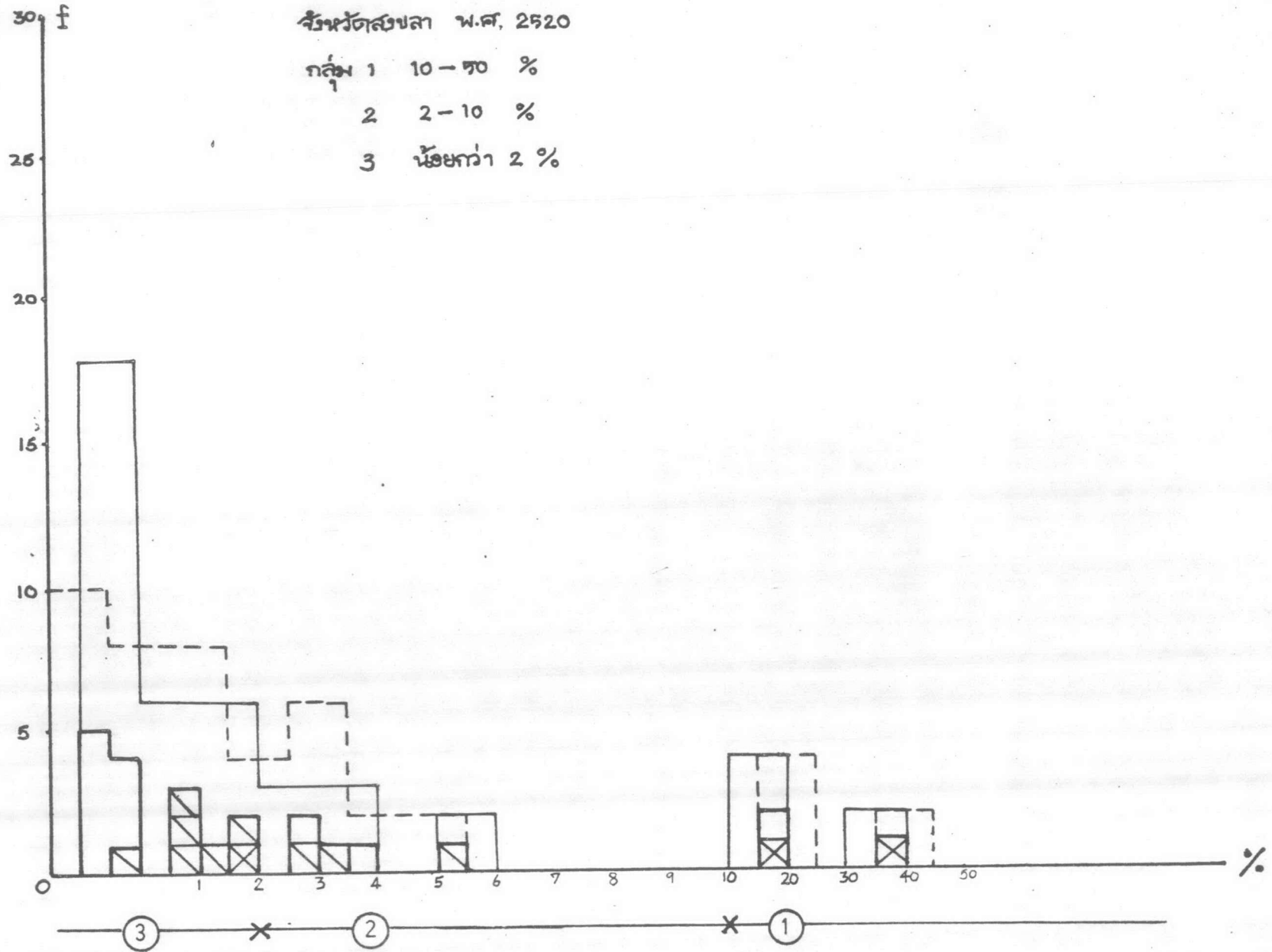
แรงงานในกิจการบริการมีร้อยละ 6.56 ซึ่งกิจการบริการที่สำคัญได้แก่ โรงแรม ภัตตาคาร เนื่องจากจังหวัดสงขลาโดยเฉพาะพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจการเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ นอกจากนี้มีบริการของรัฐได้แก่โรงพยาบาล สถานศึกษาต่าง ๆ (ดูตารางที่ 29)

สรุปได้ว่า ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดสงขลาที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ในปี 2513 มีร้อยละ 46.5 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่กระจายอยู่ในชนบทและทำงานในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 80.2 แรงงานในเขตเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นสาขาบริการ และพาณิชยกรรมมีร้อยละ 6.56, 5.64 ตามลำดับ ปัญหาของแรงงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องรายได้ไม่พอ เนื่องจากพื้นที่ถือครองขนาดเล็กการเพาะปลูกได้ผลน้อย และต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวมาก การหารายได้เพิ่มเติมเป็นการทำ งานอื่นในสาขาการเกษตรด้วยกัน สำหรับแรงงานในคานอุตสาหกรรมมีร้อยละ 3.14 โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานขายร้อยละ 63.67 สถานประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่กระจายอยู่ในเขตพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่เป็นส่วนมาก และส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภท ซ่อมแซมและประกอบเครื่องจักร เครื่องยนต์ โรงงานผลิตภัณฑ์ยาง และการผลิตอาหาร โดยโรงงานบางมีขนาดการจ้างงานค่อนข้างมาก ส่วนอุตสาหกรรมที่อยู่ในอำเภออื่นที่สำคัญได้แก่การทำเหมืองแร่แบไรต์ในอำเภอรัตนภูมิ การแปรรูปไม้ในเขตอำเภอนาทวี ซึ่งเป็นแหล่งงานสำคัญในชนบท กล่าวได้ว่า แหล่งงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อยู่ในเขต สงขลา - หาดใหญ่ และอำเภอใกล้เคียง คือ อ. สะเตาะ อ. รัตภูมิ อ. จะนะ ส่วนอำเภอที่ห่างไกลและล้าหลังมีแหล่งงานอุตสาหกรรมน้อยมากและบางแห่งไม่มีเลย ได้แก่อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งการขาดแหล่งงานนี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการย้ายออกของแรงงานในพื้นที่นี้อย่างยิ่ง

แผนภูมิที่ 8 การจัดกลุ่มสถานประกอบการอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ

จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2520

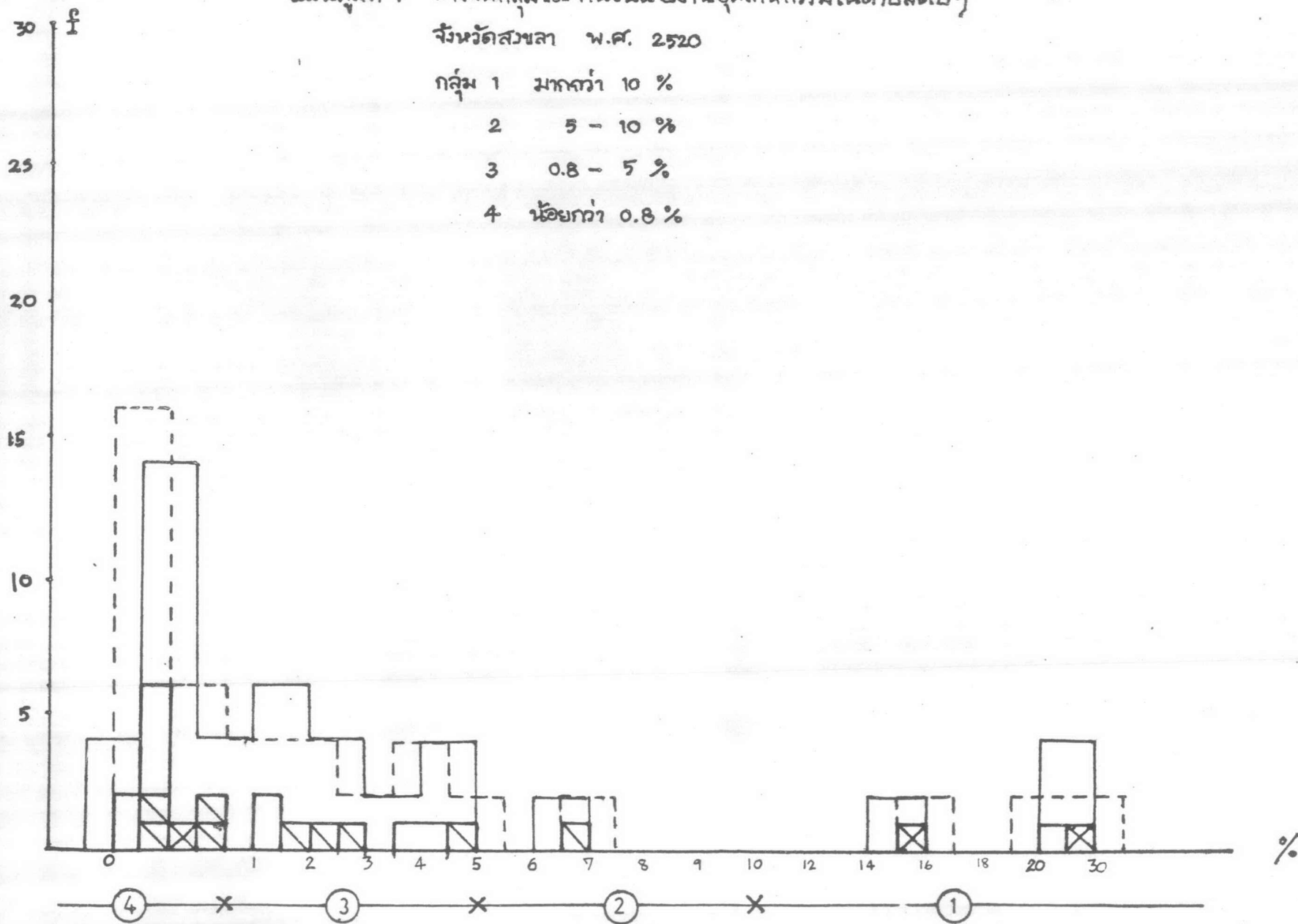
- กลุ่ม 1 10 - ๓๐ %
- 2 2 - 10 %
- 3 น้อยกว่า 2 %

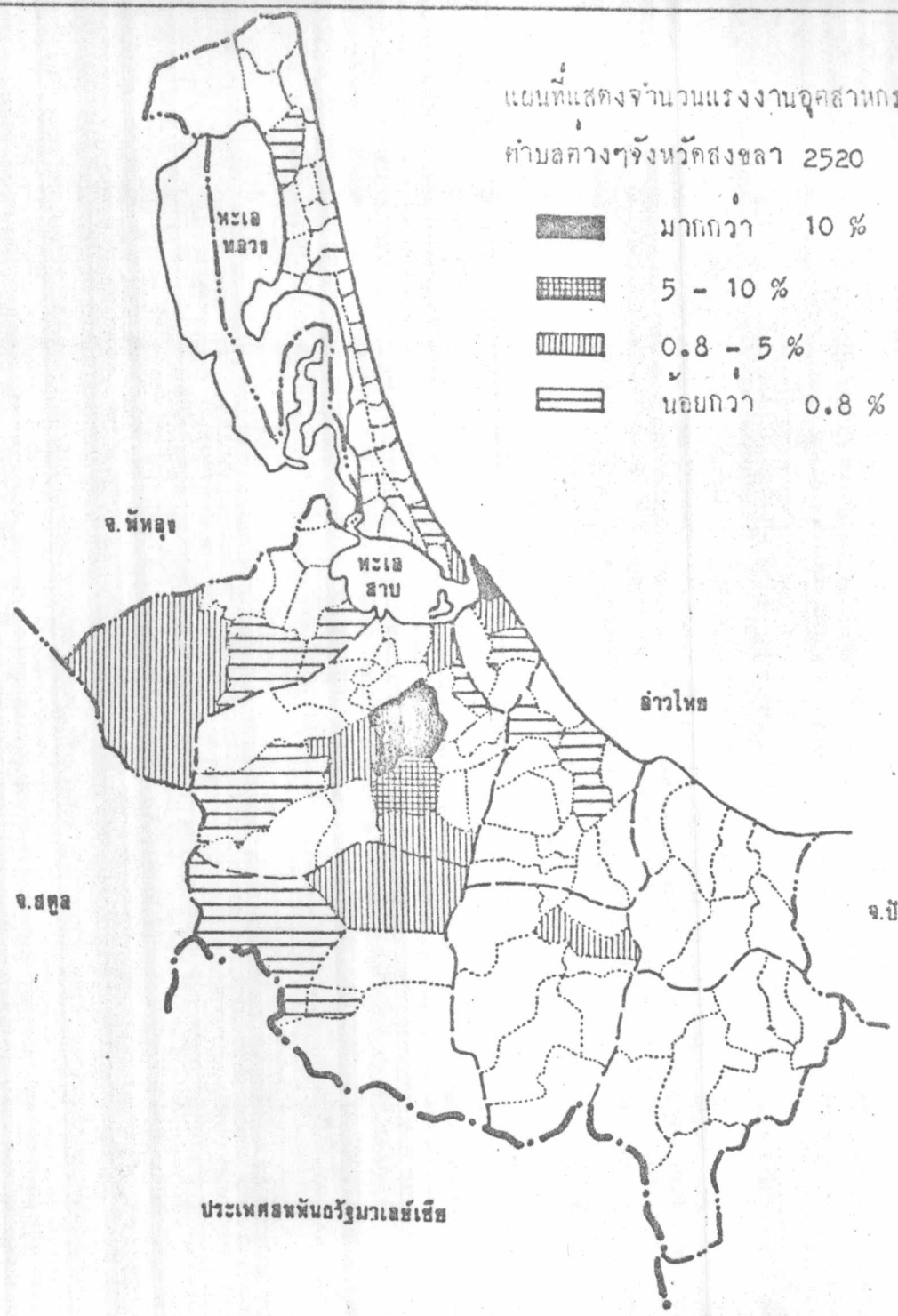
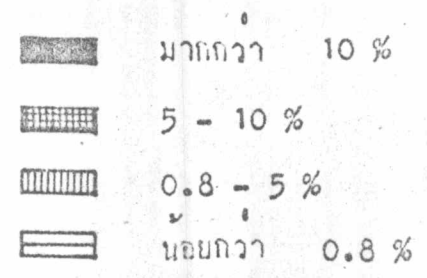
แผนภูมิที่ 9 การจัดกลุ่มของจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมในตำบลต่ง ๗

จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2520

- กลุ่ม 1 มากกว่า 10 %
- 2 5 - 10 %
- 3 0.8 - 5 %
- 4 น้อยกว่า 0.8 %

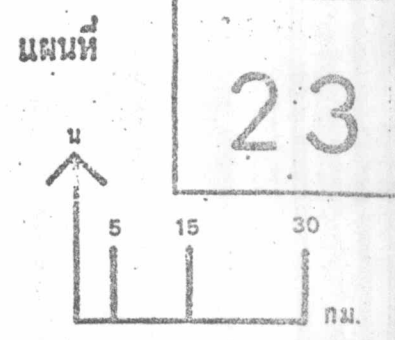
แผนที่แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมในเขต
ท่าบดต่างๆจังหวัดสงขลา 2520

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิสิต นส. ภาณี สวัสดิ์รักษ์ A 935179

แผนกทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 จำนวนสถานประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ รายอำเภอ
จังหวัดสงขลา: พ.ศ.2519

อำเภอ	บริษัท	ห้างหุ้นส่วน สามัญ	ห้างหุ้นส่วน จำกัด	จดทะเบียน พาณิชย์	รวม
เมือง	30	3	70	1,009	1,112
หาดใหญ่	152	26	522	3,225	3,955
สะเตกา	2	-	39	1,242	1,283
ระโนด	1	2	5	316	324
รัตภูมิ	-	-	4	392	396
นาทวี	1	-	7	207	215
สะบ้ายอย	-	-	1	93	94
จะนะ	2	-	5	99	104
เทพา	-	-	2	435	437
สติงพระ	-	-	-	107	107
รวม	188	31	655	7,153	8,027

ตารางที่ 28 จำนวนสถาบันการเงินและบริษัทประกันภัย จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2519 แยกตามอำเภอ

อำเภอ	ธนาคารพาณิชย์	ธนาคาร	ธนาคารเพื่อ	บริษัท	บริษัทประกัน	
	สาขา	ออมสิน	การเกษตร และสหกรณ์	เงินทุน	ชีวิต	วินาศภัย
เมือง	7	1	-	-	1	1
หาดใหญ่	11	1	1	4	6	3
สะเคา	1	1	1	-	-	-
ระโนด	1	1	1	-	2	-
รัตภูมิ	-	-	-	-	-	-
นาทวี	-	-	1	-	2	-
สะบ้าย้อย	-	-	-	-	-	-
จะนะ	-	1	-	-	-	-
เทพา	-	1	-	-	-	-
สติงพระ	-	1	1	-	-	-
รวม	20	7	5	4	11	4

หมายเหตุ - คูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก

ตารางที่ 29 จำนวน สถานบริการประเภทต่าง ๆ ในอำเภอต่าง ๆ
จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2519

อำเภอ	โรงแรม	โรงภาพยนตร์	ไนท์คลับ	โบว์ลิ่ง	อาบอบนวด
เมือง	10	3	-	-	-
หาดใหญ่	20	6	5	1	7
สะเตกา	1	1	-	-	-
ระโนด	1	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-
รวม	32	10	5	1	7

และจากการศึกษาของวิไลพร กังสนันท์ เกี่ยวกับการอพยพของกำลังคนในภาค
อุตสาหกรรมมายังหาดใหญ่ พบว่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง และเป็นแรงงาน
หนุ่มสาวมากกว่าคนสูงอายุ โดยอุตสาหกรรมซ่อมและผลิตเครื่องจักรไฟฟ้ามีแรงงานชาย
ที่อายุ 15 - 24 ปีมากที่สุด อุตสาหกรรมการพิมพ์มีแรงงานอายุน้อยกว่า 15 ปีมากที่สุด
แต่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานชายมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพารา และส่วนมาก
เป็นแรงงานอายุ 45 - 54 ปี ส่วนแรงงานหญิงนั้นมีราว 27.8% และส่วนมากอายุ
20 - 24 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในภาคพาณิชยกรรมและบริการ ซึ่งตรงข้ามกับแรงงานชาย ซึ่ง
ประมาณ 75% อยู่ในภาคการผลิต และแรงงานทั้งหมดนี้ประมาณ 48% เป็นแรงงานไม่อพยพ
ส่วนอีกราว 52% เป็นแรงงานอพยพมาจากที่อื่นได้แก่ อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสงขลา ซึ่ง
ส่วนมากมาจากอำเภอสะเตกา อำเภอจะนะ อำเภอระโนด และจากจังหวัดนครศรีธรรม-
ราช จังหวัดยะลา จังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง และเป็นที่น่าสนใจว่าจำนวนแรงงาน
หญิงส่วนมากในภาคบริการมาจากภาคเหนือและภาคกลาง เหตุผลสำคัญในการอพยพมา

ของแรงงานเหล่านี้ก็คือ เชื้อมาหางาน ส่วนที่มีจุดประสงค์เพื่อมาหาประสบการณ์มักจะมาทำงานในการซ่อมแซมรถยนต์ เครื่องจักร และผู้ที่มาทำงานด้านพาณิชยกรรมและบริการนั้นมีเหตุผลเพื่อมาหางานและเพื่อหางานที่รายได้ดีขึ้น

รายได้และค่าจ้าง

จากการสำรวจค่าจ้างและรายได้ของลูกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2518 ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งสำรวจจากสถานประกอบการธุรกิจ 62 แห่ง พบว่ามีลูกจ้างทั้งสิ้น 2,187 คน เป็นชาย 1,765 คน และหญิง 422 คน โดยส่วนใหญ่รับค่าจ้างเป็นรายวัน ร้อยละ 59 โดยค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 26 บาท และลูกจ้างที่รับค่าจ้างรายเดือนมีร้อยละ 41 ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยเดือนละ 869 บาท และนอกจากได้รับค่าจ้างแล้วลูกจ้างบางส่วนยังได้รับรายได้พิเศษเฉลี่ยเดือนละ 217 บาท

เมื่อพิจารณาถึงลูกจ้างที่รับค่าจ้างเป็นรายวัน ส่วนมากทำงานในอุตสาหกรรมการผลิตยาง รองลงมาคืออุตสาหกรรมการผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ และเมื่อพิจารณาค่าจ้างรายวัน พบว่าอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะมีอัตราค่าจ้างเฉลี่ยรายวันสูงสุดคือ 36.91 บาท ถัดไปคืออุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์การขนส่งมีค่าจ้างเฉลี่ยรายวัน 36.55 บาท และอุตสาหกรรมการผลิตไม้มีค่าจ้างเฉลี่ยรายวัน 28.17 บาท ส่วนอุตสาหกรรมการผลิตยาง ซึ่งมีลูกจ้างรายวันมากที่สุดให้ค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 24 บาท

สำหรับลูกจ้างที่รับค่าจ้างเป็นรายเดือนส่วนมากทำงานในอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร และอุตสาหกรรมการผลิตไม้ อุตสาหกรรมที่ให้ค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือนมากที่สุดคืออุตสาหกรรมการผลิตแร่โลหะ มีค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือน 5,400 บาท และต่ำสุดคืออุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งให้ค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือน 271.43 บาท ส่วนอุตสาหกรรมการผลิตยาง ให้ค่าจ้างเฉลี่ยรายวัน 1,297.73 บาท

ลูกจ้างส่วนมากได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และสถานประกอบการ
ธุรกิจส่วนมากอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่

จะเห็นว่าอำเภอเมืองและอำเภอขนาดใหญ่เป็นแหล่งงานที่สำคัญทางด้านการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการของจังหวัดและของภาคด้วย โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองและตำบลข้างเคียง ในขณะที่แรงงานเกษตรกรรมในชนบทประสบปัญหาการทำงานไม่เต็มที่ การว่างงาน ผลผลิตต่ำและรายได้น้อย แหล่งงานในเขตเมืองและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ย่อมมีผลต่อการดึงดูดการย้ายเข้าของแรงงานจากชนบททั้งที่มาหางานทำชั่วคราวและถาวร

จากข้อมูลดังกล่าวมาทั้งหมดทั้งในด้านกายภาพ ประชากร แรงงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดชายแดนที่สำคัญของภาคใต้ มีอำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางทางการบริหาร และอำเภอขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมขนส่ง พาณิชยกรรม การศึกษา ประชากรของจังหวัดสงขลาเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นประชากรในเขตชนบทราวร้อยละ 80 อำเภอขนาดใหญ่และอำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุดตามลำดับ เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีความเจริญและเป็นศูนย์กลางของจังหวัด และในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่และสงขลาก็เป็นแหล่งงานที่สำคัญของประชากรทั้งในจังหวัดสงขลาเองและจังหวัดใกล้เคียง การอพยพของประชากรในจังหวัดนั้นกล่าวได้ว่า สงขลา/หาดใหญ่เป็นแม่เหล็กดึงดูดการย้ายเข้าของประชากรที่สำคัญ ทั้งยังดึงดูดการย้ายเข้าของประชากรในจังหวัดใกล้เคียงอันได้แก่จังหวัดปัตตานี พัทลุงและนครศรีธรรมราช เนื่องจากสงขลา-หาดใหญ่เป็นแหล่งงานที่สำคัญทั้งทางด้านการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ ในขณะที่เปรียบเทียบกับประชากรในภาคเกษตรของจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงประสบกับปัญหาผลผลิตและรายได้ต่ำ ประกอบกับมีการว่างงานอันเนื่องจากการเพาะปลูกและการทำงานไม่เต็มที่ ตลอดจนความเจริญในชนบทมีจำกัดที่จะสนองความต้องการของประชากรในชนบทที่จะทำงานเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น สงขลา/หาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญ

ของจังหวัดและของภาคใต้ จึงเป็นแหล่งดึงดูดการย้ายเข้าของประชากรจากชนบทที่สำคัญ ในขณะที่เดียวกันจังหวัดสงขลาก็มีการอพยพออกของประชากร โดยส่วนใหญ่จะย้ายออกไปยังจังหวัดสตูลมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการอพยพออกไปหาที่ทำกินทางด้านการเกษตร สำหรับด้านการผลิตของจังหวัดนั้นในปี 2519 จังหวัดสงขลามีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ โดยสาขาการเกษตร การค้าส่ง และค้าปลีกเป็นรายได้หลักของจังหวัด และต่อไปคาดว่าภาคอุตสาหกรรมจะทำรายได้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอุตสาหกรรมยาง และอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร สำหรับด้านแรงงานส่วนใหญ่จะจำกัันอยู่ในสาขาเกษตรกรรม ซึ่งต้องประสบกับปัญหาการว่างงาน การทำงานไม่เต็มที่ รายได้และผลผลิตต่ำถึงรายละเอียดยกที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งทำให้เกิดความต้องการเข้ามาหางานในเขตเมืองเพื่อหารายได้เพิ่มเติม

นอกจากสภาพโดยทั่วไปทางด้านกายภาพ ประชากร แรงงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตั้งรูปมาแล้ว จากการศึกษาี้ยังสามารถสรุปปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มเติมในการพิจารณาถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา/หาคีใหญ่ ดังนี้คือ

1. ปัญหาการคมนาคม

ในเขตพื้นที่สงขลา/หาคีใหญ่ โดยส่วนรวมมีการคมนาคมที่ติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงค่อนข้างสะดวก แต่ปัญหาสำคัญคือถนนสายเชื่อมระหว่างอำเภอกับตำบล หมู่บ้านและแหล่งผลิตต่าง ๆ ยังใช้ไม่ได้ทุกฤดูกาล ซึ่งไม่สะดวกต่อการขนส่งผลิตผลทางการประมงและยางพาราซึ่งเป็นผลิตผลที่สำคัญของจังหวัด

2. ท่าเรือ

อำเภอเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางการส่งยางออกทางทะเลของภาคใต้ แต่ยังคงขาดท่าเรือที่ทันสมัยในการที่จะให้เรือต่าง ๆ เข้าออกเพื่อบรรทุกสินค้าระหว่างประเทศ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าออกสูง

3. ปัญหาด้านสาธารณูปโภคและโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ในเขตเทศบาลเมืองสงขลาและหาคีใหญ่นั้น กิจการไฟฟ้าและประปา ยัง

ไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และมีปัญหาค้ำที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ เนื่องจากมีข้าราชการและผู้มีรายได้น้อยจำนวนมากที่เข้าไปประกอบอาชีพในเขตเทศบาลซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการและธุรกิจ พาณิชยกรรม บริการต่าง ๆ

การขาดบริการด้านไฟฟ้านี้ยังรวมถึงในเขตชนบทของจังหวัดรวมทั้งการคมนาคมติดต่อกันซึ่งไม่สะดวก ตลอดจนปัญหาทางด้านการชลประทานซึ่งการดำเนินงานไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม

4. ปัญหาโจรร้ายและการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ในเขตเมืองโดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ การพาณิชย์ และบริการ ตลอดจนการท่องเที่ยว มีปัญหาอาชญากรรมและการลักลอบขนของหนีภาษีมาก ส่วนในพื้นที่อำเภอรอบนอกซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาก็มีปัญหาผู้ก่อการร้าย ซึ่งมีสองประเภทคือ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และโจรจีน

5. ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภค

ในเขตปลูกข้าวสำคัญของจังหวัดได้แก่พื้นที่อำเภอระโนด อำเภอสิทิงพระ และอำเภอเมืองบางส่วน ปรากฏว่าโครงการชลประทานขนาดใหญ่ยังดำเนินการก่อสร้างไม่เสร็จ ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งไม่เพียงพอต่อการทำนาปีละ 2 ครั้ง จึงมีผลให้เกษตรกรย้ายเข้ามาหางานทำในเขตเมือง

6. ปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลหาดใหญ่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวเมืองเพื่อรับประชากรและกิจกรรมต่าง ๆ ในอนาคต เนื่องจากตัวเมืองหาดใหญ่อยู่ในที่ลุ่มและมีภูเขาล้อมลาคเข้ามาสู่ตัวเมือง นอกจากนี้คลองต่าง ๆ ที่จะรับน้ำได้ได้แก่คลองเตยและคลองอุทะเกาเริ่มตื้นเขิน เป็นผลให้เกิดน้ำท่วมในเขตเทศบาลหาดใหญ่แทบทุกปี

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาจังหวัดทั้งในเขตเมืองและชนบท ดังนั้นจึงทำให้มีการเสนอโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามนโยบายพัฒนาเมืองหลักสงขลา - หาดใหญ่ ในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้สงขลา - หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางที่จะขยายความเจริญไปยังบริเวณโดยรอบ ซึ่งจะไต่ถ่วงถึงรายละเอียดของแต่ละโครงการ เป็นลำดับไป

โครงการพัฒนาที่สำคัญในพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่

สงขลา-หาดใหญ่ เป็นเมืองในลักษณะที่เรียกว่า Twin City ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ทางชายฝั่งตะวันออก โดยให้เป็นเมืองหลักและศูนย์กลางทางการพาณิชย์และอุตสาหกรรมของจังหวัดฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ซึ่งในการพัฒนานี้มีโครงการสำคัญซึ่งสนับสนุนซึ่งกันและกันได้แก่

1. โครงการวางผังเมือง ใต้แก่งเมืองรวมและขยายเขตเทศบาล
2. โครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การปรับปรุงระบบบริการไฟฟ้า ประปา การคมนาคมขนส่ง และระบบการท่องเที่ยว
3. โครงการเศรษฐกิจ เช่น การตั้งนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวอาศัย แรงงานฝีมือ และการสาธารณสุขในเขตเมือง

และจากแนวทางพัฒนาภาคและจังหวัดภาคใต้ได้เสนอว่าการจะพัฒนาสงขลา/หาดใหญ่ ให้เป็นเมืองหลัก จำเป็นต้องมีการลงทุนพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่ง เพื่อใช้ประโยชน์ในการขนส่งระยะยาวให้ลดค่าขนส่งลง มีโครงการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โครงการด้านการคมนาคมขนส่ง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำจืดเพื่อการอุปโภคบริโภค โครงการขยายและปรับปรุงบริการสาธารณสุขโครงการวางผังเมืองโครงการป้องกันไม่ให้เกิดความเน่าเสียของสิ่งแวดล้อม¹

สำหรับแนวทางพัฒนาสงขลา - หาดใหญ่ ให้เป็นเมืองหลักทางด้านพาณิชย์และอุตสาหกรรมของภาคใต้ ประกอบด้วย

1. การแก้ปัญหาหน้าทวมในเขตเทศบาลหาดใหญ่
2. การวางผังเมืองรวม วางผังเมืองและขยายเขตเทศบาลทั้ง 2 แห่ง

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "เอกสารภาคผนวก 1" แนวทางการพัฒนาภาคและจังหวัดภาคใต้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524), (พระนคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519), หน้า 2 - 3.

3. การปรับปรุงการประปา เพื่อรับการขยายตัวของเมืองและรองรับ
โครงการนิคมอุตสาหกรรม

4. การปรับปรุงกิจการไฟฟ้า
5. การพัฒนาที่อยู่อาศัย
6. การปรับปรุงถนนและระบบจราจร
7. โครงการทำเรื่อน้ำดีกและทำเรือชายฝั่งสงขลา
8. การพัฒนาอุตสาหกรรมและแรงงานฝีมือ
9. การพัฒนาการท่องเที่ยว

ซึ่งการพัฒนาแต่ละด้าน มีรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายของการพัฒนาในช่วง
ปี 2520 - 2524 ดังนี้ คือ

1. การแก้ปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

- 1.1 ปรับปรุงคลองเตย¹ โดยทำการสร้างเขื่อนหินยาว 2 ฝั่งยาว 2,000
เมตร และที่เหลื่ออีก 18,000 เมตร จะทำในภายหลัง
- 1.2 ตัดคลองเตยให้ตรงและขุดลอกคลองที่ความดัง
- 1.3 วางท่อระบายน้ำโสโครกรับน้ำทิ้งออกนอกเมืองยาว 152.560 เมตร
- 1.4 ขุดลอกคลองควนดังป้องกันน้ำท่วมและเพื่อการเกษตร และมีเป้าหมาย
ของการแก้ปัญหาน้ำท่วมในระยะยาวคือ

ก. ขุดลอกคลองแจะหรือคลองเรียนตอนที่ผ่านตัวเมืองและตัดโค้งบาง
ตอนให้ตรง

ข. เปิดช่องระบายน้ำที่มีถนนขวางทางระบายน้ำธรรมชาติที่ผ่านตัวเมือง
ให้กว้างขึ้น

¹คลองเตย เป็นชื่อคลองในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งบริเวณคลองนี้เป็น
ที่ท่าและมีปัญหาน้ำท่วมอยู่เสมอ.

ค. สร้างคันกันน้ำบนถนนคลองฝั่งขวาของคลองอุทะเภาจากตัวเมืองขึ้นไปทางเหนือ ทางที่สายน้ำแยกจากคลองอุทะเภาไปลงคลองแวงแฉวงจะสายน้ำวนไปตามทางรถไฟสายภาคใหญ่ถึงปากังเบซาร์ยาว 4.5 กิโลเมตร และจากตัวเมืองลงไปทางใต้ อีก 1.5 กิโลเมตร

ง. สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กประมาณ 20 - 30 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่คลองหวัะ หรือคลองเวียนโดยสร้างเขื่อนที่บ้านทุ่งตะเคียน

2. การวางผังเมืองรวม วางผังเมืองและขยายเขตเทศบาล มีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1 เทศบาลขนาดใหญ่ขอขยายเขตเทศบาลจาก 8 ตารางกิโลเมตร เป็น 21 ตารางกิโลเมตร พร้อมทั้งมีการวางผังเมืองรวมใหม่

2.2 เทศบาลเมืองสงขลาจะวางผังเมืองรวมใหม่ โดยขยายผังเมืองรวมจากเดิมประมาณ 3 เท่าไปทางทิศใต้

ในการวางผังเมืองรวมสงขลา - หาดใหญ่ นี้ ทางสำนักผังเมืองได้กำหนดเป้าหมายในการวางผังเมืองรวมสงขลา - หาดใหญ่ ภายในระยะ 20 ปี ดังนี้คือ

1. วางแนวทางพัฒนาเมืองเพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครองและศูนย์กลางการศึกษาของภาคใต้ โดยจะเน้นที่ชุมชนสงขลา

2. วางแนวทางพัฒนาเมืองเพื่อให้เป็นศูนย์กลางธุรกิจ และอุตสาหกรรมของภาคใต้ โดยจะเน้นที่ชุมชนหาดใหญ่

3. รักษาไว้ซึ่งความงามตามธรรมชาติ และศิลปกรรมทางประวัติศาสตร์ เพื่อการศึกษา สันทนาการระดับชาติ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของภาคใต้

ตามเป้าหมายนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวางผังไว้ คือ

1. วัตถุประสงค์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดระเบียบการใช้ที่ดินในชุมชนใหม่

1.2 เตรียมพื้นที่การใช้ที่ดินต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการในอนาคต

1.3 เตรียมพื้นที่เพื่อรับการขยายตัวของชุมชนให้เพียงพอต่อจำนวนประชากร

ในอนาคต 20 ปี

1.4 จัดเตรียมพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมภายในเมืองใหม่เพื่อย้ายอุตสาหกรรมประเภทที่ก่อความรำคาญ เป็นพิษเป็นภัยต่อชุมชนออกไป

1.5 เตรียมพื้นที่เพื่อรวมธุรกิจบางประเภท เช่น ธุรกิจการประมง (สงขลา) ธุรกิจเกี่ยวกับรถยนต์ เครื่องยนต์ (หาดใหญ่)

1.6 เตรียมพื้นที่เพื่อย้ายแหล่งสดัม (หมู่บ้านชาวประมงเก่าแสง) ออกไป

1.7 เพิ่มและปรับปรุงบริการสังคม สาธารณูปโภคให้เพียงพอในอนาคต เช่น โรงเรียน สนามเด็กเล่น หรือสวนหย่อม โรงพยาบาล การประปา ไฟฟ้า การระบายน้ำเสีย

1.8 ปรับปรุงแก้ไขระบบถนน ระบบการจราจรใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรในอนาคตทั้งภายในเขตผังเมืองรวมและนอกเขตวางผัง

1.9 ย้ายคลังน้ำมันออกนอกเขตวางผัง เพื่อป้องกันการก่อวินาศกรรม เพื่อความปลอดภัยแก่ชุมชน

2. วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

2.1 อนุรักษ์พื้นที่แหลมทรายทั้งหมดจากแนวถนนราชดำเนินไปสู่ปลายแหลมบริเวณแหลมสมิหรา ขยายจากสมิหราไปจรดบริเวณเขาเก่าแสง และแนวป่าเขาที่ลาดชัน เพื่อพัฒนาบางส่วนที่เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน และเพื่อการท่องเที่ยวระดับชาติ

2.2 สงวนบริเวณโบราณสถานต่าง ๆ ไว้เพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ และศิลปกรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3 ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมในย่านท่าเทียบเรือประมง อู๋หอมเรือ (สงขลา) และที่พักอาศัยข้างสถานีรถไฟฝั่งทิศตะวันตก (หาดใหญ่)

จากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าวทางสำนักผังเมืองได้ทำการวางผังเมืองรวมสงขลาและหาดใหญ่ กำหนดพื้นที่สำหรับการใช้ที่ดินแต่ละประเภท และได้เสนอแนะแนวทางการขยายตัวของชุมชนในอนาคตไว้ ดังนี้

1. การที่หาคใหญ่เป็นศูนย์กลางการจราจรทางอากาศ ทางรถไฟและรถยนต์
ในอนาคต รวมทั้งการมีท่าเทียบเรือที่สงขลา จะทำให้การจราจรในตัวเมืองสองแห่ง
เพิ่มขึ้น จึงเสนอให้แยกการจราจรจากสนามบินไปท่าเทียบเรือสงขลาและนิคมอุตสาหกรรม
โดยการสร้างเส้นทางผ่านเมืองตามแนวทางรถไฟหาคใหญ่ไปสงขลา รวมทั้ง
ขยายนิคมอุตสาหกรรมเส้นทางสงขลา - หาคใหญ่ เดิม ส่วนการจราจรไปมาเดิยให้แยก
จากใจกลางเมืองหาคใหญ่
2. พื้นที่ที่จะพัฒนาเพื่อพักอาศัย เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมเป็นไปไคทางที่ราบสูง
ทางตะวันออกไปจรดเนินเขาคอหงษ์
3. การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเน้นหนักที่ศูนย์กลางธุรกิจหาค-
ใหญ่ เพิ่มบริการที่จะอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้เพียงพอ
4. เน้นการพัฒนาธรรมชาติที่สงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ
5. นิคมอุตสาหกรรมที่จะตั้งในจังหวัดสงขลาถือหลักการในการเลือกที่ตั้งดังนี้
 - 5.1 พื้นที่ราบ สูง น้ำไม่ท่วม การระบายน้ำดี
 - 5.2 อยู่บนเส้นทางคมนาคมที่สะดวกต่อการขนส่งทางเรือ อากาศ และ
ทางรถไฟ
 - 5.3 อยู่ในแนวที่จะบริการทางสาธารณูปการสะดวก เช่นน้ำ ไฟฟ้า
โทรศัพท์
 - 5.4 เป็นแหล่งที่จะหาแรงงานได้สะดวก
และพิจารณาผลกระทบตอสิ่งแวดล้อม ดังนี้
 - 5.5 หลีกเลียงผลที่จะก่อให้เกิดผลกระทบทางเสียงและกลิ่น และสายคา
คอบริเวณอิทธิพลในทางนิคมอุตสาหกรรม
 - 5.6 เลือกระยะทางสั้นที่สุดในการ เดินทางไปทำงานจากที่พักของกรรมการ
และหลีกเลียงการจราจรที่คับคั่ง
 - 5.7 ต้องพิจารณาถึงผลกระทบอันจะก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่
ปัจจุบันและอนาคต

6. ทำเรือน้ำลึกที่สงขลาจะไม่สร้างในเขตวางผังเมืองรวมสงขลา
สำหรับการใช้ที่ดินในอนาคตตามผังเมืองรวมที่กำหนดดังนี้

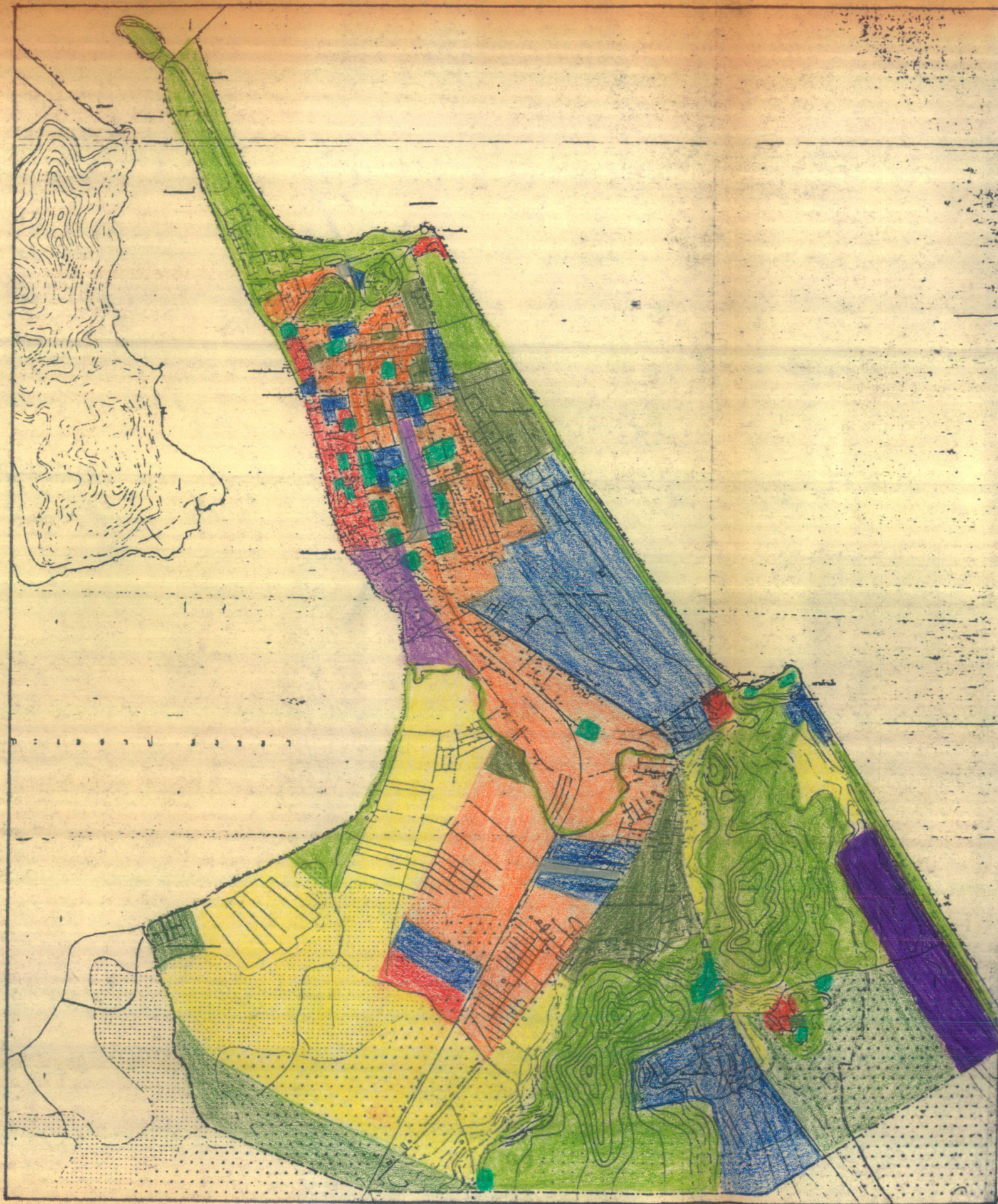
ตารางที่ 30 การใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมสงขลา

ประเภท	ไร่		ไร่	
	พ.ท.ปัจจุบัน 2519	%	พ.ท.อนาคต 2539	%
พักอาศัยหนาแน่นมาก, พาณิชยกรรม	181.0	0.9	297.6	1.5
พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง	-	-	2,926.4	14.1
พักอาศัยหนาแน่นน้อย	2,627.0	12.7	3,107.2	15.1
สถาบันราชการ	1,942.0	9.4	2,652.0	13.0
สถาบันการศึกษา	969.6	4.7	1,045.2	5.1
ศาสนสถาน	249.0	1.2	249.0	1.2
สาธารณูปการ	31.0	0.1	106.8	0.5
อุตสาหกรรม	324.0	1.6	681.0	3.3
คลังสินค้า	171.0	0.8	370.0	1.7
สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา	238.0	1.1	6,336.8	30.4
แม่น้ำ คลอง บ่อ	50.0	0.3	50.0	0.3
ถนน ซอย	613.0	3.0	914.0	4.4
ชุมชน กสิกรรม ที่ว่าง	13,277.2	64.2	1,936.8	9.4
รวมพื้นที่	20,672.8	100	20,672.8	100

หมายเหตุ - ความหนาแน่นมาก 120 คน/ไร่
ความหนาแน่นปานกลาง 24 คน/ไร่
ความหนาแน่นน้อย 12 คน/ไร่

แผนที่ 24 การใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมสงขลา
พ.ศ. ๒๕๓๕

- บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นน้อย
- บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง
- บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นมาก
- บริเวณพาณิชยกรรม
- บริเวณสถาบันการศึกษา
- สวนสาธารณะ
- บริเวณสถาบันราชการ
- บริเวณอุตสาหกรรม
- บริเวณคลังสินค้า
- สาธารณูปการ
- บริเวณสวนสาธารณะ

ผลกระทบของการใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมสงขลา-ภาคใต้
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. ศรัทธา อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 นิสิต น.ส. ภาณี ลวัลศิริ

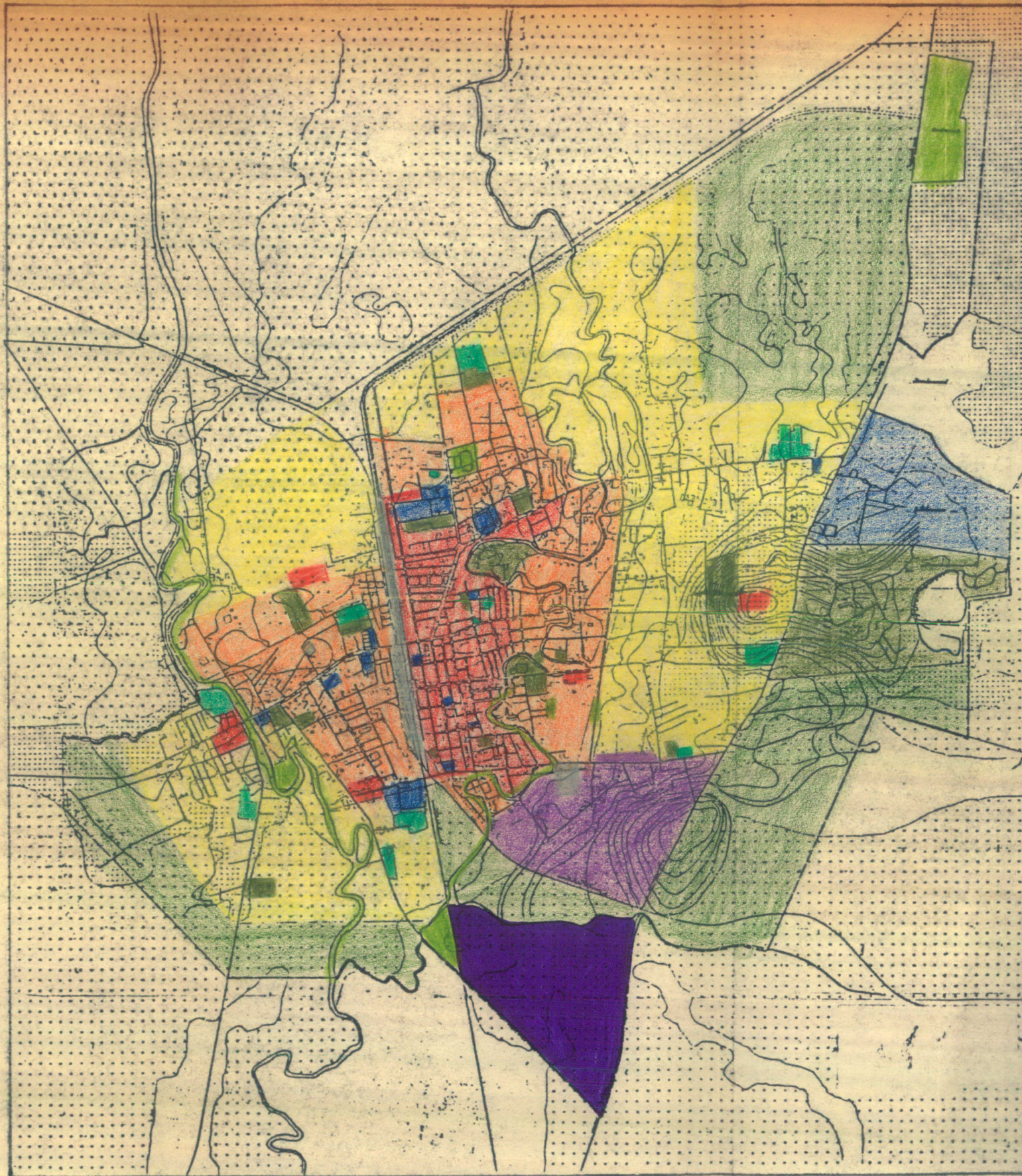
A 935179

แผนกผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 การใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมหาคีใหญ่

ประเภท	ไร่		ไร่	
	พ.ท.ปัจจุบัน 2519	%	พ.ท.อนาคต 2539	%
พักอาศัยหนาแน่นมาก, พาณิชยกรรม	220.0	1.1	991.0	4.7
พักอาศัยหนาแน่นปานกลาง	-	-	1,949.4	9.3
พักอาศัยหนาแน่นน้อย	979.0	4.7	5,995.6	28.5
สถาบันราชการ	579.0	2.7	790.0	3.8
สถาบันการศึกษา	718.0	3.4	1,241.0	5.9
ศาสนสถาน	209.0	1.0	209.0	1
สาธารณูปการ	121.0	0.6	211.0	1.1
อุตสาหกรรม	143.0	0.7	833.0	4.0
คลังสินค้า	62.0	0.3	834.0	4.0
สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา	32.0	0.2	2,484.0	11.8
แม่น้ำ คลอง บ่อ	513.0	2.4	513.0	2.4
ถนน ซอย	343.0	1.6	868.0	4.1
ชุมชนกึ่งกรรม, ที่ว่าง	17,075.4	81.3	4,075.4	19.4
รวมพื้นที่	20,994.4	100	20,994.4	100
จำนวนประชากร	66,708 คน		201,976 คน	
หมายเหตุ	ความหนาแน่นมาก	120 คน/ไร่		
	ความหนาแน่นปานกลาง	24 คน/ไร่		
	ความหนาแน่นน้อย	12 คน/ไร่		

แผนที่ 25 การใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมห้วยใหญ่
พ.ศ. ๒๕๓๘

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่ลงธลา-หาดใหญ่
ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. พิทักษ์	อ.ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์	
นิสิต	นล. ภาณี ลวัลศิริรักษ์	A 935179
แผนกผังเมือง	บัณฑิตวิทยาลัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. การปรับปรุงคานการประปาในเขตเทศบาล มีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ก่อสร้างขยายระบบผลิตน้ำประปาเขตเทศบาลเมืองสงขลา ปี 2520 เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้น้ำประปาประมาณปีละ 300 - 400 ราย
2. เตรียมการขยายประปาในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ - สงขลา ปี 2521 ขยายเขตจำหน่ายเนื้อที่ 5 - 10 ตารางกิโลเมตร

4. การปรับปรุงคานไฟฟ้า

จะมีการขยายระบบสายส่งจาก ยะลา - หาดใหญ่

5. การพัฒนาที่อยู่อาศัย มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. สร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ระยะที่หนึ่ง (2520) จำนวน 120 หน่วย และจะมีการก่อสร้างระยะที่สอง (2521-2522) อีกจำนวนหนึ่ง
2. สร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้ต่ำในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ พ.ศ. 2520 จำนวน 552 หน่วย
3. ย้ายหมู่บ้านชาวประมงเก่าแสงและริมถนนเตาอิฐประมาณ 300 ครอบครัว ไปอยู่ในที่ที่จัดให้ใหม่พื้นที่ประมาณ 100 ไร่ พร้อมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านสุขภาพ

6. การปรับปรุงถนนและระบบการจราจร มีรายละเอียดดังนี้คือ

1. บูรณะทางหลวงแผ่นดินสาย สงขลา - หาดใหญ่ ระยะทาง 27 กิโลเมตร
2. สร้างสะพานข้ามทะเลสาบสงขลา
3. สร้างถนนคอนกรีตในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ รวม 5 สาย ยาว 6.234 เมตร
4. สร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กแนวตรงถนนสถานีดับเพลิงไปเชื่อมหาดใหญ่ ตอนบริเวณทกรรณสูตร

5. ปรับปรุงถนน ทางเท้า และท่อระบายน้ำในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ดังนี้

- 5.1 ปรับปรุงถนน ทางเท้า และท่อระบายน้ำถนน 3 สายยาว 5.990 เมตร และถนนสายเกาะแสงยาว 1,600 0.600 เมตร
- 5.2 สร้างเขื่อนริมคลองขวางทั้ง 2 ข้าง ทั้งทะเลสาบจรดถนนชัยมงคล-เพชรมงคล ยาว 3,440 เมตร
- 5.3 สร้างถนนคอนกรีตพร้อมคันหินทางเท้าและท่อระบายน้ำริมถนน 3 สาย ยาว 120 เมตร และสร้างถนนเดี่ยบทะเลหลวงสาย สมิหรา - เกาะแสง

7. การเตรียมการก่อสร้างท่าเรือ

ได้แก่การเตรียมการก่อสร้างท่าเรือน้ำดีสงขลา การสำรวจก่อสร้างท่าเรือขนถ่ายสินค้า ท่าเทียบเรือโดยสาร และการรักษาสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีเป้าหมายในช่วง 2520 - 2524 คือ

1. ทำการวิเคราะห์ผลกระทบจากการสร้างท่าเรือน้ำดีสงขลาต่อทะเลสาบสงขลาภายในปี 2520
2. สำรวจก่อสร้างท่าเทียบเรือปลายถนนเตาหลวงหรือปากคลองสำโรง
3. ก่อสร้างท่าเทียบเรือโดยสารและท้องเทียบ ขนาดกว้างปลายท่า 20 เมตร ยาว 30 เมตร ปีละ 2 ทารวม 8 จุด
4. จัดระเบียบอาคารที่ปลูกสร้างไม่เป็นระเบียบริมทะเลสาบสงขลา
5. ก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กตามโครงการเขื่อนปลายแหลมสน
6. กำหนดที่จอดเรือให้เหมาะสมตามประเภท
7. จัดเรือท่องเที่ยวมอบให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการด้วยความเห็นชอบของจังหวัด
8. การก่อสร้างท่าเรือน้ำดีสงขลาอยู่ในขั้นการสำรวจที่ตั้ง ออกแบบและรอดูผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อทะเลสาบสงขลา

สำหรับโครงการท่าเรือน้ำลึกนี้ เป็นโครงการสำคัญในการสนับสนุนให้สงขลา-
 ใหญ่ เป็นเมืองหลักของภาค คาดว่าท่าเรือที่จะสร้างนี้จะมีผลต่อการลงทุนทางอุตสาหกรรม
 มากขึ้น มีผลต่อการมีงานทำของประชากรและอำนวยความสะดวกในการขนส่งยาง
 พาราออกนอกประเทศ โดยลดต้นทุนค่าขนส่งให้น้อยลง รายละเอียดของโครงการนี้มี
 ดังนี้คือ

ที่ตั้งของท่าเรือ

จากการสำรวจของผู้เชี่ยวชาญบริษัท Rendel & Partners ซึ่งธนาคาร
 พัฒนาเอเชียได้จ้างมาทำการสำรวจที่ตั้งท่าเรือ มีความเห็นว่า ควรก่อสร้างท่าเทียบเรือ
 น้ำลึก 8 - 10 เมตร เพื่อรับเรือสินค้าขนาด 8,000 - 15,000 ตันกรอส จำนวน
 หนึ่งแห่ง ได้เสนอที่ตั้งของโครงการไว้ 6 แห่ง คือ

1. ท่าเรือภายในทะเลสาบ (Inner harbour) อยู่บริเวณคานในทะเลสาบ
 คานแหลมทราย
2. ท่าเรือปากทางเข้าทะเลสาบ (Lake entrance) อยู่บริเวณปากทางเข้า
 ร่องน้ำกับบริเวณเขื่อนกันทรายในปัจจุบัน
3. ท่าเรือปากทางเข้าทะเลสาบฝั่งหัวเขาแดง (Outer Khao Daeng)
 อยู่บริเวณฝั่งหัวเขาแดง คานขวามือของร่องน้ำ
4. ท่าเรือภายในฝั่งหัวเขาแดง (Inner Khao Daeng) อยู่บริเวณฝั่งหัว
 เขาแดงคานใน
5. ท่าเทียบเรือภายในฝั่งหัวเขาแดงคานใต้ (Southern Khao Daeng)
 อยู่บริเวณฝั่งหัวเขาแดงคานในลึกเข้าไปในทะเลสาบ
6. ท่าเรือภายในฝั่งสงขลาคานในตลาค (Southern inner harbour)
 อยู่บริเวณฝั่งสงขลาคานในทะเลสาบ

และจากการที่กรมเจ้าท่าได้ทำการศึกษาความเหมาะสมและพิจารณาถึงผล
 กระทบต่อสภาพแวดล้อม มีความเห็นว่าควรสร้างที่บริเวณปากทางเข้าทะเลสาบฝั่งหัวเขา
 แดง (Outer Khao Daeng) ซึ่งเวลานี้กำลังสำรวจคานวิศวกรรมอยู่

ขนาดของโครงการท่าเรือน้ำลึก

การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลามีจุดมุ่งหมายให้เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่สามารถเข้าเทียบท่าได้ เพื่อทำการขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ropy และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยางพาราซึ่งเป็นสินค้าออกสำคัญของภาคใต้และของประเทศ

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับขนาดโครงการนั้น ทางผู้ศึกษาได้เสนอว่า

1. สร้างท่าเทียบเรือมีความลึก 8 - 10 เมตร ยาว 750 เมตร สองท่า สำหรับเรือเดินสมุทรขนาดประมาณ 8,000 - 15,000 ตัน เข้าเทียบท่าได้
2. โกดังขนถ่ายสินค้า (Transit Shed) ขนาดกว้าง 100 เมตร ยาว 30 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 6 เมตร จำนวน 2 หลัง สำหรับสินค้าจำพวกยางพารา
3. โกดังเปิด (Open Storage) ขนาด 2,600 ตารางเมตร 1 แห่ง
4. สถานที่จอดรถไม่ต่ำกว่า 1,000 ตารางเมตร
5. ดำเนินการจัดหาอุปกรณ์การท่าเรือ เช่น เครนยกสินค้า รถยกสินค้า รถแทรกเตอร์ เป็นต้น
6. ดำเนินการขุดลอกและบำรุงรักษาร่องน้ำให้มีความลึกตามที่กำหนด
7. จัดวางเครื่องหมายการท่าเรือ และการเดินเรือตามหลักสากล ให้สามารถนำเรือเข้าสู่ท่าเทียบเรือได้อย่างปลอดภัย ทั้งในกลางวันและกลางคืน

งบประมาณการลงทุนและค่าบำรุงรักษา ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าออกแบบและก่อสร้างท่าเรือ ถนนเข้าท่าเรือ สะพานและอื่น ๆ
- เปรียบเทียบตามที่ตั้ง ดังนี้

1.1	ท่าเรือภายในทะเลสาบ	ประมาณค่าก่อสร้าง	157.79	ล้านบาท
1.2	ท่าเรือปากทางเขทะเลสาบ	"	157.76	"
1.3	ท่าเรือปากทางเขทะเลสาบ ฝั่งหัวเขาแดง	"	279.88	"
1.4	ท่าเรือภายในฝั่งหัวเขาแดง	"	307.92	"

1.5	ทำเรือภายในฝั่งหัวเขาแดงคานไต้	ประมาณค่าก่อสร้าง	330.12	ล้านบาท
1.6	ทำเรือภายในสงขลาคานในตลาค	"	187.26	"
2.	ค่าบำรุงรักษา เปรียบเทียบตามที่ตั้ง	ตั้งนี้		
2.1	ทำเรือภายในทะเลสาบ		16.96	ล้านบาท
2.2	ทำเรือปากทางเขาทะเลสาบ		15.89	"
2.3	ทำเรือปากทางเขาทะเลสาบฝั่งหัวเขาแดง		16.29	"
2.4	ทำเรือภายในฝั่งหัวเขาแดง		18.05	"
2.5	ทำเรือภายในฝั่งหัวเขาแดงคานไต้		20.05	"
2.6	ทำเรือภายในฝั่งสงขลาคานในตลาค		19.19	"

โดยแหล่งเงินทุนของการดำเนินการก่อสร้างทำเรื่อน้ำลึกนี้ คือ ธนาคารพัฒนาเอเชีย

8. การพัฒนาอุตสาหกรรมและแรงงานฝีมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออกในภาคใต้ พื้นที่ 1,500 ไร่ บริเวณถนนสาย สงขลา - หาดใหญ่
2. ทำการศึกษาและสำรวจความต่องานแรงงานฝีมือในเขตเมืองหลัก และจัดหลักสูตรให้เื้อ้อำนวยแก่การพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษาของคณะผู้วางแผนพัฒนาภาคใต้ พบว่าอุตสาหกรรมภาคใต้มีอุปสรรค คือ

1. อุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังอยู่ในวงแคบ จำเป็นต้องกระจายโครงสร้างให้กว้างไปอีก
2. ตลาคท้องถิ่นยังอยู่ในวงแคบ
3. ขาดการเอาใจใส่จากรัฐบาล
4. ขาดการช่วยเหลือ สนับสนุนทางการเงิน

ทางคณะผู้ศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาภาคใต้เห็นว่า การส่งเสริมอุตสาหกรรมในภาคใต้ให้ไต่ผล ควรให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและโคเซ็นอที่ตั้ง 4 แห่ง

1. คลองพะวง สงขลา
2. คลองท่า หาดใหญ่
3. บ้านควนดั่ง หาดใหญ่
4. บ้านหุแร¹

และในแนวทางพัฒนาจังหวัดสงขลาในช่วงปี 2520 - 2524 ตลอดจนแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ปี 2520 - 2524 ก็ได้กำหนดโครงการนิคมอุตสาหกรรมนี้ไว้ในวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นี้ด้วย โดยพิจารณาว่าจังหวัดสงขลานั้นเหมาะสมที่สุดที่จะจัดตั้งให้มีนิคมอุตสาหกรรมขึ้นเป็นแห่งแรกในภาคใต้ เนื่องจากมีความเหมาะสมทางด้านพื้นที่ ขนาดประชากร และมีแนวโน้มที่จะเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคใต้ และมีบริการพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ถนน รถไฟ ท่าเรือ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่แล้ว นอกจากนี้ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นมา จะเป็นการแยกบริเวณอุตสาหกรรมออกจากบริเวณท่องเที่ยวและบริเวณที่อยู่อาศัย จึงเป็นการสนับสนุนกิจการท่องเที่ยวและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม

และนอกจากข้อเสนอแนะดังกล่าว ทางกรมการนิคมอุตสาหกรรมก็ได้พิจารณาความเหมาะสมของที่ตั้งทั้ง 4 แห่ง ซึ่งผลปรากฏว่าเกิดมีปัญหขึ้นทุกแห่งในคานต่าง ๆ เช่น การระบายน้ำเสีย การจัดซื้อที่ดิน การบุกรุกที่ดิน ในที่สุดจึงพิจารณาที่จะจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาในบริเวณริมถนนสาย สงขลา - หาดใหญ่ แต่ยังไม่กำหนดพื้นที่แน่ชัด

¹ศูนย์พัฒนาภาคใต้, สรุปโครงการนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออก, เอกสารประกอบการประชุมของแผนพัฒนาภาคใต้ (อัครสำเนา), (สงขลา: ศูนย์พัฒนาภาคใต้, 2517).

ถึงแม้ว่าจะยังไม่มี การลงมือก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมนี้ขึ้นก็ตาม แต่ก็ได้มีการวางหลักการ รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การจัดตั้งและหลักการต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมสงขลานั้นไว้แล้ว คือ

วัตถุประสงค์

1. จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมสงขลาตามนโยบายพัฒนาภาคใต้ โดยเฉพาะใน อุตสาหกรรม เหมืองแร่ การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว และการพัฒนาเมือง
2. เพื่อสนับสนุนการกระจายความเจริญจากเมืองหลวงไปชนบท
3. ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรของภาค
4. สนับสนุนให้มีการนำสินค้าเกษตรมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปและสำเร็จรูป เพื่อไปจำหน่ายยังภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งทั้งนี้จะเป็นการช่วยเพิ่มแหล่งแรงงานและนำรายได้มาสู่ประชาชนในภูมิภาคมากขึ้น
5. ส่งเสริมการผลิตสินค้าส่งออกให้มากขึ้น เพื่อทดแทนการนำเข้า
6. เพื่อให้การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมีแบบแผนและตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน
7. เพื่อสนับสนุนการขยายตัวในธุรกิจต่าง ๆ ภายในภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะเป็นเมืองหลักทางการค้าและอุตสาหกรรม

หลักการ

1. ครั้งแรกจะจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในบริเวณที่เหมาะสม ต่อมาจึงค่อยจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออก
2. ไซต์ดินประมาณ 1,500 ไร่ และแบ่งสำหรับจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออก 300 ไร่
3. เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่สมบูรณ์แบบในตัวเอง (Self Contained) ประกอบด้วย
 - 3.1 พื้นที่สำหรับโรงงานอุตสาหกรรม
 - 3.2 พื้นที่สำหรับที่พักอาศัย พนักงานที่รายได้ต่ำและปานกลาง

- 3.3 พื้นที่ธนาคารและแหล่งบริการชุมชน
- 3.4 พื้นที่สาธารณูปโภคและแหล่งกำจัดน้ำเสีย
- 3.5 พื้นที่สำนักงานนิคมอุตสาหกรรม
- 3.6 พื้นที่ว่างและสวนสาธารณะ
4. การขายและให้เช่าที่ดิน มีหลักดังนี้
 - 4.1 ขายที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม
 - 4.2 ขายอาคารบริการชุมชนพร้อมที่ดิน
 - 4.3 ให้เช่าที่ดินเพื่อก่อสร้างที่พักพนักงาน
5. อุตสาหกรรมที่จะจัดตั้ง เป็นอุตสาหกรรมประเภททั่วไปที่มีแหล่งวัตถุดิบในภาคใต้ และผลิตเพื่อส่งออก
6. ส่งเสริมการ เกษตรควบคู่กันไปโดยช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต เงินทุน และสาธารณูปโภค
7. จัดมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อม
8. ส่งเสริมผลผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากสามารถควบคุมการผลิตได้

แนวทางในการเลือกประเภทอุตสาหกรรม

การเลือกอุตสาหกรรมที่จะอนุญาตให้จัดตั้งได้ในนิคมอุตสาหกรรมนี้ กำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมทางการเกษตร ที่มีวัตถุดิบอยู่ในภาคใต้ และอุตสาหกรรมประเภททั่วไป ได้แก่

1. อุตสาหกรรมแปรรูปยาง ไม้แก
 - 1.1 โรงงานผลิตยางรถยนต์
 - 1.2 โรงงานทำยางแผ่น
 - 1.3 โรงงานทำกาวยาง
 - 1.4 โรงงานยางรองเท้า

2. อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ ไคแก่
 - 2.1 โรงงานปลาปน
 - 2.2 โรงงานปลากระป๋อง
 - 2.3 โรงงานทำปลาเยือกแข็ง
 3. อุตสาหกรรมน้ำแข็งและหึ่งเย็น ไคแก่
 - 3.1 โรงงานทำน้ำแข็ง
 - 3.2 โรงงานปั่นน้ำแข็งละเอียด
 4. อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ ไคแก่
 - 4.1 โรงงานเลื่อยไม้
 - 4.2 โรงงานไม้อัด
 5. อุตสาหกรรมแปรรูปมะพร้าว ไคแก่
 - 5.1 โรงกลั่นน้ำมันมะพร้าว
 - 5.2 โรงงานผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากใยมะพร้าว
 6. อุตสาหกรรมผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ไคแก่
 - 6.1 โรงงานอาหารกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง
 - 6.2 โรงงานเนื้อสัตว์แช่แข็ง
 7. อุตสาหกรรมและหัตถกรรมพื้นเมือง ไคแก่
 - 7.1 อุตสาหกรรมการแกะสลัก
 - 7.2 อุตสาหกรรมการทำเครื่องเงิน
 8. อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก ไคแก่
 - 8.1 อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้า เครื่องหนัง นาฬิกา เสื้อผ้าสำเร็จรูป
- เฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ ฯลฯ
9. อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์
 10. อุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันปาล์ม

นอกจากนี้อาจขยายการดำเนินงานครอบคลุมถึงโรงงานอุตสาหกรรมหนัก ได้แก่ โรงงานประกอบเครื่องจักร โรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติก โรงงานเคมีภัณฑ์และโรงงานถลุงแร่

การจัดหาที่ดิน แบ่งเป็น

1. ที่ดินจากสวนจังหวัด 800 ไร่
2. การนิคมอุตสาหกรรมจัดซื้อ 700 ไร่

ระยะเวลา มีรายละเอียดในชั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. ใช้เวลาดำรวจ ศึกษา ก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในเวลา 6 ปี จากปี 2519 - 2524
2. จะเปิดให้เช่าที่ดินเพื่อสร้างโรงงาน ที่พัก และขายอาคารบริการชุมชน สัญญา 15 ปี

9. การพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาให้สงขลา - หาดใหญ่ เป็นเมืองหลักนี้ สิ่งสนับสนุนอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาให้สงขลาเป็นเมืองท่องเที่ยวของภาค เพราะสงขลามีความได้เปรียบทางด้านธรรมชาติที่สวยงาม มีโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ ส่วนหาดใหญ่ก็มีที่พักที่ทันสมัยจำนวนมาก ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงทำการศึกษาร่วมกับ

Netherlands Institute of Tourism Development Consultants (TDC) กำหนดให้สงขลา - หาดใหญ่ เป็น Tourism Regional Centers คือ ศูนย์กลางท่องเที่ยวของภาคใต้ ซึ่งมีความสำคัญรองจากกรุงเทพฯ และพัทยา

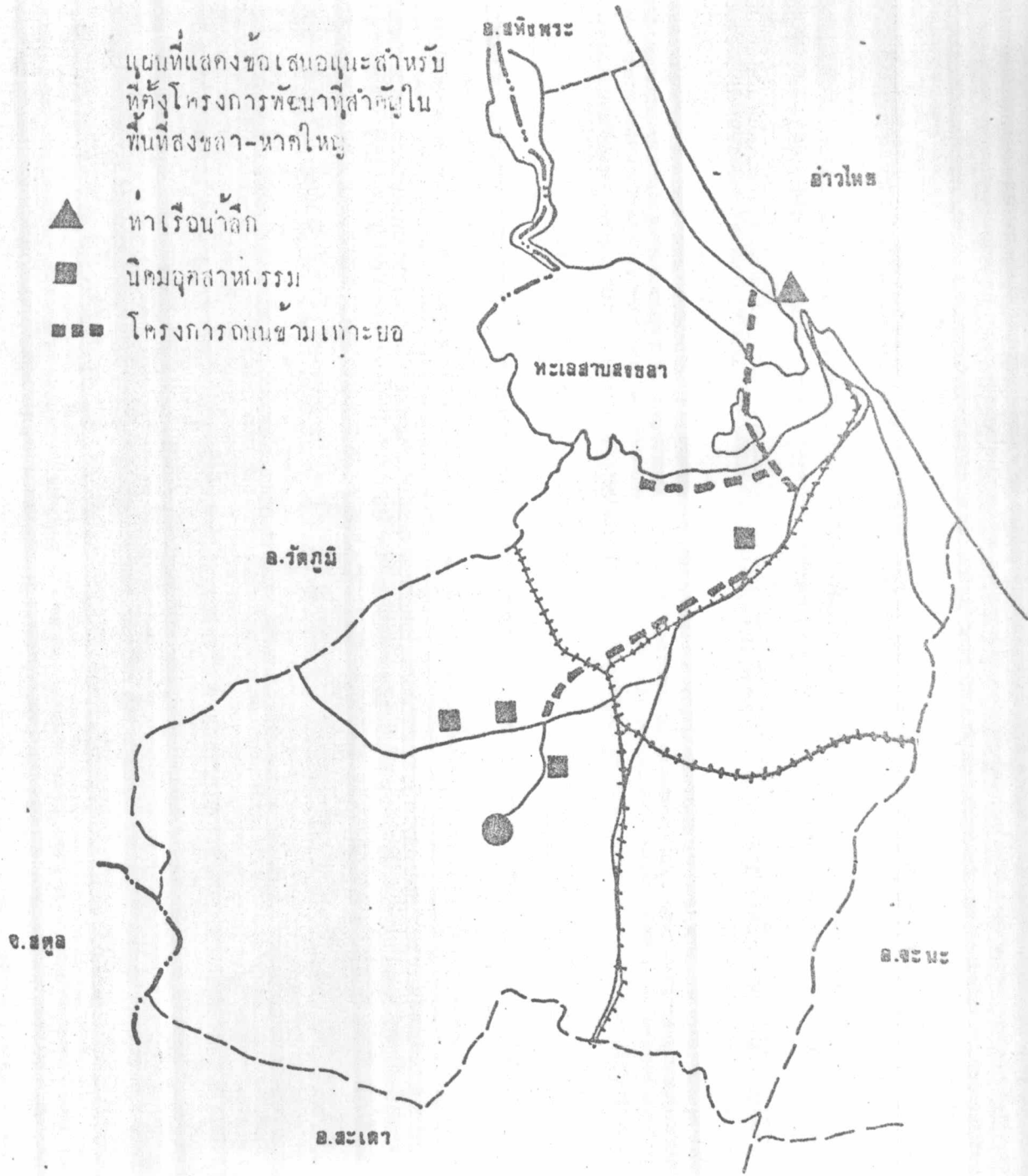
สำหรับแนวทางหรือแผนพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา นั้น มี 3 แผน คือ

1. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนาจังหวัด
2. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำรวม

กับ TDC

แผนที่แสดงข้อเสนอแนะสำหรับ
ที่จัดโครงการพัฒนาที่สำคัญใน
พื้นที่สงขลา-หาดใหญ่

- ▲ ท่าเรือน้ำลึก
- นิคมอุตสาหกรรม
- ▬▬▬ โครงการถนนข้ามเกาะช่อ

ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ที่มีต่อตลาดแรงงานท้องถิ่น

อ. หีบรักษา
นิสิต

อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
นส. ภาณี สวัสดิ์รักษ์

A 935179

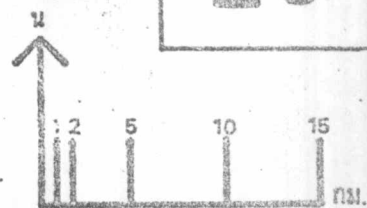
แผนกผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่

26

3. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ปี 2520 - 2524 ได้กำหนดโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ แหลมสมิหรา แหลมสน เก่าเส็ง ทะเลสาบสงขลา ปรับปรุงถนน ทางเดิน ร้านค้า ที่จอดรถ และสภาพแวดล้อม
2. โครงการศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลาเป็นผู้ดำเนินงานด้านส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ วรรณกรรมท้องถิ่น ตลอดจนการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ
3. ปรับปรุงโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
4. ปรับปรุงเกาะยอ โดยเฉพาะถนน ท่าเรือ และการส่งเสริมอาชีพของชาวเกาะยอ
5. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลาและพิพิธภัณฑสถานชาติมิชมิวาส
6. โครงการปรับปรุงสนามกีฬาชนโค โดยปรับปรุงสนามชนโคใหม่
7. โครงการปรับปรุงสนามกอล์ฟ
8. โครงการก่อสร้างสนามกีฬาจังหวัดสงขลา โดยปรับปรุงสนามกีฬา สนามเทนนิส โรงพลศึกษา ฯลฯ
9. ปรับปรุงสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น
10. โครงการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันอาชญากรรม จัดป้องกันและปรับปรุงการจัดการจราจร

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ มีข้อเสนอในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา คือ

1. Primary Attraction (ดึงดูดใจเบื้องต้น) พัฒนาดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา ได้แก่
 - 1.1 จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานพื้นเมือง ตลอดจนวิธีทำอาหาร เหมืองคีมูกงานฝีมือต่าง ๆ

1.2 จัดแสดงวัฒนธรรมของภาค เช่น การแสดงโน้ตรำ การแสดงชนวี
การแสดงหนังตะลุง เป็นต้น

2. การพัฒนาปัจจัยประกอบ (Complimentary factors) ได้แก่

2.1 พัฒนาสิ่งแวดล้อมของหาคสมิหระและทะเลสาบ

2.2 อนุรักษ์อาคารเก่าแก่ที่สวยงามในตัวเมืองสงขลา

2.3 ลดความแออัดของการจราจร

2.4 ปลุกต้นไม้เพิ่มเติมบริเวณหาคสมิหระ

3. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (Supporting facilities) ได้แก่

3.1 เพิ่มห้องพักให้มากขึ้นและได้มาตรฐาน

3.2 ปรับปรุงและจัดสถานที่พักผ่อน เช่น สโมสรนักร้องเรือ สนามกอล์ฟ

3.3 ก่อตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางคานพัฒนา

4. พัฒนาปัจจัยเสริมคานการคมนาคม (Accessibility) ได้แก่

4.1 ปรับปรุงถนนในอำเภอเมือง อำเภอหาคใหญ่ ตลอดจนการขนส่ง
จากสนามบิน และสถานีรถไฟ

4.2 เพิ่มจำนวนเที่ยวบินมาหาคใหญ่ให้มากขึ้น

4.3 อนุญาตให้มีเส้นทางบินโดยตรงจากสิงคโปร์ กัวลาลัมเปอร์ และ
ป็นังมายังสนามบินหาคใหญ่

4.4 ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพฯ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
มีประเด็นหลัก คือ

1. สสำรวจรายละเอียดเบื้องต้น (Preliminary Study) คานการท่องเที่ยว
ของจังหวัดสงขลา

2. จัดทำแผนเร่งด่วน แก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว

3. จัดทำแผนหลัก (Master Plan) และศึกษาความเป็นไปไของโครงการท่องเที่ยวในจังหวัดในด้านการเงิน การลงทุนของเอกชน ตลอดจนแผนฟื้นฟูประเพณีการผลิตของชนเมือง บุระสถานท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ
4. จัดทำแผนการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจังหวัดสงขลามากขึ้น

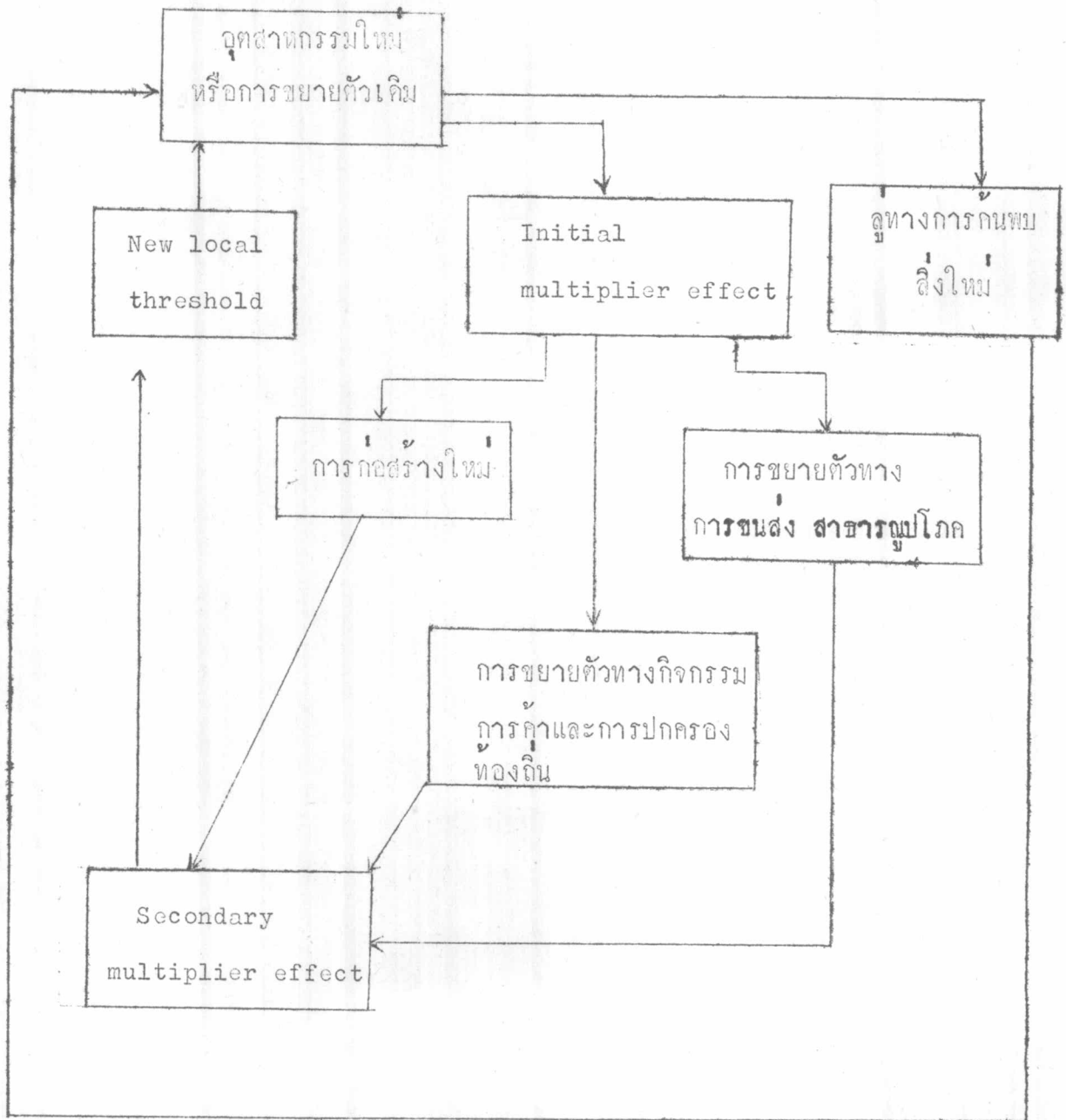
การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาศัยแนวความคิดที่เกี่ยวกับ Population system ซึ่งหมายถึงประชากรที่อยู่ในพื้นที่ กับ Activity system ซึ่งหมายถึงระบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดการสร้างงานโดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะรับใช้ตลาดท้องถิ่นหรือตลาดภายนอกก็ตาม จะก่อให้เกิดการจ้างงานและการขยายตัวของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องกัน¹ (ดูแผนภูมิที่ 10, 11) ผลที่มีต่อการจ้างงานมีใน 2 ลักษณะ คือ

1. backward linkage โดยอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่มีผลต่อการจ้างงานในอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ input ของอุตสาหกรรมใหม่นั้น
2. forward linkage คืออุตสาหกรรมหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นหรือขยายตัว มีผลต่อการจ้างงานในสาขาบริการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจาก output ของอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมนั้น ๆ

¹ปรีชา เบียมทรงศ์สานต์, การวางแผนพัฒนาภาคเพื่อการกระจายรายได้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520), หน้า 76 - 79.

แผนภูมิที่ 11 ลักษณะ Multiplier effect จากการเกิดอุตสาหกรรมใหม่ การขยายตัวทางการค้า หรืออุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่

นอกจากนี้ Employment multiplier effect ยังเกิดจาก employee expenditure คือพฤติกรรมการใช้จ่ายของลูกจ้างในอุตสาหกรรม หรือธุรกิจใหม่ ๆ อาจจะทำให้เกิดกิจกรรมหรือธุรกิจแบบใหม่ที่สนองความต้องการของผู้บริโภค

Employment multiplier effect (EME) อาจจะทำให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น (Local effect) หรืออาจจะทำให้เกิดความเจริญต่อเนื่องกันระหว่างหลายเมือง เป็น Intraurban growth transmission ซึ่งเป็น Non local effect

Local ในการพิจารณา Employment multiplier effect หมายถึง จำนวนที่เพิ่มขึ้นในการจ้างงานในท้องถิ่นนั้น คือในระบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นมีอัตราการจ้างงานมากขึ้น

Non - local หมายถึง Employment multiplier effect ที่มีผลต่อการสร้างงานให้แก่ประชากรในท้องถิ่นอื่น คือ ถ้ามีความต้องการจ้างงานในท้องถิ่นนั้นก็จะมีการอพยพย้ายถิ่นจากท้องถิ่นอื่นมาสู่พื้นที่นั้น

แนวคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงงานกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้จะนำมาพิจารณารวมกับรายละเอียดของโครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ เพื่อให้เป็นเมืองหลักทางด้านพาณิชยกรรมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของภาคใต้ทั้ง 9 โครงการ ตลอดจนสภาพทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาจังหวัดดังกล่าวมาในตอนต้น สามารถสรุปถึงผลกระทบของโครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. โครงการที่มีผลกระทบต่อการทำงานโดยตรงและโดยอ้อมที่ตามมา ได้แก่ การแก้ปัญหาหน้าท่วม การขยายการประปา การพัฒนาที่อยู่อาศัย การปรับปรุงถนนและการจราจร การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออก การพัฒนาการท่องเที่ยว

2. โครงการที่สนับสนุนต่อการทำงานและการขยายตัวของแรงงาน ได้แก่ การวางผังเมืองรวมเพื่อรับการขยายตัวของเมืองและประชากรในอนาคต

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของแรงงานกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแผนภูมิที่ 10, 11 นั้น กล่าวได้ว่า โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอรายละเอียดมาจะส่งผลกระทบต่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานดังนี้คือ

1. การก่อสร้าง

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมามีความต้องการแรงงานในสาขาการก่อสร้าง ซึ่งพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

1.1 ความต้องการแรงงานเพื่อใช้ในการก่อสร้างโดยตรงตามโครงการ ได้แก่ การก่อสร้างปรับปรุงทอระบายน้ำ วางสายไฟฟ้า ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก บ้านพักโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งความต้องการด้านนี้เป็นผลกระทบโดยตรงและจะเป็นการจ้างงานในระยะสั้นมากกว่า

1.2 ความต้องการแรงงานในการก่อสร้างซึ่งเป็นผลจากกิจกรรมอื่นที่ขยายตัว เป็นต้นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นผลให้เกิดการขยายตัวในกิจการโรงแรม ศูนย์การค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งทำให้เกิดความต้องการแรงงานเพื่อใช้ในการก่อสร้างเหล่านี้ และเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์เศรษฐกิจของภาคใต้ในรอบปี 2521 และ 2522 ที่ผ่านมา พบว่า การก่อสร้างขยายตัวเพิ่มขึ้นในระดับสูง คือ 14.9% ในปี 2521 ทั้ง ๆ ที่วัสดุก่อสร้างมีราคาสูงขึ้น แต่การก่อสร้างในภาคเอกชนขยายตัวสูง พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตมากที่สุดคือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช โดยส่วนใหญ่เป็นการขออนุญาตก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ศูนย์การค้า และ

ย่านพักอาศัย¹ แสดงถึงการขยายตัวด้านนี้ในพื้นที่ดังกล่าวมีมากโดยเฉพาะสงขลา-หาดใหญ่ การขยายตัวในด้านการก่อสร้างในจังหวัดสงขลาที่คาดว่าจะประสบปัญหาเพราะแรงงานในท้องถิ่นไม่นิยมทำงานในสาขานี้ ประกอบกับนายจ้างส่วนใหญ่ต้องการแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ²

2. เกิดความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมใหม่ ๆ หรือกิจการที่ขยายตัว ซึ่งโครงการพัฒนาต่าง ๆ ดังกล่าวมาจะมีผลให้เกิดความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมและกิจการที่ขยายตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

2.1 อุตสาหกรรม

ก. อุตสาหกรรมจากยางพารา

การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้จะมีผลอย่างมากต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพารา เพราะในปัจจุบันแม้ว่าสงขลาจะมีโรงงานยางอยู่หลายแห่งและมีการส่งออกสูง แต่ก็มีปัญหาในการขนส่งเพราะขาดท่าเรือที่เรือขนาดใหญ่จะมาจอดได้ การขนส่งยางที่ผ่านมาจึงเป็นการลำเลียงใส่เรือเล็กไปยังเรือเดินสมุทรที่จอดทอดสมออยู่บริเวณเกาะหนูทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการขนส่งมาก และนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ซึ่งส่งเสริมให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพาราตั้งขึ้นได้ก็มีส่วนทำให้เกิดการขยายตัวและการจ้างงานในค่านี้น่าจะมากขึ้นด้วย เพราะอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพาราเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีการส่งผลผลิตออกต่างประเทศมาก

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย, สถานการณ์เศรษฐกิจภาคใต้ในรอบปี 2521 (กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2522), หน้า 18.

²สำนักงานจังหวัดสงขลา, บรรยายสรุปจังหวัดสงขลา 2521 (สงขลา: โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2521), หน้า 40.

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างในเขตเทศบาลเมือง
หาคีใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลาในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน
พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2522

พื้นที่	พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง (ตารางเมตร)		การเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
	2521	2522		
เทศบาลเมืองหาคีใหญ่	45,574	118,342	+ 72,768	159.7
เทศบาลเมืองสงขลา	10,487	31,579	+ 21,092	201.1
รวม	56,061	149,921	+ 93,860	167.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

และบริเวณภาคใต้ตอนล่างก็เป็น Intensive Area ในการปลูกยางมาก¹ และการส่ง เป็นสินค้าออกก็มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในอนาคตทิศทางของการปลูกและ อุตสาหกรรมยางจะแจ่มใสมากเนื่องจากวิกฤติการณ์น้ำมันแพง ทำให้ประเทศผู้ซื้อเล็กใช้ ยางสังเคราะห์และหันมาใช้ยางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่เงินดอลลาร์สหรัฐ ตกต่ำลงทำให้มีราคาขายสูงขึ้น ประกอบกับทางมาเลเซียปลูกยางน้อยลงโดยหันมาปลูกปาล์ม น้ำมันแพงทำให้ราคาขายของไทยสูงขึ้น² อีกประการหนึ่งคือ สวนยางทางใต้ได้รับการ ช่วยเหลือให้ปลูกยางพันธุ์ดีทำให้ชาวสวนยางสามารถกรีดยางได้มากขึ้น และลักษณะ ตลาดยางในภาคใต้ปัจจุบันประกอบด้วย

1. พอกาเรที่ซื้อยางจากสวนยาง
2. พอกายอยประจำหมู่บ้าน มีใบอนุญาตซื้อขาย
3. พอกาคคนกลางในเมือง
4. ผู้หอและส่งออก

ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงโรงงานแปรรูปยางที่มีอยู่ทั่วไปในสงขลา หากใหญ่ ดังนั้นท่าเรือน้ำลึกและโครงการนิคมอุตสาหกรรมจึงส่งผลต่อการขยายตัวของ การจ้างงานในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยาง การรับจ้างกรีดยาง ตลอดจนกิจการการขนส่ง อย่างมาก และแม้ว่าจะมีท่าเรือน้ำลึกที่ถูกก่อกำเนิดขึ้นอีกแห่งหนึ่งแต่ปริมาณการส่งออกยางที่ ท่าเรือสงขลาก็ไม่ลดลงเนื่องจากตลาดต่างกัน โดยยางที่ส่งออกที่ท่าเรือสงขลามีปลายทาง ส่วนใหญ่ที่ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา ส่วนยางที่ส่งออกทางท่าเรือกันตังและภูเก็ต

¹ Hunting Technical Services Limited, South Thailand Regional Planning Study : Physical Environment and Progress of Sector Studies (Bangkok: National Economic and Social Development Board, 1974), p. 69.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, เรื่องเกม, หน้า 5-6.

ส่วนใหญ่จะส่งไปทางยุโรปมากกว่า¹ กล่าวได้ว่า แนวโน้มของตลาดยางและอุตสาหกรรมยางในจังหวัดสงขลาที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานในอนาคตนี้แจ่มใสมากจากเหตุผลที่กล่าวมา และปัจจัยสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อีก คือ

1. ท่าเรือสงขลาซึ่งเป็นแหล่งส่งออกยางที่สำคัญเป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ มีการเชื่อมต่อการขนส่งทางถนนและทางรถไฟที่สะดวก ประกอบกับอยู่ใกล้ภาคใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางที่ใหญ่ที่สุดอยู่แล้ว สิ่งนี้เป็นสิ่งดึงดูดผู้ลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารา

2. เป็นบริเวณที่มีการปลูกยางมากของภาคใต้อยู่แล้ว
3. มีสถาบันการเงินหลายแห่งในพื้นที่ที่สนับสนุนการลงทุน
4. ปริมาณการผลิตสูงและราคายางในตลาดภาคใต้อยู่สูง

ท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมนอกจากจะส่งผลต่อการค้าและอุตสาหกรรมยางแล้ว ยังจะส่งผลต่อไปยังการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบคือสวนยางที่จะหันมาใช้ยางพันธุ์ดีมากขึ้นเพื่อให้ได้น้ำยางสูง จะช่วยให้ชาวสวนยางมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีการจ้างงานในการกรีดยางมากขึ้นด้วย ซึ่งจะส่งผลไปยังบริเวณแหล่งปลูกยางต่าง ๆ คือในจังหวัดสงขลาเองและในจังหวัดอื่นที่มีการส่งผลผลิตยางออกที่สงขลา ได้แก่ใน 4 จังหวัดภาคใต้ จังหวัดพัทลุง และโครงการท่าเรือน้ำลึกยังจะมีผลให้มูลค่ายางที่นครศรีธรรมราชซึ่งเคยส่งยางออกที่ภูเก็ตและกันตังเป็นส่วนมากหันมาส่งยางออกที่สงขลามากขึ้นเนื่องจากการคมนาคมติดต่อโดยเลียบชายฝั่งตะวันออกมายังสงขลาสะดวกขึ้น ยังจะส่งผลต่อไปยังการจ้างงานในกิจการคมนาคมขนส่งที่ขยายตัวตามมากต่อไป สรุปได้ว่าอนาคตของยางทั้งการผลิตแปรรูป และส่งออกมีแนวโน้มที่สูงขึ้น จะส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานมาก และแรงงานในท้องถิ่นก็มีความชำนาญในด้านกิจการเกษตรซึ่งเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยางพาราอยู่แล้ว

¹ Rendel & Partners, Songkla and Phuket Port Studies :
Final Report Vol. 1 (Melbourne: Rendel & Partners, 1977), p. 8.

ตารางที่ 33 การคาดประมาณการส่งออกยางเมื่อมีท่าเรือน้ำลึกที่สงขลาและ
ภูเก็ต

หน่วยเป็นพันตัน

ท่าเรือ	ปริมาณการส่งออก		
	พ.ศ. 2520	พ.ศ. 2524	พ.ศ. 2528
สงขลา	127	339	468
ภูเก็ต	27	100	190

ที่มา : Rendel & Partners

ตารางที่ 34 พื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดต่าง ๆ ภาคใต้ พ.ศ. 2516

จังหวัด	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ชุมพร	274	2.4
2. ระนอง	37	0.3
3. พังงา	399	3.5
4. ภูเก็ต	108	1.0
5. กระบี่	838	7.5
6. สุราษฎร์ธานี	1,655	14.7
7. นครศรีธรรมราช	1,677	15.0
รวม 7 จังหวัดตอนบน	4,988	44.4
8. พัทลุง	656	5.8
9. ตรัง	1,111	10.0
10. สตูล	236	2.1
11. สงขลา	2,015	17.9
12. ปัตตานี	311	2.7
13. ยะลา	1,064	9.5
14. นราธิวาส	856	7.6
รวม 7 จังหวัดตอนล่าง	6,249	55.6
รวมจังหวัดภาคใต้	11,236	100.0

ตารางที่ 35 ผลผลิตยางพาราของจังหวัดภาคใต้ ปี พ.ศ. 2518 และการ
คาดประมาณในอนาคต

จังหวัด	2518		2524		2528	
	(พัน)ตัน	%	(พัน)ตัน	%	(พัน)ตัน	%
ชุมพร	2	1	2	1	15	2
ระนอง	1	-	1	-	2	-
พังงา	16	5	34	6	46	7
ภูเก็ต	6	2	13	2	16	2
กระบี่	23	7	29	5	50	7
สุราษฎร์ธานี	30	9	50	10	135	20
นครศรีธรรมราช	56	18	100	19	115	17
พัทลุง	17	5	24	4	24	4
ตรัง	36	11	59	11	55	8
สตูล	5	2	7	1	11	2
สงขลา	55	17	93	17	85	12
ปัตตานี	12	4	22	4	21	3
ยะลา	33	10	50	9	44	6
นราธิวาส	28	9	63	11	69	10
รวม	320	100	547	100	688	100

ที่มา : Songkla and Phuket Port Studies Final Report Vol. 2
: Traffic Studies.

ตารางที่ 36 จำนวนสถานประกอบการเกี่ยวกับการส่งออกยางในพื้นที่ต่าง ๆ
ในภาคใต้

สถานที่	จำนวน (แห่ง)
หาดใหญ่	30
ยะลา	14
ศรีง	8
นราธิวาส	7
ภูเก็ต	5
เบตง	5
กระบี่	1
ปัตตานี	1
ทุ่งสง	1

ที่มา : Songkla and Phuket Port Studies Final Report
Vol. 2 : Traffic Studies.

ข. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประมง

นิคมอุตสาหกรรมที่จะสร้างขึ้นในบริเวณพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ใตสนับสนุนให้มีการจัดตั้งอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำขึ้นได้ อันได้แก่โรงงานปลาป่น โรงงานปลากระป๋อง โรงงานทำปลาเยือกแข็ง ตลอดจนโรงงานน้ำแข็งและห้องเย็นซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการประมง ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดสงขลาก็เป็นบริเวณที่มีการนำสัตว์น้ำจากเรือประมงมาขึ้นมากที่สุดของภาคใต้อยู่แล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อน้ำมันแพงเรือประมงทางใต้ที่เคยเอาปลาไปขึ้นที่กรุงเทพฯ ก็พากันมาที่สงขลาแทนมากขึ้น และการมีท่าเรือน้ำลึกทำให้การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำเป็นไปได้สะดวกยิ่งขึ้นด้วย และเวลานี้จังหวัดสงขลาก็มีอุตสาหกรรมที่สนับสนุนต่อการประมงอยู่มาก คือ โรงน้ำแข็งซึ่งมีมากและใหญ่ที่สุดของภาคใต้ โรงงานอาหารสัตว์ และโรงงานห้องเย็น ตลอดจนมีการจ้างงานในเรือประมงและอุตสาหกรรมและบริการเกี่ยวกับการประมงมากเป็นที่สองของภาคใต้¹ และในอนาคตจะมีการก่อสร้างสะพานปลาแห่งใหม่ขึ้นที่อำเภอเมืองสงขลา ดังนั้นแนวโน้มของการประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงจะขยายตัวขึ้นและเป็นแหล่งงานที่สำคัญของประชากร โดยเฉพาะประชากรภาคใต้ซึ่งคุ้นเคยกับทะเลและการประมงจะมีส่วนทำให้เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการประมงโดยไม่ยาก และผลผลิตสัตว์น้ำที่มายังจังหวัดสงขลาที่มีแนวโน้มมากขึ้นเนื่องจากปัญหาน้ำมันแพงทำให้เรือประมงมาขึ้นปลาที่สงขลามากขึ้น และมีการนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ทำให้จับปลาได้ทุกระยะน้ำ² อย่างไรก็ตาม ชาวประมงก็ยังประสบปัญหาอื่น คือ ปัญหาการขยายเขตน่านน้ำของเพื่อนบ้านและราคาจำหน่ายต่ำทำให้รายได้ของชาวประมงน้อยลงตามกัน การจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงอย่างหนึ่งที่คาดว่าจะลดลง คือ อุตสาหกรรมปลาป่น ซึ่งแม้ว่าจะมีการส่งออกแต่ราคาปลาเบ็ดต่ำ

¹ Hunting Thailand Services Limited, South Thailand Regional Planning Studies, Sector Studies 7 : Fisheries (Bangkok: National Economic and Social Development Board, 1974), p. 82.

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, เรื่องเสริม, หน้า 11-13.

และปัจจุบันโรงงานผลิตไม่เต็มกำลัง คือประมาณ 50% ของกำลังการผลิต¹ ดังนั้นการจ้างงานในคานนี้คาดว่าจะไม่เพิ่มขึ้น และจะมีการนำปลาที่จับได้มาเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น การทำเครื่องปรุง เช่น กะปิ น้ำปลา อาหารกระป๋อง และอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น การต่อเรือ ซ่อมเรือ ทำแห อวน ก็จะขายตัวตามการประมงเกิดความต้องการแรงงานขึ้น

ค. การจ้างงานในอุตสาหกรรมอื่น ๆ

โครงการนิคมอุตสาหกรรมที่กำหนดประเภทของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่จะตั้งขึ้นได้นั้นรวมถึงอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมแปรรูปมะพร้าว อุตสาหกรรมและหัตถกรรมพื้นเมือง อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ซึ่งการขยายตัวและลงทุนในอุตสาหกรรมเหล่านี้จะทำให้เกิดความต้องการแรงงานขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก็ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่นอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ซึ่งปัจจุบันมีมากในอำเภอนาทวี และวัตถุดิบนอกจากจะเป็นภายในจังหวัดแล้ว ยังเป็นไม้จากจังหวัดยะลาและสุราษฎร์ธานี สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปมะพร้าวและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มนั้นคาดว่าจะไม่ขยายตัวมากเนื่องจากมีปัญหาเรื่องวัตถุดิบ คือการผลิตปาล์มน้ำมันที่ จ.สตูล และ จ.กระบี่ ยังไม่ได้ผลเต็มที่ ส่วนมะพร้าวนั้นนิยมขายสดออกสู่ผู้บริโภคมากกว่าส่งมาเป็นวัตถุดิบในโรงงานเนื่องจากราคาคือกว่าและผลผลิตได้น้อย² ทำให้โรงงานมีปัญหา ดังนั้นจึงคาดว่าอุตสาหกรรมทั้งสอง

¹ กองโครงการเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประเทศไทย พ.ศ. 2520 - 2524 ภาค 2 เรื่องอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520), หน้า 13-15.

² Hunting Technical Services Limited, South Thailand Regional Planning Study, Sector Studies 10 : Industry. (Bangkok: National Economic and Social Development Board, 1974), p. 80.

ตารางที่ 37 การจ้างงานในการประมงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภาคใต้ พ.ศ. 2515

จังหวัด	แรงงานในเรือประมง	ต่อเรือ	ซ่อมเรือ	สะพานปลาและตลาดปลา	แปรรูปและบรรจุ	บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	จำนวนคน	
							จำนวน	%
1. ชุมพร	2,888	48	20	571	185	245	3,957	14.0
2. สุราษฎร์ธานี	3,047	120	40	276	66	146	3,965	14.1
3. นครศรีธรรมราช	5,124	75	-	354	199	179	5,931	21.0
4. พัทลุง	-	-	-	-	-	-	-	-
5. สงขลา	3,236	-	80	567	554	224	4,661	16.5
6. ปัตตานี	554	10	10	151	65	50	840	2.9
7. นราธิวาส	20	-	-	23	4	24	71	0.2
8. ระนอง	1,003	60	20	318	93	103	1,597	5.6
9. พังงา	300	10	-	15	3	23	351	1.2
10. ภูเก็ต	745	20	10	95	86	66	1,022	3.6
11. กระบี่	349	-	15	42	27	22	455	1.6
12. ตรัง	2,697	-	90	522	367	197	3,873	13.7
13. สตูล	1,196	10	20	279	106	76	1,687	5.9
รวม	21,159	353	305	3,213	1,755	1,355	28,140	100.0

ที่มา : South Thailand Regional Planning Studies : Fisheries.

ประเภทนี้จะไม่ส่งผลให้เกิดการจ้างงานมากขึ้นนัก สำหรับอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
พื้นเมืองก็คาดว่าจะมีการขยายตัวเนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามาก แต่เนื่องจาก
นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากสิงคโปร์และมาเลเซียซึ่งคุ้นเคยกับวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม
ประเพณีของภาคใต้เป็นส่วนมากเนื่องจากเป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง การผลิตของ
ที่ระลึกของพื้นเมืองต่าง ๆ อาจจะไม่ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มากนัก และ
ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนจึงไม่มีผลต่อการจ้างแรงงานมากนัก

การที่แนวโน้มการผลิตยางและผลผลิตสัตว์น้ำที่สูงขึ้นและมีโครง-
การนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกมาสนับสนุนการขยายตัวในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องนี้
จะมีผลทำให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ขึ้น เช่น มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการแปรรูป
ยางให้เป็นผลผลิตอื่น เช่น ยางลบ เครื่องกันสะเทือน ผลิตภัณฑ์สำหรับรถยนต์ การนำ
ยางพาราไปใช้ในอุตสาหกรรมเคมีอื่น ๆ ที่ใช้เทคนิคในการผลิตสูงซึ่งจะมีผลต่อความต้อง
การแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่เป็น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งโครงการท่าเรือน้ำลึกและโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้มีส่วนทำให้เกิดการ
ขยายตัวอย่างมากในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพาราและการประมง ซึ่งอาศัยวัตถุดิบ
ในท้องถิ่นและเกิดความต้องการแรงงาน ซึ่งแรงงานในท้องถิ่นส่วนมากก็มีความชำนาญใน
การเกษตรที่เกี่ยวข้องกันอยู่แล้ว และโครงการปรับปรุงระบบถนนก็มีส่วนสนับสนุนต่อการ
ขนส่งวัตถุดิบมายังโรงงานให้เป็นไปสะดวกยิ่งขึ้น

3. เกิดความต้องการแรงงานในคานบริการและพาณิชยกรรม

สงขลา - หาดใหญ่ในปัจจุบันเป็นศูนย์กลางทางคานพาณิชยกรรมและบริการ
ที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้อยู่แล้ว ในอนาคตเมื่อมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามนโยบายพัฒนาเมือง
หลักยิ่งจะมีผลต่อการขยายตัวในสาขาพาณิชยกรรมและบริการซึ่งจะทำให้เกิดความต้องการ
แรงงานเพิ่มขึ้นในคานต่าง ๆ คือ

3.1 การขนส่ง

การที่มีท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมซึ่งมีผลต่อการขยายตัวในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมา การขยายตัวของกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดความต้องการการขนส่งผลผลิตและวัตถุดิบจากแหล่งผลิต ทำให้บริการการขนส่งค่านี้นับว่าขยายตัวตามและเกิดความต้องการแรงงานขึ้น และการขยายตัวในกิจการค่านี้นี้มีแนวโน้มสูงเนื่องจากสงขลา - หาดใหญ่มีลักษณะเป็นชุมทางทางการคมนาคมขนส่งอยู่แล้ว

นอกจากนี้การมีท่าเรือน้ำลึกยังทำให้เกิดความต้องการแรงงานจำนวนมากในการดูแลรักษา ขนถ่ายสินค้า และการขยายตัวของกิจการคลังสินค้า

การพัฒนาสงขลา - หาดใหญ่ให้เป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวและคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาากขึ้นนี้ ค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งของนักท่องเที่ยวจะถูกใช้ในบริการขนส่ง ซึ่งทำให้เกิดการขยายตัวในการขนส่งผู้คนในเขตเมืองและบริการนำเที่ยวเกิดการจ้างแรงงานในบริการต่าง ๆ เหล่านี้

3.2 โรงแรม ที่พักต่าง ๆ ร้านอาหาร บริการต่าง ๆ

สงขลา - หาดใหญ่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจาก 3 ทลาค คือ

1. ทลาคยุโรปและอเมริกา
2. ทลาคสิงคโปร์และมาเลเซีย
3. ทลาคในประเทศ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาสงขลา - หาดใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์ มาเลเซีย และนักท่องเที่ยวจากในประเทศ ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์และมาเลเซียเดินทางมาหาดใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ คือในปี พ.ศ. 2524 ประมาณ 214,000 คน พ.ศ. 2529 ประมาณ 345,000 คน

และ พ.ศ. 2533 ประมาณ 556,000 คน¹ ซึ่งนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์และมาเลเซีย
นี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มแม่บ้านที่เดินทางมาซื้อของซึ่งส่วนใหญ่จะสนใจสินค้าเครื่อง
พลาสติกและอตุ้มเนียมที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ
2. กลุ่มผู้ชายที่เดินทางมาหาความบันเทิงในภาคใหญ่ซึ่งมักจะเดิน
ทางมาในวันสุดสัปดาห์

และตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีนโยบายปรับปรุงสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว-
เที่ยวอื่น ๆ นอกเหนือจากแหล่งบันเทิงและการค้าของหนีภาษี คาดว่าจะมีผลทำให้นัก
ท่องเที่ยวเดินทางมามากขึ้น และภาคใหญ่ก็มีโรงแรมชั้นหนึ่งจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะ
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และกิจการที่ได้รับการลงทุนในรอบปี 2521 - 2522 ส่วนใหญ่เป็นกิจการ
โรงแรม² ซึ่งการขยายตัวของกิจการโรงแรมนี้ทำให้เกิดความต้องการแรงงานมาก และ
ส่วนใหญ่ต้องการผู้ที่พูดภาษามาเลย์ได้ ประกอบกับต้องมีความรู้ในเรื่องกิจการบริการใน
โรงแรม ดังนั้นความต้องการแรงงานด้านนี้จึงเป็นแรงงานในท้องถิ่นและจำเป็นต้องมี
การจัดการอบรมให้แรงงานเหล่านี้มีความรู้และทักษะในเรื่องเกี่ยวกับบริการในโรงแรม
และการบริการนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทำให้เกิดความต้องการแรง
งานเพิ่มขึ้นในกิจการที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ภัตตาคาร ร้านอาหาร
ร้านขายของที่ระลึก บริการนำเที่ยวต่าง ๆ

¹Hunting Technical Servives, South Thailand Regional
Planning Study, Sector Study 9 : Tourism and Transport. (Bangkok:
National Economic and Development Board, 1974), p. 33.

²ธนาคารแห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม, หน้า 30-31.

ตารางที่ 38 จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดของโรงแรมในสงขลา - หาดใหญ่
พ.ศ. 2516 - 2522

ปี พ.ศ.	จำนวนห้องพัก	อัตราการเพิ่ม %
2516	1,166	-
2517	1,277	9.5
2518	1,588	24.4
2519	1,835	15.6
2520	1,962	6.9
2521	2,169	10.6
2522	2,398	10.6

การดึงดูดนักท่องเที่ยวที่อยู่นอกจากจะอาศัยปัจจัยในเรื่องความสะดวกเกี่ยวกับที่พัก การเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้ว ปัญหาความปลอดภัยเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญมาก หากว่าปัญหาการจับปล้นนักท่องเที่ยว การวางระเบิดที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในระยะหลังที่หาค่าใหญ่ จะมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะลดลง

นอกจากนี้การขยายตัวทางด้านการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการต่าง ๆ จะมีผลต่อการขยายตัวของกิจการสถาบันการเงิน ซึ่งจากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ ปี พ.ศ. 2522 แสดงให้เห็นว่า มีการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ขึ้นที่จังหวัดสงขลามากที่สุดในภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องจากเกิดการขยายตัวในด้านการเงินฝาก การกู้ยืมสูงตามการขยายตัวของภาคผลิตสินค้าและการลงทุนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลา การขยายตัวของสถาบันการเงินนี้จำเป็นต้องอาศัยแรงงานที่มีความรู้ทางด้านนี้โดยเฉพาะ

สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของแรงงานกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะเห็นว่าเมื่อมีโครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ดังกล่าวมา จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงในการก่อสร้างตามโครงการและการก่อสร้างในกิจกรรมและอุตสาหกรรมที่ขยายตัวตามมา ซึ่งการก่อสร้างนี้ทำให้เกิดความต้องการแรงงานจำนวนมาก อุตสาหกรรมที่จะขยายตัวตามมาทำให้เกิดความต้องการแรงงานซึ่งเป็น Employment Multiplier effect อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารา อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประมง จะเป็นกิจกรรมที่ขยายตัวอย่างมาก รวมทั้งจะมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการแปรรูปยางให้เป็นสินค้าใหม่ขึ้น โดยแนวโน้มของอุตสาหกรรมยางและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประมงมีแนวโน้มจะสูงและก่อให้เกิดการจ้างงานมากกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่นตามสภาพและข้อมูลที่ได้กล่าวในตอนแรก

Multiplier effect ท่อไปถึงผลกระทบที่มีต่อการจ้างงานในสาขาพาณิชยกรรมและบริการ ซึ่งสนับสนุนกันและกันต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น และสนองความต้องการของประชากรและนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น พาณิชยกรรมและบริการที่จะขยายตัวและต้องการแรงงานได้แก่ กิจการขนส่ง กิจการโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร

ร้านขายของที่ระลึก สถาบันการเงิน ซึ่งการขยายตัวของอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและ
บริการเหล่านี้ต้องการแรงงานทั้งที่มีความรู้และไม่มีความรู้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพแรงงาน
ในท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติตามความต้องการแรงงานที่จะมีขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น

โครงการพัฒนาที่ส่งผลต่อการขยายตัวของกิจกรรมที่ทำให้เกิด multiplier
effect อย่างมากนั้นได้แก่โครงการทำเรื่อน้ำลึก โครงการนิคมอุตสาหกรรม โครงการ
พัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนโครงการพัฒนาอื่นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ
จ้างงานในสาขาก่อสร้างแล้ว ยังมีส่วนสนับสนุนต่อการขยายตัวของกิจกรรมที่ต้องการ
แรงงานในอนาคต เช่น โครงการป้องกันน้ำท่วม การวางผังเมือง มีส่วนสนับสนุนต่อการ
ขยายตัวของกิจกรรมที่จะก่อสร้างขึ้นในอนาคต โครงการค้ำเสาฐานูปโลก สาธารณ-
ูปการ เช่น ไฟฟ้า ถนน ประปา ก็อำนวยความสะดวกกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นและขยายตัว
โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยก็มีส่วนช่วยเหลือแรงงานผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง

เมื่อโครงการที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้เกิด multiplier effect ต่อการจ้าง
งานขึ้นเป็นจำนวนมาก มีผลทำให้ประชากรและแรงงานจากพื้นที่ต่าง ๆ อพยพมาสู่พื้นที่
สงขลา - หาดใหญ่มากขึ้น โดยมีปัจจัยดึงดูดคือโอกาสในการทำงานซึ่งจะมีรายได้ดีกว่า
ในชนบท เกิด New Local Threshold มีประชากรมากขึ้น อันเป็นผลต่อการขยาย
ตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ตามมาอีก และจะส่งผลการขยายตัวทางการปกครองตามมา
จะเห็นได้จากเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ซึ่งมีการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อ
ให้เกิดการจ้างงานค้ำต่าง ๆ เป็นบริเวณที่ประชากรเพิ่มขึ้นมากเกิดการขยายตัวทาง
การปกครองโดยมีการขอขยายเขตเทศบาลถึง 2 ครั้งมาแล้ว

เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการขยายตัวใน
กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมา ซึ่งจะเป็นแหล่ง Demand แรงงาน โดยมี Employment
Opportunity เกิดขึ้นมาก สิ่งนี้จะดึงดูด supply คือแรงงานทั้งจากภายในพื้นที่
อำเภอและจังหวัดใกล้เคียง โดยมีโอกาสในการทำงานและค่าจ้างเป็นสิ่งดึงดูด การ
เคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทซึ่งมีปัญหาคความยากจนและรายได้น้อยดังรายละเอียดที่ได้

กล่าวในตอนต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวของภาคใต้พบว่า รายได้โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนระหว่างเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล มีความแตกต่างกันมาก เขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่มากจะมีประชากรอพยพเข้ามามากขึ้น และเมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือนของอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัดสงขลาแล้วพบว่า อุตสาหกรรมที่จะขยายตัวได้แก่ อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร มีรายได้ปานกลางและค่อนข้างสูง ซึ่งจะมีส่วนดึงดูดแรงงานที่จะมา supply ความต้องการแรงงานที่เกิดขึ้น กล่าวได้ว่า ปัจจุบันในการดึงดูดแรงงานที่จะมา supply ความต้องการ แรงงานนี้ได้แก่

1. โอกาสในการทำงานในแหล่งงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและขยายตัวในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่
2. ความสะดวกในการเดินทางคมนาคมติดต่อกัน
3. ความสะดวกสบายและบริการต่าง ๆ ในเขตเมืองซึ่งปลอดภัยกว่าชนบท
4. ค่าจ้างที่ได้รับที่จะทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าในชนบท

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน แยกตามเขตของภาคใต้ พ.ศ. 2518 - 2519

เขต	รายได้เฉลี่ย บาท/ครอบครัว/เดือน
ในเขตเทศบาล	3,361
เขตสุขาภิบาล	1,930
นอกเขตเทศบาล	1,501

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ พ.ศ. 2518 - 2519

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบอัตราค่าจ้างเฉลี่ยรายเดือนของอุตสาหกรรม
การผลิต จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2518

อุตสาหกรรม	ค่าจ้างเฉลี่ย ต่อเดือน	ลำดับ
รวม	868.91	8
การผลิตอาหาร	763.98	10
อุตสาหกรรมเครื่องจักร	963.05	7
การผลิตสิ่งทอสิ่งถัก	271.43	12
การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้กอก ยกเว้นเครื่องเรือน	1,098.16	6
การผลิตเครื่องเรือน ยกเว้นที่ทำด้วยโลหะ	1,838.46	3
การพิมพ์และอุตสาหกรรมการพิมพ์	626.43	11
การผลิตเคมีภัณฑ์สำหรับงานอุตสาหกรรม	1,425.00	4
การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1,297.73	5
การผลิตผลิตภัณฑ์แร่โลหะอื่น ๆ	5,400.00	1
อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าขั้นมูลฐาน	2,000.00	2
การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ ยกเว้นเครื่องจักรและอุปกรณ์	819.05	9

ที่มา : กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

Employment multiplier effect ที่เกิดขึ้นทำให้มี Demand ต่อการจ้างงานบางอย่าง เช่น การก่อสร้างซึ่งนายจ้างต้องการแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ การจ้างงานในสถาบันการเงิน กิจการโรงแรม และอุตสาหกรรมใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะอย่างนี้ หากว่าในท้องถิ่นไม่มีแรงงานที่มีคุณสมบัติและต้องจ้างแรงงานจากที่อื่น รวมทั้งด้านนโยบายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่เป็นประเภทที่ใช้แรงงานน้อย multiplier effect ก็มีประโยชน์ต่อประเภทนี้น้อยลง

ความต้องการแรงงานที่เป็นผลกระทบจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อนำมาคาดประมาณเพื่อให้เห็นภาพว่าการจ้างงานในอนาคตจะเพิ่มขึ้นในประเภทใดเท่าใด และมีผลต่อโครงสร้างแรงงานอย่างไร โดยมีแนวคิดที่ว่า ถ้าไม่มีโครงการต่าง ๆ นี้การทำงานในอนาคตจะมีสัดส่วนในแต่ละสาขาอย่างไร และเมื่อมีโครงการจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การคาดประมาณนี้มิได้ใช้แบบจำลองใด ๆ หากแต่ใช้สภาพความเป็นมาในอดีตและแนวโน้มในอนาคตเป็นเครื่องพิจารณา เช่น การขนส่งซึ่งเกี่ยวข้องกับปริมาณสินค้าเข้าออก เป็นต้น และอาศัยตัวเลขบางอย่างจากการที่มีผู้คาดคะเนไว้บ้างแล้ว (รายละเอียดและเงื่อนไขของการคาดประมาณแต่ละชั้นอยู่ในตารางที่ 42-48) ซึ่งผลจากการคาดประมาณสรุปได้ว่า กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจ้างงานมากที่สุดจากการคาดประมาณโดยไม่คิดผลกระทบคืออุตสาหกรรม (เปลี่ยนแปลง 19.6%) การขนส่ง (6.9%) และพาณิชย์กรรม (3.5%) ในปี 2524 และในปี 2519 เป็น 54.3%, 25.2% และ 11.8% ตามลำดับ การที่อุตสาหกรรมและการขนส่งมีผลต่อจำนวนการจ้างงานที่เพิ่มมากขึ้นนี้ก็เพราะการขยายตัวของอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม และการขนส่งสินค้าวัตถุดิบต่าง ๆ ที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นเนื่องจากท่าเรือน้ำลึกและการขยายตัวทางอุตสาหกรรม และตั้งข้อสังเกตว่า การเพิ่มขึ้นของแรงงานในอนาคตเหล่านี้มี 2 ทางคือ มาจากการลดลงของแรงงานภาคเกษตรซึ่งอพยพภายในจังหวัด และแรงงานอพยพจากภายนอก ซึ่งผลการจ้างงานทั้งหมดในปี 2524 มี 414,853 คน โดยเป็นเกษตรกรรม 79.1% พาณิชยกรรมและบริการ 13.6% อุตสาหกรรม 3.7% และการขนส่ง 2.1% ส่วนในปี 2529

มีการจ้างงาน 483,691 คน โดยเป็นเกษตรกรรม 81.6% พาณิชยกรรมและบริการ 14.5% อุตสาหกรรม 4.7% และการขนส่ง 2.5% จะเห็นได้ว่าสาขาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ ตลอดจนการขนส่งมีสัดส่วนการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นตามลำดับ และเมื่อนำมาดูโครงสร้างการทำงานในภาค Basic และ Non-basic พบว่า มีสัดส่วน Basic/Non-basic ในปี 2524 เท่ากับ 82.8/17.2 และ 81.6/18.4 ตามลำดับ ซึ่งเปลี่ยนแปลงจาก 86.1/13.9 ในปี 2503 และ 83.3/16.7 ในปี 2513 แสดงว่าการจ้างงานในภาค Basic ได้แก่เกษตรและอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการจ้างงานในสาขา Non-basic ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองมากขึ้นตามลำดับ ฉะนั้นการจ้างงานนี้จึงเป็นปัจจัยดึงดูดการย้ายเข้าของแรงงานจากภายในและภายนอก ซึ่งจากลักษณะการอพยพของประชากร เป็นการอพยพภายในจังหวัดประมาณ 50.3% และเป็นการย้ายเข้าจากภายนอกประมาณ 49.3% และเมื่อมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้น คาดว่าการอพยพเข้าจะมากขึ้นตามปัจจัยดึงดูดที่กล่าวมา และการอพยพออกก็จะน้อยลงด้วย แต่การเพิ่มประชากรวัยแรงงานมีมากกว่าจำนวนงาน ดังนั้นปัญหาการว่างงานยังคงมีอยู่

แหล่งงานที่เกิดขึ้นในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่และเกิดความต้องการแรงงานขึ้นมากดังกล่าวนี้ จะมีผลต่อการดึงดูดแรงงานในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่เอง และที่ต่อเนื่องกับสงขลา - หาดใหญ่ คือ

1. พื้นที่ตอนบนซึ่งได้แก่อำเภอสติงพระและอำเภอระโนดซึ่งมีประชากรอยู่ปานกลางแต่ตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นเนื่องจากพื้นที่ขนาดเล็ก พื้นที่เป็นบริเวณแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดและมีโครงการชลประทานทุ่งระโนด การคมนาคมติดต่อกับพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตที่มีการทำถนนและสะพานข้ามเกาะยอซึ่งจะเชื่อมฝั่งเหนือและใต้ของจังหวัดสงขลาเข้าด้วยกัน โอกาสของแรงงานในพื้นที่นี้จะเดินทางมาทำงานในแหล่งงานที่ขยายตัวในสงขลา - หาดใหญ่ก็มีมากโดยเฉพาะการเดินทางมาท่าเรือน้ำลึกใต้สะดวก ในขณะที่อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ไม่มีแนวโน้มว่าจะขยายตัวไปในพื้นที่ตอนบน ฉะนั้นแรงงานในพื้นที่นี้ส่วนหนึ่งจะมีการย้ายออกมาทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องกับท่าเรือที่เกิด เช่น การขนส่งหรือทำงานในท่าเรือ โดยเฉพาะในอำเภอสติงพระ

ซึ่งมีการย้ายออกมาก อีกส่วนหนึ่งจะเป็นการย้ายงานมาทำงานอุตสาหกรรมและบริการในลักษณะ Seasonal change โดยเฉพาะในเขตอำเภอระโนด โดยจะกลับไปทำนาเมื่อถึงฤดูกาล การย้ายออกของประชากรในพื้นที่ยังไม่เป็นปัญหาต่อพื้นที่มาก เพราะแม้ว่าประชากรจะน้อยแต่ก็อยู่กับหนาแน่นและมีขนาดครอบครัวค่อนข้างสูง มีประชากรวัยแรงงานที่ยังว่างงานอยู่ และพื้นที่นี้ไม่มีปัญหาความเคลื่อนไหวทางการเมือง

2. พื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดได้แก่เขตอำเภอสะเตกา และอำเภอรักขุมิ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีทั้งการเกษตร การค้าและอุตสาหกรรมกระจายอยู่พอสมควร ลักษณะประชากรมีขนาดปานกลาง และการตั้งถิ่นฐานไม่หนาแน่นมาก การทำการเกษตรในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นการทำสวนยางซึ่งมีเวลาว่างในช่วงยางผลัดใบ ซึ่งช่วงนี้ประชากรเกษตรจะไปทำงานทำในเหมืองแร่ในรักขุมิซึ่งรายได้ดี ส่วนอำเภอสะเตกานั้นก็มีโรงงานยางและการค้าติดต่อกับชายแดนอยู่แล้ว แรงผลักดันที่จะให้ประชากรย้ายออกมาทำงานในพื้นที่อื่นมีน้อย แต่เมื่อมีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพาราในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ประชากรส่วนหนึ่งจะย้ายมาทำงานในอุตสาหกรรมเพราะอยู่ในแนวเส้นทางคมนาคมที่จะเดินทางมาได้สะดวกอยู่แล้ว

3. พื้นที่ในเขตอำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย ซึ่งมีประชากรน้อยขนาดครอบครัวเล็ก จำนวนแรงงานต่อครอบครัวต่ำ และตั้งถิ่นฐานอยู่กระจายกันมากบนพื้นที่ ประกอบกับเป็นเขตล้าหลังซึ่งมีความเคลื่อนไหวทางการเมือง และอัตราการว่างงานในพื้นที่นี้สูงเนื่องจากขาดแหล่งงานด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนั้นโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ทำให้เกิด Demand ต่อแรงงานในสงขลา - หาดใหญ่จะดึงดูดการย้ายออกของประชากรวัยแรงงานในพื้นที่นี้มากขึ้น แต่ว่าการย้ายออกของประชากรในบริเวณนี้จะเป็นการเพิ่มความล้าหลังและความไม่ปลอดภัยในพื้นที่นี้มากขึ้น จึงควรพิจารณาแหล่งงานที่มีโอกาสเข้าไปตั้งในพื้นที่นี้ได้เพื่อช่วยลดการอพยพออกของประชากรในบริเวณซึ่งเบาบางและล้าหลังอยู่แล้ว

4. โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่สร้างโอกาสการทำงานในบริเวณสงขลา - หาดใหญ่มากขึ้น จะช่วยลดการอพยพออกของประชากรของจังหวัด นอกจากประชากรที่

อพยพออกเพื่อไปบุกเบิกที่ทำการเกษตรใหม่ และมีผลดึงดูดการอพยพเข้าของแรงงานจากจังหวัดต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะจาก 4 จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นบริเวณล้าหลังและมีปัญหาทางการเมือง จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเดิมมีการอพยพมาสู่จังหวัดสงขลามากอยู่แล้วและส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงาน การคมนาคมติดต่อกับจังหวัดสงขลาที่สะดวกและไม่ไกลมาก

กล่าวได้ว่า โครงการพัฒนาพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่เพื่อให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้อาจก่อให้เกิดการขยายตัวในกิจการอุตสาหกรรม ก่อสร้าง บริการ และพาณิชยกรรมซึ่งจะเป็นแหล่ง Demand แรงงานจำนวนมากในอนาคต และแหล่งแรงงานที่จะมา supply นี้มาจากทั้งในจังหวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตล้าหลัง ใน 4 จังหวัดภาคใต้ จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. เกิด Demand ต่อแรงงานอย่างมากในสาขาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางและการประมง นอกจากนี้ยังเกิดความต้องการแรงงานในด้านพาณิชยกรรมและบริการในเขตเมืองมากขึ้น

2. แรงงานที่จะมา supply ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากชนบท โดยจะมีการย้ายงานตามฤดูกาลจากเกษตรมาสู่อุตสาหกรรมและบริการ และการย้ายอย่างถาวรโดยมีปัจจัยสนับสนุนในเรื่องโอกาสการทำงาน รายได้ที่ดีกว่า และความสะดวกในการเคลื่อนย้าย ซึ่งแนวโน้มจะเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานจากเกษตรมาสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น

3. การขยายตัวในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพาราจะมีผลต่อกรจ้างแรงงานในการกรีดยางในเขตพื้นที่ปลูกยางของภาคใต้

4. อุตสาหกรรมและบริการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นต้องการทั้ง Unskill และ Skill labour ซึ่งหากในท้องถิ่นไม่มีแรงงานที่มีความสามารถตรงก็ต้องใช้แรงงานจากพื้นที่อื่น ทำให้ Employment multiplier effect ไม่มีผลต่อการทำงานของประชากรในท้องถิ่น นอกเสียจากการจ้างงานอันเกิดจากการใช้จ่ายของแรงงาน

และจากผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะสามารถมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
ได้แก่

1. โครงการพัฒนาต่าง ๆ ยังคงอยู่ในบริเวณเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ และการขยายตัวของกิจการต่าง ๆ ก็อยู่ในพื้นที่สงขลา - หาดใหญ่ ซึ่งมีความเป็นเมืองสูง แรงงานจากชนบทที่จะมา supply แม้ว่าการคมนาคมขนส่งจะสะดวก แต่อัตราค่าเดินทางสูงเกินกว่าจะเดินทางแบบไปกลับ
2. ผลของโครงการที่ทำให้เกิดความต้องการแรงงาน ทำให้สงขลา - หาดใหญ่ เป็นตลาดแรงงานที่สำคัญในอนาคต และมีแรงงานชนบทอพยพเข้ามามาก ปัญหาหนึ่งที่จะเกิดขึ้นคือ ความไม่สมดุลของงานและคน จะเกิดปัญหาการว่างงานในเขตเมือง
3. อัตราค่าเดินทางจากพื้นที่ต่าง ๆ มายังสงขลา - หาดใหญ่สูงเกินกว่าจะเดินทางไปกลับ แต่แรงงานต้องการงาน ดังนั้นจะเป็นการอพยพมาอยู่ในที่พักชั่วคราว เช่นตามที่พักคนงานในเขตก่อสร้าง มีผลต่อปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม
4. การย้ายออกของประชากรในเขตตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดจะมีผลทำให้ประชากรซึ่งน้อยอยู่แล้วน้อยลงไปอีก และการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ห่างกันประกอบกับการย้ายออกจะทำให้เกิดปัญหาความไม่ปลอดภัย
5. กิจการที่ขยายตัวในอนาคตซึ่งต้องการแรงงานที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะ เช่นกิจการโรงแรม แต่ในท้องถิ่นยังขาดสถาบันที่จะส่งเสริมให้แรงงานมีความรู้ในการทำงานด้านนี้
6. ยังไม่มีโครงการที่พัฒนาการเกษตรของจังหวัดซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมที่จะขยายตัวต่อไปในอนาคต และปัจจุบันแรงงานเกษตรในพื้นที่ชนบทก็ประสบปัญหาความยากจน รายได้และผลผลิตต่ำ ตลอดจนที่ทำกิน นับว่ายังไม่มีการกระจายความเจริญตามนโยบายพัฒนาเมืองหลัก และขาดโครงการต่อเนื่องที่จะเชื่อมโยงการพัฒนาทางเกษตรกับอุตสาหกรรม

จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้ศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการพิจารณาเพื่อแก้ปัญหาข้างนี้คือ

1. เร่งรัดการพัฒนาการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรกว่า 80% ของจังหวัด โดยช่วยเหลือด้านการชลประทาน ปุ๋ย การใช้ยางพาราที่ดี และปรับปรุงผลผลิตการเกษตรที่ต่ำอยู่ เช่นมะพร้าวให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

2. สนับสนุนการสร้างงานในเขตชนบทที่ล่าช้าเพื่อป้องกันการย้ายออกของประชากร และเป็นการสร้างแหล่งงานและความเจริญในท้องถิ่น โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การแปรรูปไม้ซึ่งอาจจัดตั้งได้ในเขตอำเภอนาทวี การกระจกจากทรายแก้วในเขตอำเภอจะนะ การพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับยางในเขตอำเภอเทพาและสะบ้าย้อย เป็นต้น และสนับสนุนอุตสาหกรรมเหล่านี้โดยการลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับการลงทุน ลดภาษี ลดค่าบริการของรัฐ ในด้านไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

3. จัดเตรียมโครงการพัฒนาคานที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองเพื่อรับการเพิ่มของแรงงาน

4. ปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งคนและสินค้าที่ราคาถูกลง เพื่อช่วยเหลือการเดินทางมาทำงานของแรงงาน และปรับปรุงถนนในชนบทซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งวัตถุดิบให้ใช้ได้ทุกฤดูกาล

5. ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยทั้งในเขตเมืองและชนบท

6. อบรมและจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะอาจจะไม่ได้ผลสมบูรณ์ แต่ก็ เป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อให้ผลของโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นคือ Demand และ Supply ของแรงงานเป็นไปในลักษณะที่เกิดประโยชน์ต่อประชากรในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบจำนวนและสัดส่วนประชากรอายุตั้งแต่ 11 ปี
ขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ ประเภท
อุตสาหกรรม จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2503-2513

หมวดอุตสาหกรรม	2503		2513		หมายเหตุ
	จำนวน	%	จำนวน	%	
เกษตรกรรม ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง	220,333	82.4	231,762	80.2	
การขุดแร่โลหะและอโลหะ	855	0.3	1,816	0.6	
อุตสาหกรรม หัตถกรรม	9,918	3.7	9,066	3.1	
การก่อสร้าง รื้อถอน	1,566	0.6	2,647	1.0	
การสาธารณูปโภค	262	0.1	263	0.1	
พาณิชย์กรรม	16,413	6.1	16,303	5.6	
การขนส่ง คลังสินค้า คมนาคม	4,531	1.7	5,906	2.0	
บริการ	11,405	4.3	18,960	6.6	
อื่น ๆ	2,090	0.8	2,257	0.8	
รวม	267,373	100	288,980	100	
สัดส่วนแรงงาน Basic/Non-basic	86.1/13.9		83.3/16.7		

ตารางที่ 42 การคาดประมาณจำนวนประชากร จำนวนประชากรวัยแรงงาน
และประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ

พ.ศ.	จำนวนประชากร	ประชากรวัยแรงงาน	ประชากรที่ทำงาน เชิงเศรษฐกิจ
2513	621,849	407,008	288,980
2524	887,270	580,718	412,310
2529	1,021,865	668,810	474,855

หมายเหตุ

1. สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานอาศัยของปี 2513 คือประชากรวัย
แรงงานมี 65.45% ของประชากรทั้งหมด
2. การคำนวณประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจยังไม่มีผลถึงผลกระทบ
ของการจ้างงานในอนาคต โดยอาศัยสัดส่วนของปี 2513 คือ
ประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจมี 71.00% ของประชากรวัยแรงงาน
(ประชากรวัยแรงงาน 407,008 คน ทำงานเชิงเศรษฐกิจ -
288,980 คน)
3. การคาดคะเนประชากรอาศัยสูตร $P_t = P_0 (1 + r)^n$

ตารางที่ 43 การคาดประมาณจำนวนประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจใน
 ด้านต่าง ๆ โดยยังไม่พิจารณาผลกระทบ

หมวดอุตสาหกรรม	จำนวนประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ	
	พ.ศ. 2524	พ.ศ. 2529
เกษตรกรรม	330,672	380,834
การขุดแร่โลหะและอโลหะ	2,474	2,849
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	12,781	14,721
การก่อสร้าง	4,123	4,748
การสาธารณสุข	412	475
พาณิชยกรรม	23,089	26,592
การขนส่ง คลังสินค้า คมนาคม	8,246	9,497
บริการ	27,212	31,340
อื่น ๆ	3,298	3,799
รวม	412,310	474,855

ตารางที่ 44 ปริมาณสินค้าที่ส่งผ่านจังหวัดสงขลาในปีต่าง ๆ และการประมาณการจ้างงานในสาขาที่เกี่ยวข้อง ปี พ.ศ. 2523-2529

พ.ศ.	ปริมาณสินค้า '000 ตัน		การจ้างงานด้าน	การจ้างงานด้าน
	รวม	เฉพาะยาง	ขนส่งยาง(คน)	อุตสาหกรรม(คน)
2503	389.2	62	4,531	1,005
2513	644.2	90.5	5,906	1,036
2524	961.5	367.0	8,269	4,747
2529	1,277.2	547.4	8,815	6,666

หมายเหตุ : อาศัยข้อมูลการส่งออกปี 2503 และ 2513 จาก Rendel & Partners และปี 2523 จาก Hunting Technical Service Sector Study 9 หน้า 93-95 และปริมาณค่าส่งออกปี 2524 และ 2529 โดยอาศัยอัตราการเพิ่มเฉลี่ยจากปี 2523-2528 และ 2528-2533

ตารางที่ 45 การคาดประมาณแรงงานที่เพิ่มขึ้นจากโครงการนิคมอุตสาหกรรม
และการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2524 และ พ.ศ.
2529

การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น	พ.ศ. 2524	พ.ศ. 2529
การจ้างงานโดยตรงในโรงงาน	2,500	8,000
การจ้างงานในกิจกรรมที่ขยายตัวตาม	675	2,050
รวมผลจากโครงการนิคม	3,175	10,050
การจ้างงานในกิจการโรงแรม	1,450	5,360
การจ้างงานในกิจการท่องเที่ยวที่ขยายตัว	2,900	10,720
รวมผลจากการท่องเที่ยว	4,350	16,080
รวมผลต่อการจ้างแรงงานทั้งหมดที่เพิ่มขึ้น	7,525	26,130

ที่มา : South Thailand Regional Planning Study Final
Report Vol. 2 : Physical Planning pp. 11-13.

ตารางที่ 46 การคาดประมาณแรงงานในสาขาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม
และบริการ โดยพิจารณาถึงผลกระทบจากโครงการ

ประเภท	พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2529	
	ไม่คิดผลกระทบ	รวมผลกระทบ	ไม่คิดผลกระทบ	รวมผลกระทบ
อุตสาหกรรม	12,781	15,281	14,721	22,721
เฉพาะอุตสาหกรรมยาง	-	4,747	-	6,266
พาณิชยกรรม บริการ	54,424	56,326	62,680	76,062
การก่อสร้าง				
การขนส่ง	8,246	8,815	9,497	11,893
เหมืองแร่	2,474	2,444	2,849	2,849
รวม	77,925	87,613	86,898	116,942

หมายเหตุ

1. สมมุติว่ากิจกรรมที่ขยายตัวตามในผลกระทบจากการนิคมอุตสาหกรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพาณิชยกรรม บริการ การก่อสร้างและกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การจ้างงานในการขนส่งขึ้นกับปริมาณสินค้าที่ขนส่งเข้า-ออกที่ทำเรือ น้ำลึก

3. โครงการนิคมอุตสาหกรรมคาดว่าจะใช้แรงงานในการก่อสร้าง 1,000 คน ในช่วง พ.ศ. 2520-2524

4. การขุดแร่โลหะและอโลหะเมื่อนำผลการคำนวณการจ้างแรงงานโดยอาศัยมูลค่า G.P.P. เทียบกับการคำนวณการเพิ่มขึ้นในปี 2513 พบว่า มีค่าต่างกันน้อยมาก จึงถือว่าได้รับผลกระทบน้อยมาก และที่คำนวณลงก็สอดคล้องกับการคาดประมาณการส่งออกของแร่แบไรต์และทรายแก้วที่ส่งขายของ Rendel & Partners ซึ่งมีค่าลดลงเรื่อย ๆ จากปี พ.ศ. 2518

ตารางที่ 47 การเปลี่ยนแปลงการจ้างงานที่เกิดการคิดผลกระทบของโครงการใน พ.ศ. 2524 และ พ.ศ. 2529

ประเภท	พ.ศ. 2524				พ.ศ. 2529			
	ไม่คิดผล	คิดผล	เปลี่ยนแปลง	%	ไม่คิดผล	คิดผล	เปลี่ยนแปลง	%
อุตสาหกรรม	12,781	15,281	2,500	19.6	14,721	22,721	8,000	54.3
พาณิชยกรรม การก่อสร้าง และบริการที่เกี่ยวข้อง	54,424	56,326	1,902	3.5	62,680	70,062	7,382	11.8
การขนส่ง	8,246	8,815	569	6.9	9,497	11,893	2,396	25.2
เหมืองแร่	2,474	2,444	-30	-1.2	2,849	2,849	-	-
การเกษตรกรรม	330,672	328,277	2,395	-0.7	380,834	371,892	-8,942	-2.3
อื่น ๆ	3,710	3,710	-	-	4,274	4,274	-	-
รวม	412,310	414,853	2,453	0.6	474,855	483,691	8,836	1.9

- หมายเหตุ
1. สมมุติว่าการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นนั้นจะเป็นแรงงานจากภาคเกษตรในจังหวัด การขุดแร่โลหะ อโลหะ และการอพยพเข้า
 2. สัดส่วนของการอพยพเข้าภายในจังหวัดและ Migration มีค่าเท่ากับ 50.3 : 49.3
 3. ดังนั้น 50.3% ของการจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้นคือการลดลงของแรงงานภาคเกษตรในจังหวัด
 4. ผลกระทบต่อแรงงานภาคเกษตรได้หักการลดลงของแรงงานภาคเกษตรในจังหวัดแล้ว
 5. กำหนดเงื่อนไขว่าโครงการไม่มีผลกระทบต่อกิจการอื่น ๆ ที่ไม่ใคร่ระบุ

ตารางที่ 48 สัดส่วนการจ้างงานของประชากรในค้ำต่าง ๆ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2524 และ พ.ศ. 2529

อุตสาหกรรม	พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2529	
	จำนวน	%	จำนวน	%
เกษตรกรรม	328,277	79.1	371,892	81.6
อุตสาหกรรม	15,281	3.7	22,721	4.7
พาณิชยกรรม การก่อสร้าง บริการที่เกี่ยวข้อง	56,326	13.6	70,062	14.5
การขนส่ง	8,815	2.1	11,893	2.5
เหมืองแร่	2,444	0.6	2,849	0.6
อื่น ๆ	3,710	0.9	4,274	0.9
รวม	414,851	100	483,691	100

ตารางที่ 49 สัดส่วนของแรงงานในภาค Basic และ Non-Basic พ.ศ.
2524 และ พ.ศ. 2529

ประเภท	พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2529	
	จำนวน	%	จำนวน	%
Basic	343,558	82.8	394,613	81.6
Non-Basic	71,295	17.2	89,078	18.4
รวม	414,853	100	483,691	100
Basic : Non-Basic	82.8/17.2		81.6/18.4	